

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

**METİN DEMİRTAŞ'IN HAYATI VE ŞİİRLERİNİN TEMATİK
İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Şeniz YALÇIN

**Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı
Türk Dili ve Edebiyatı Programı**

ŞUBAT, 2024

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

**METİN DEMİRTAŞ'IN HAYATI VE ŞİİRLERİNİN TEMATİK
İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Şeniz YALÇIN
(Y2112.250009)

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı
Türk Dili ve Edebiyatı Programı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Necat BİRİNCİ

ŞUBAT, 2024

TEZ SAVUNMA TUTANAĞI

ONUR SÖZÜ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “Metin Demirtaş’ın Hayatı ve Şiirlerinin Tematik İncelenmesi” adlı çalışmanın, tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Kaynakça’da gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanıldığını belirtir ve onurumla beyan ederim.
(19/02/2024)

Şeniz YALÇIN

ÖNSÖZ

Türk edebiyatının her safhasının, döneminin siyasi ve sosyal yaşantılarından etkilendiği aşıkardır. Özellikle şiir türünde eser veren sanatçılar ideolojik görüşleri doğrultusunda bir araya gelerek benzer temalı şiirler meydana getirmişlerdir. Özellikle 1960 kuşağı şairleri 1961 Anayasası'nın sağladığı imkanlar sayesinde ideolojik tavırlı şiirler yazabilmişlerdir.

Çalışmamızda 1960 kuşağı şairlerinden Metin Demirtaş'ın hayatı ve şiirlerindeki temalar üzerinde durduk. Şairlerin hayatları ile eserleri birbirinden bağımsız düşünülemezinden hem şairin hayatına hem de şiirlerinin incelenmesine aynı çalışmada yer verdik.

Bu çalışmada amacımız, Antalya özelinde kalmış, fakat aslında şiirleriyle yerelliği aşmış olan şair Metin Demirtaş'ı tanıtmak ve şiirlerinin tematik sınıflandırmasını yapmaktır.

Çalışmamıza başlarken öncelikle; şairin ailesi ve yakın dostları ile iletişime geçip ilk elden doğru bilgiler edinmeye çalıştık. Ardından şairin memleketi Antalya'ya giderek onu yakından tanıyan kişilerle söyleşiler yaptık. Şairin bütün kitaplarını, şiir ve nesir türünde yazdığı eserlerini taradık.

Çalışmamızın bölümleri: *Önsöz, Özet, Giriş*, 11 bölüm , *Sonuç ve Kaynakça*dır. Çalışmamızın *Giriş* bölümünde, 1960 sonrasında Türk şiirinde Toplumcu şiir anlayışı üzerinde duruldu.

Çalışmamızın ana bölümlerinde şairin biyografisini ana başlıklar ve bazı bölümlerde de alt başlıklar vererek inceledik. "*Metin Demirtaş'ın Ailesi, Çocukluğu ve Eğitim Hayatı*" bölümünde şairin ailesi kısaca tanıtıldı, ardından çocukluğu ve eğitim hayatı hakkında bilgiler verildi. "*Ankara Yılları, Eşi ile Tanışması, Yayımlanan İlk Şiirleri*" bölümünde şairin Antalya'ya gidişi , burada eşi ile tanışması ve bu dönemde yayımlanan ilk şiirleri üzerinde duruldu. "*Askerlik Dönemi*" bölümünde şairin askerlik dönemi anlatıldı. "*Askerlik Dönüşü,*" bölümü "*Ankara Yılları, Evliliği*" "*İlk Tutuklanma*" olmak üzere iki alt başlıkta incelendi. "*Antalya'ya Dönüş ve*

1971’de Yaşanan Gözaltı Süreci” bölümünde şairin Ankara’dan Antalya’ya dönüşü ve bu dönemde yaşadığı gözaltı süreci anlatıldı. *“1972-1980 Yılları Arası İş Hayatı İle İç İçe Geçen Sanat Hayatı”* bölümünde belirtilen yıllar aralığında şairin iş ve sanat hayatı hakkında bilgi verilmiştir. Bu bölümün iki alt başlığı bulunmaktadır. *“1981-1990 Yılları Arası Sanat ve Sosyal Hayatı”* bölümünde belirtilen yıllar aralığında şairin sanat ve sosyal hayatı hakkında bilgi verilmiştir. Bu bölüm altında yedi alt başlık bulunmaktadır. *“1991-2000 Yılları Arası Sanat ve Sosyal Hayatı”* bölümünde belirtilen yıllar aralığında şairin sanat ve sosyal hayatı üzerinde duruldu. Biyografiye ait son bölüm *“2000-2014 Yılları Arası Sanat ve Sosyal Hayatı”* başlıklıdır ve bu ana başlık altında altı alt başlık bulunmaktadır. Şairin şiir anlayışı ve şiirlerinin tematik incelemesi iki ayrı başlık şeklinde verilmiştir. *“Metin Demirtaş’ın Şiirlerinde İşlenen Temalar”* bölümünde temalar on beş başlığa ayrılarak incelenmiştir.

Çalışmamızın sonuç bölümünde ise şair ve şiirleriyle ilgili genel değerlendirme yapılmıştır.

Çalışmamın hazırlık sürecine katkı sağlayan şair ve akademisyen Sayın Ataol Behramoğlu’na; ulaşamadığım kaynakları ve kendisinin Metin Demirtaş’a armağan niteliğinde hazırladığı kitabını benimle paylaşan Sayın Ali Ekber Ataş’a ; Metin Demirtaş’ın ailesini temsilen benimle iletişim kuran Demirtaş’ın oğlu Sayın Umut Demirtaş’a ; saha çalışması için gittiğim Antalya’ya benimle gelerek çalışmama destek olan arkadaşım Sevgili Nurevşah Okay’a ; Antalya’da bulunduğumuz sürece bizi evinde ağırlayan bizimle yakından ilgilenen Sayın İbrahim Cingiz’e ve Sayın Nadir Demir’e ; Metin Demirtaş’a dair bilgi, belge ve anılarını benimle paylaşan Sayın Nadire Sönmez’e, Sayın Musa Öz’e, Sayın Ali İhsan Görmez’e Sayın Mehmet Görmez’e, Sayın Hulusi Aksakal’a, Sayın Yunus Yaşar’a, Sayın Cahit Kerse’ye, Sayın Selçuk Ülger’e, Sayın Öner Yağcı’ya ve Sayın Nihat Behram’a ; eğitim hayatım boyunca her zaman beni destekleyen sevgili aileme, manevi desteğini benden esirgemeyen tüm arkadaşlarıma teşekkürlerimi sunarım.

Tezimin hazırlık sürecinden tamamlandığı güne kadar benden yardımlarını, desteklerini esirgemeyen bu süreçte kendisinden birçok şey öğrendiğim, bilgisiyle yolumu aydınlatan danışman hocam Sayın Prof. Dr. Necat Birinci’ye teşekkür eder, saygılarımı arz ederim.

Şubat, 2024

Şeniz YALÇIN

METİN DEMİRTAŞ'IN HAYATI VE ŞİİRLERİNİN TEMATİK İNCELENMESİ

ÖZET

Çalışmada, 1960 Kuşağı Toplumcu Şairlerden Metin Demirtaş'ın hayatı ve şiirlerinin tematik incelemesi ele alınmıştır. Çalışma, “Giriş” bölümü dahil olmak üzere on iki ana bölümden, bu bölümlerin alt başlıklarından, “Kaynakça” ve “Sonuç” bölümlerinden oluşmaktadır. Şairin biyografisine dair elde edilen bilgiler kronolojik sıraya dikkat edilerek sunulmuştur.

“Giriş” bölümünde 1960 dönemi şiir anlayışı irdelenerek dönemin edebi anlayışının şekillenmesinde etkili olan unsurlar üzerinde durulmuştur. Çalışmanın ikinci bölümünde Metin Demirtaş'ın ailesi tanıtılmış, çocukluğu ve eğitim hayatı hakkında bilgi verilmiştir. Çalışmanın üçüncü bölümünde şairin Ankara yılları, eşiyle tanışması ve yayımlanan ilk şiirleri üzerinde durulmuştur. Dördüncü bölüm şairin askerlik dönemine ayrılmıştır. Çalışmanın beşinci bölümü “Askerlik Dönüşü” başlığına ayrılmıştır. Beşinci bölümde iki alt başlık bulunmaktadır. Birinci alt başlıkta “Ankara Yılları, Evlilik” ,ikinci alt başlıkta ise “İlk Tutuklanma” hadisesi anlatılmıştır. Çalışmanın altıncı bölümünde şairin Antalya'ya dönüşü ve 1971 yılında yaşadığı gözaltı süreci anlatılmıştır. Çalışmanın yedinci bölümünde 1972-1980 yılları arasında şairin iş ve sosyal hayatı hakkında bilgi verilmiştir. Bu bölüm altında iki alt başlık bulunmaktadır. I. Alt başlıkta şairin Struga Şiir Akşamları Şenliği'ne dair anılarına, II.alt başlıkta şairin rahatsızlığına ve geçirdiği ameliyata dair bilgiler verilmiştir. Çalışmanın sekizinci bölümünde şairin 1981-1990 yılları arasında yaşadığı sanat ve sosyal hayatı üzerinde durulmuştur. Bu bölümün yedi alt başlığı bulunmaktadır. Çalışmanın dokuzuncu bölümünde şairin 1991-2000 yılları arasında yaşadığı sanat ve sosyal hayat, onuncu bölümde ise 2000-2014 yılları arasında yaşadığı sanat ve sosyal hayat üzerinde durulmuştur. Çalışmanın son iki bölümü Metin Demirtaş'ın şiir anlayışına ve şiirlerinin tematik incelemesine ayrılmıştır. Çalışmanın on ikinci bölümü olan “Metin Demirtaş'ın Şiirlerinde İşlenen Temalar” bölümü her temaya bir alt başlık vermek suretiyle on beş alt bölüme ayrılmıştır.

“*Sonuç*” bölümünde Metin Demirtaş’ın şiirleri ve şiirlerin temaları hakkında genel bir değerlendirmeye yer verilmiştir. Çalışmaya kaynaklık eden dergi, kitap, makale ve diğer tüm eserler “*Kaynakça*” bölümünde belirtilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Metin Demirtaş, 1960 kuşağı toplumcu şiir, şiirlerin tematik incelenmesi.

LİFE AND THEMATIC ANALYSIS OF METIN DEMİRTAŞ'S POETRY

ABSTRACT

This study focuses on the life and thematic analysis of Metin Demirtaş, one of the Social Poets of the 1960s. The research consists of twelve main chapters, "Conclusion-References". The poet's biography is presented in chronological order.

The "Introduction" section focuses on the understanding of poetry in the 1960s and the factors that affected the formation of the understanding of literature of that period. In the second part, information is given about Metin Demirtaş's family, childhood and education. The third section delves into the poet's years in Ankara, his encounter with his spouse, and the publication of his initial poems. The fourth section is dedicated to the poet's military service. The fifth chapter titled "After Military Service" consists of two subheadings: "Years in Ankara, Marriage" and "First Arrest Incident". The sixth section describes the poet's return to Antalya and the detention process he experienced in 1971. In the seventh chapter, information is given about the poet's working and social life between 1972-1980, and details about his memories of the Struga Poetry Evenings Festival, his illness and surgery are included under two subheadings. In the eighth chapter, the poet's artistic and social life between 1981 and 1990 is examined under seven subheadings. In the ninth and tenth chapters, the poet's artistic and social life between 1991-2000 and 2000-2014 is discussed. The last two sections of the study are dedicated to Metin Demirtaş's poetry understanding and thematic analysis. The twelfth section, "Themes Explored in Metin Demirtaş's Poetry" is further divided into fifteen subheadings for each theme.

In the "Conclusion" section, a general evaluation was made about Metin Demirtaş's poems and themes. Journals, books, articles and other references that contributed to this study are listed in the "Resources" section.

Keywords: Metin Demirtaş, 1960s generation social poetry, thematic analysis of poetry.

İÇİNDEKİLER

ONUR SÖZÜ.....	i
ÖNSÖZ.....	iii
ÖZET.....	v
ABSTRACT.....	vii
İÇİNDEKİLER.....	ix
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xiii
I. GİRİŞ.....	1
II. METİN DEMİRTAŞ'IN AİLESİ,ÇOCUKLUĞU VE EĞİTİM HAYATI.....	5
III. ANKARA YILLARI, EŞİ İLE TANIŞMASI, YAYIMLANAN İLK ŞİİRLERİ.....	9
IV. ASKERLİK DÖNEMİ.....	13
V.ASKERLİK DÖNÜŞÜ.....	15
A. Ankara Yılları, Evlilik.....	15
B. İlk Tutuklanma.....	16
VI. ANTALYA'YA DÖNÜŞ VE 1971'DE YAŞANAN GÖZALTI SÜRECİ.....	19
VII. 1972-1980 YILLARI ARASI İŞ HAYATI İLE İÇ İÇE GEÇEN SANAT HAYATI.....	23
A. Struga Şiir Akşamları.....	29
B. Rahatsızlığı ve Geçirdiği Ameliyat.....	31
VIII. 1981-1990 YILLARI ARASI SANAT VE SOSYAL HAYATI.....	35
A. Yılmaz Güney'den Gelen Mektup.....	36
B. Enver Gökçe'nin Vefatı.....	37

C. Almanya’da Düzenlenen Edebiyat Toplantıları.....	43
D. Salihli Şiir İkindileri.....	43
E. Avustralya, Sydney’de Düzenlenen “Nazım Hikmet’in 25. Ölüm Yılı Dönümü Anma Etkinlikleri.....	45
F. 14-18 Ekim’de Amsterdam’da Düzenlenen Şiir Festivali.....	45
G. Annesinin Vefatı.....	47
IX. 1991-2000 YILLARI ARASI SANAT VE SOSYAL HAYATI.....	49
X. 2000-2014 YILLARI ARASI SANAT VE SOSYAL HAYATI.....	53
A. Sapanca Şiir Akşamları Etkinliği.....	54
B. Cahit Külebi Sokağı.....	55
C. Kocaeli Üniversitesi I.Şiir Kongresi.....	56
D. Yasaklı Nasrettin Hoca Şenlikleri.....	57
E. Vefatından Önceki Son Zamanlar.....	58
XI. METİN DEMİRTAŞ’IN ŞİİR ANLAYIŞI.....	61
XII. METİN DEMİRTAŞ’IN ŞİİRLERİNDE İŞLENEN TEMALAR.....	65
A. Hayata Bakış Tarzını Anlatan Şiirler.....	67
B. Kadın Temalı Şiirler.....	67
C. Sosyal Temalı Şiirler.....	69
D. Değişen Hayatın Şiirleri.....	71
E. “Ben” Şiirleri.....	73
F. Şiirleri Üzerine Yazdığı Şiirler.....	75
G. Siyasi Şiirler.....	75
H. Yabancılaşmış Aydınlar İçin Yazılmış Şiirler.....	84
I. Hapishane Şiirleri.....	84
K. Kişileri Konu Alan Şiirler.....	88

L. Antalya ve Tabiat Şiirleri.....	98
M. Struga İzlenimlerine Dayanan Şiirler.....	102
N. Devrim ve Devrimciler İçin Yazılmış Şiirler.....	102
O. Köprüleri Anlatan Şiirler.....	106
P. Eskişehir İçin Yazılmış Şiirler.....	109
XIII. SONUÇ.....	113
XIV. KAYNAKÇA.....	115
ÖZGEÇMİŞ.....	119

KISALTMALAR LİSTESİ

ODTÜ: Orta Doğu Teknik Üniversitesi

ANK. : Ankara

TİP: Türkiye İşçi Partisi

s. : sayfa

S. : sayı

I. GİRİŞ

Hiçbir edebi hareket kendisinden önceki edebi hareketlerden tamamen bağımsız değildir. Ya birbirlerinden beslenerek ya da birbirlerine tepki olarak yaşanan bu hareketler dönemin siyasi, sosyal ve kültürel değişimlerinden de etkilenmiştir.¹

1960 ve sonrası şairler için edebi hareketlerin yaşanmasına müsait siyasi zeminin sağlandığı bir dönem olmuştur. 1961 Anayasası'nın imkân verdiği siyasi görüşler özgür düşünce ortamını sağlamış, bu ortamda her çeşidiyle sol ideolojiye açık olan eserler incelenir ve tartışılır hale gelmiştir. Bu dönemde sanatla iç içe geçen ideolojik düşünceler şiir vasıtasıyla geniş kitlelere ulaşabilmiştir.²

Kendilerini “sosyalist- toplumcu” olarak adlandıran şairler, İkinci Yeni anlayışına karşı çıkmıştır. *“Bunlar İkinci Yeni anlayışının kapalı, içe dönük, edilgen, bireyci şiir anlayışına karşı çıktılar. Şiirde açık ve yalın söyleyişi, hayatın problemleri ve toplumsal olaylara “militanca” yaklaşımı seçtiler. Şiiri gittikçe artan bir oranda, siyasal bir eylem olarak sosyalist bir kavganın hizmetine verdiler. Yeni bir şiir ortaya koydular.”* (Yılmaz, 2017: 44)

1960'lı yıllarda sol kesime mensup olan şairlerin kabul ettikleri temel felsefe Marksizm'dir. Muhatap aldıkları okuyucular da onlarla aynı yolda olan “sosyalist devrim uğruna mücadele eden” toplumsal kesimdir. Bu kesim içinde memurlar, işçiler, öğrenciler ve hatta aydın köylüler bulunmaktadır.³ Bu şairlerin nezdinde kendilerinin olduğu kadar şiirlerinin de bazı görevleri vardır. Ataol Behramoğlu bu görevleri şöyle anlatır: *“Şiirimizin görevi: Şiirimizin görevi sosyalist militanlar olan bizlerin kişiliğinde Türk toplum hayatının bu dönemdeki devrimci insanı yansıtmaktır. Ütopik değil, gerçek bir insandır bu. Bazen umutlu, bazen umutsuzdur, ama hep umudu haklı çıkarmak ister. Şiirimizin bir görevi de bütün sosyalist militanları yaptıkları savaşta bilinçlendirmek, yüreklendirmektir.”* (Yılmaz, 2017: 82)

---

¹ Figen Yılmaz, **Dünya İle Söyleşen Şair Ataol Behramoğlu**, 1. Baskı, İstanbul, Tekin Yayınevi, s.13.

² Yılmaz, a.g.e., s.13.

³ Yılmaz, a.g.e., s.82.

Dönemin Toplumcu- Marksist şairleri, gerek kullandıkları dil gerekse ele aldıkları konular bakımından geçmişten gelen edebi geleneklere sırt çevirmemiş, aksine onlardan beslendiklerini dile getirmişlerdir. Şairler, hem divan edebiyatından hem de halk edebiyatından besleniyor olsalar da kendilerini halk edebiyatı alanına daha yakın hissetmişlerdir.⁴ Kendilerinden önceki toplumcu şairleri ise eksik buldukları yönlerden eleştirmişlerdir. *“1940 toplumcuları bir bakıma kendi kişisel dünyalarına, ya da küçük bir arkadaş çevresine kapanıp kalmışlardı. Çünkü Türkiye'nin nesnel koşulları bu yöndeydi. Bu bakımdan şiirlerinde bir cansızlık göze çarpar. Şiirlerinin soluğunu hayattan değil, 'barış, özgürlük, eşitlik' gibi bazı evrensel kavramlardan alıyor gibiler. Oysa bizler oldukça geniş bir alanda devrimci mücadeleyi yürütebilme şansına sahibiz.”* (Yılmaz, 2017: 88)

Bu yıllarda, savundukları şiir anlayışının benzerliği İsmet Özel, Ataul Behramoğlu, Süreyya Berfe, Özkan Mert gibi şairleri birbirlerine daha da yaklaştırmıştır. 1969 yılında Osman S. Arolat tarafından “Devrimci Genç Şairler Savaş Açıyor” başlığıyla bir sanat araştırması yapıldı. Yukarıda adını zikrettiğimiz dört şair bu çalışmada yer aldı.⁵ Bu araştırma, genel anlamda 1960 yılı sanat ve edebiyat hayatını dar anlamda ise şiir hayatını yansıtmaktadır.

Marksist şiir anlayışını benimsemiş, düşünceleri ve eylemleriyle halka yönelmiş şairler için dergicilik faaliyetleri bu dönemde ayrı bir öneme sahipti. 1970 yılında Ataul Behramoğlu ve İsmet Özel tarafından çıkarılan , daha sonra Nihat Behram'ın katkılarıyla yayım hayatına devam eden Halkın Dostları dergisi Toplumcu- Sosyalist şairler ve şiirleri için güçlü bir kanal oldu.

Ataul Behramoğlu, İsmet Özel, Süreyya Berfe ve Özkan Mert dışında onlarla aynı görüşe sahip başka şairler de vardır. Refik Durbaş, Nihat Behram, Ahmet Oktay ve çalışmamızın konusu olan Metin Demirtaş da Toplumcu- Marksist anlayışı benimsemiş şairlerdendir. Bu şairlerin ortak noktaları aynı siyasi görüşe sahip olmak ve aynı dönemde şiir yazmakla sınırlı değildir. *“Bu şairlerin bir diğer ortak özelliği benzer söz ve imge dünyasına yaslanmalarıdır. Özgürlük, kavga, ekmek, devrim, umut,*

---

⁴ Yılmaz, a.g.e., s.82.

⁵ **Ant Dergisi**, sayı 153, 1969.

bilinç, mücadele, direnç, sokak, eylem, sosyal yaşam, güncel politika gibi kavramlar bu şairlerin sıkça kullandıkları kavramlardır.”⁶

Toplumcu-Marksist anlayış etrafında birleşmiş şairler, şiirlerini estetik zevk oluşturmaktan ziyade kabul ettikleri siyasi tavırları sergilemek için yazmıştır. Bu anlayış neticesinde şiirlerde bazı ortak temalar işlenmiştir. Şairler karşı oldukları her türlü yerleşik düzeni eleştirmiş, kentleşmeyi ve bu durumun ortaya çıkardığı problemleri şiirlerinde dile getirmişlerdir. Ayrıca, sahip oldukları ideolojik düşünceden kaynaklı olarak halk, işçi sınıfı ve onlarla ilgili yapılması istenen her türlü güncelleme de şiirlerde ele alınmıştır. Şairler, siyasi tavırlı şiirler yazıyor olsalar da doğaya ve lirizm ögesi olan kadın unsuruna da şiirlerinde yer vermiştir.

Bu dönemin toplumcu şairleri arasında , işlenen temaların yanı sıra dize kurmada tercih edilen kelimelerin ortaklığı da söz konusudur. Siyaset ve edebiyatın iç içe geçtiği her dönemde olduğu gibi bu dönemde de yaşanan siyasi vakalar edebi faaliyetlerin önce duraklamasına ardından da eski etkisini kaybetmesine sebep olmuştur. *“Kolektivizm, emek, adalet, eşitlik, paylaşımcı, sosyal bir düzen gibi kavramları ve bu kavramlar etrafında yönetim biçimini benimseyen bu şiir kuşağı , 1971 Muhtırası sonrasında bir müddet duraklama yaşasa da 1980 Darbesi’ne kadar Türk şiirindeki etkisini devam ettirmeyi başarır.”⁷*

---

⁶ Yusuf Aydoğdu, “Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatında Toplumcu Gerçekçi Şiirin Serüveni II (1960-1980)” **Turkish Academic Studies**, cilt 2, sayı 2, 2021, ss. 30-52.

⁷ Yusuf Aydoğdu a.g.m., ss. 30-52.

II. METİN DEMİRTAŞ'IN AİLESİ, ÇOCUKLUĞU VE EĞİTİM HAYATI

Şair Metin Demirtaş 17 Mart 1938 tarihinde Antalya Akçay'ın Elmalı köyünde doğdu. Babası Salih Demirtaş, annesi Ayşe Demirtaş'tır. Huriye, Firdevs, adlarında iki kız bir de Mehmet adında erkek kardeşi vardır. Baba Salih Demirtaş, yetim büyümüştür. Okuma yazması olmayan ama çocuklarını okutmak için gayret gösteren bir insandır. *“Yetim büyümüş, okuması, yazması olmayan, çocuklarını okutma sevdasıyla dolu bir insandı babam.”* (Demirtaş, 2011: 19) Taş işçiliği ile geçimini sağlar. Anne Ayşe Demirtaş da eşi gibi yetim büyümüştür. Ayşe Hanım'ın iki ağabeyi vardır. Büyük ağabeyi Ali, Çanakkale'de şehit düşmüştür. Ayşe Hanım'ın da eşi Salih gibi okuma yazması yoktur.

Demirtaş, eğitim hayatına Akçay'da başladı. İlkokulu Akçay İlkokulunda okudu. Salih Demirtaş, dört çocuğunu okutabilmek için evlerini satmak zorunda kaldı ve aile 1949 yılında Antalya'ya göç etti. Demirtaş, Antalya'daki evlerini yıllar sonra Sarı Defterim adlı kitabında şöyle anlatır: *“1949 yılında babam bizleri (dört kardeş.) okutmak için evimizi satmış, Antalya'ya göçmüştük. Evin önünde, dallarına asma ağmış bir meşe ağacı vardı... Meşe ağacı mevsimlerin takvimiydi: Baharda filizleri yeşerir, yapraklanır, yazın dallarından üzüm salkımları salınır.. Kardeşlerimizle anamızın uyarılarına aldırılmaz, dallarına tırmanır, üzüm yedik. Girişte büyükçe bir tahta kapı vardı, dökülen yapraklar kapı önüne yığılır, yaprakların rüzgarda savruluşunu seyretmekten keyif alırdım. Güz mevsimine düşkünlüğüm o yıllardan kalma.”* (Demirtaş, 2011: 17) Metin Demirtaş çocukluğunun bu dönemini özellikle yaz tatillerini inşaatlarda çalışarak geçirdi. *“Kentli çocuklar gibi hergeleliğe yatkın bir yanım yoktu ve böyle lükslerim zaten olamazdı. Yaz tatillerinde inşaatlarda çalışırdım.”* (Demirtaş, 2011: 8)

Demirtaş kendisini yine kendi ifadesiyle “yoksulluğun ezdiği bir çocuk” olarak görüyordu. Okuduğu kimi dizeler yıllar sonra bile onu yoksulluklarına rağmen mutlu olduğu bu çocukluk günlerine götürürdü. *“Yesenin'in 'Bir zamanlar yaşlı annemizin*

/Hafiften söylediği şarkıyı söyle bana' dizeleriyle başlayan Azer Yaran çevirisi şiirini okurken hep o yoksul, mutlu çocukluk günlerimi anımsarım." (Demirtaş, 2011: 17)

1950 yılında Antalya Sanat Enstitüsü Torna-Tesviye Bölümüne kaydoldu. Ailesinden ayrıldığı bu yıllarda içine düşen sıla özlemini dindirmek için şiire sığındı. *"Köyümden Antalya'ya okumaya geldiğim yıllarda (1950) içime bir sıla özlemi düşmüş , düşlerimde hemen hemen her gece köyüme gider, köyümün hayvan otlattığım kırlarında , bayırlarında gezer bulurdum kendimi. İlk yıl anam- babam köyde idi. Sade köyümün değil, anamın, babamın, kız kardeşlerimin de hasretini çekerdim. İşte o günlerde iki şiirle tanıştım . Biri, Sıla, diğeri Cahit Külebi'nin Hasret şiiri."* (Demirtaş, 2011: 59)

Sanat Enstitüsü yıllarında, eskiden beri içinde var olan edebiyat sevgisi Türkçe Öğretmeni Mediha Karabarut'un teşvik ve özendirmesiyle daha da kuvvetlendi. *"O yıllarda (1950-1955) 20. Asır adlı renkli bir dergi yayımlanırdı. Behçet Kemal Çağlar dergiye gelen gençlerin şiirlerini inceler, eleştirir kimini yayımlardı. Öğretmenim dergileri bana verir, edebiyat sayfasını içer gibi okurdum."* (Demirtaş, 2011: 140) Ancak bu etkinin yanında şairin "edebiyat okulum" olarak adlandırdığı *Tekelioğlu Kütüphanesi'nin* ona sağladığı olanaklar da Demirtaş'ın edebiyata olan ilgisini artırdı. Nazım Hikmet'in şiiri ile ilk kez burada karşılaştı. Kendisini, otuz beş yaşındaki insanların şakaklarına kar yağdığına inandıran *Otuz Beş Yaş Şairi* Cahit Sıtkı'yı, Orhan Veli'yi; ihtimaldir ki Ahmet Haşim'i, Valery'i, Baudleare'yı, Tanpınar'ı, Cahit Külebi'yi, Faruk Nafiz'i ve daha pek çok şairi bu kütüphanenin sağladığı imkanlarla daha iyi tanıdı. *"Antalya'da, şimdi yerinde bir otel olan yerde bir kitaplık vardı: Tekelioğlu Kütüphanesi. Bu kitaplık benim edebiyat okulumdu. O yıllarda 'vatan haini' diye belletilen Nazım Hikmet ve şiirleriyle de Kurtuluş 'tan Sonrakiler adlı bir antolojide o kitaplıkta tanıştım. Bugün yurtseverliğin okulu diye bildiğim Nazım'a ilişkin bilgim o uydurulmuş kavramla sınırlıydı."* (Demirtaş, 2011: 60)

Öğrencilik yıllarında başladı Orhan Veli'nin şiirlerine sevdası. Türkçe kitaplarında gördüğü hamasi şiirlerin dışında farklı türde gördüğü bu şiirleri çok sevmişti, çünkü ona göre bu şiirler hayat kokuyordu. *"Orhan Veli'nin şiirleriydi o günlerde beni baştan çıkararan. Türkçe kitaplarında Yahya Kemal'in 'Bin atlı akınlarda çocuklar gibi şendik/ Bin atlı o gün dev gibi bir orduyu yendik.' Dizelerinden sonra Orhan Veli'nin, 'Beni Bu Güzel Havalarda Mahvetti/ Böyle havada istifa ettim/ Evkaftaki*

memuriyetimden/Tütüne böyle havalarda alıştım,/ Böyle havada aşık oldum /Eve ekmek tuz götürmeyi /Böyle havalarda unuttum,/ Şiir yazma hastalığım /Hep böyle havalarda nüksetti/Beni bu güzel havalar mahvetti' dizeleri, ekmek peynir gibi gelmişti bana . Sevmiştim. Hayat kokuyordu çünkü. ” (Demirtaş, 2011: 8)

Sanat Enstitüsünde 1. Sınıf öğrencisiyken adına “şiirsel esrime” dediği duygu ile tanıştı⁸. Şiir okumak dışında şiir yazabilme yetkinliğini bu yıllarda keşfetti. İlk şiiri 1953 yılında, 14 yaşında yazdığı hiçbir dergide yayımlanmamış daha sonraları, *Sarı Defterim* ve *Dağınık Satırlar* adlı kitaplarında yer verdiği *Ayrılış* şiiridir.⁹

Demirtaş, 1950 yılında başladığı Antalya Sanat Enstitüsü Torna Tesviye Bölümü'nü 1955'te bitirdi. Okul bitti ve genç tornacı iş bulma olanağının daha geniş olduğunu düşünerek Ankara'ya gitti.

---

⁸.Metin Demirtaş, **Dağınık Satırlar İçinden Şiir Geçen Yazılar**, 1. Baskı, İstanbul, Cumhuriyet Kitap Kulübü, s.76.

⁹ Metin Demirtaş, **Sarı Defterim**, 1. Baskı, İstanbul, E Yayınları, s.83.

III. ANKARA YILLARI, EŞİ İLE TANIŞMASI, YAYIMLANAN İLK ŞİİRLERİ

Metin Demirtaş, Ankara yolculuğunda yalnız değildi. Arkadaşları Hikmet, Veli Kaves ve ağabeyi Mehmet de onunla birlikte Ankara'ya iş aramak için gidiyorlardı. Demirtaş, Ankara yolunda düşündüklerini ve orada yaşadıkları ilk günleri yıllar sonra şöyle anlatmıştır: *“Okuldan döner sermayeden verilen az bir parayla Burdur'dan trene binip Ankara'ya iş aramağa gelmişiz. Ağabeyim Mehmet, arkadaşlarım Hikmet Ariftekin, Veli Kaves. Baladız İstasyonu'nu geçtik, trenin penceresinden uzayıp giden bozkırı seyrediyorum. Cahit Külebi'nin şiirleri akıyor belleğimden. Ankara'da İtfaiye Mahallesi'nde kötü bir otelde kalıyoruz. Bulabildiğimiz en ağır işlerde çalışıyoruz. Bunu bile bulamadığımız günler oluyor.”* (Ataş, 2018: 27) *“1955 yılında üç arkadaş. Ankara'da , tahtakurulu bir otel, kuru ekme , yanında bir salkım üzüm. Çoğu aç yatmalar... iş aramalar..”* (Demirtaş, 2011: 61) Demirtaş ve arkadaşları daha sonra Altındağ'da kiralık bir oda tutup buraya yerleştiler. *“Güneş görmez bir oda. Kış geceleri boş şişelere soba üstünde kaynayan sıcak suyu doldurup, yataklarımızın içine koyduğumuzu ve sıcak şişelerle yatağımızı ısıttığımızı anımsıyorum.”* (Demirtaş, 2011: 61-62)

Zor bir hayatı zor bir çocukluğu olmasına rağmen Demirtaş, bu dönemde edebiyattan uzaklaşmadı. Metin Demirtaş, Ankara'da tıpkı Antalya'da olduğu gibi yine kendisi için “edebiyat mektebi” olabilecek bir kütüphane buldu. *“İtfaiye Meydanı'nın oralarda Halk Kütüphanesi var, emanet kitap alıp, okuyup geri veriyorum. Jak London 'un, Martin Eden'in, İhtiyar Balıkçı'yı, Silahlara Veda'yı o kütüphanede çalışan iyi yürekli memurun gösterdiği anlayış sayesinde okuyabildim. Martin Eden beni çok etkilemişti. Denizciler Caddesi'ndeki sahaftan alıp okuduğum Van Gogh 'un hayatını anlatan Yaşama Tutkusu romanı da...”* (Ataş, 2018: 27)

Metin Demirtaş, günübirlik işlerden sonra 9 Eylül 1955 tarihinde, 17 yaşında, Ankara Ana Tamir Fabrikası'nda tornacı olarak çalışmaya başladı. *“Aylar sonra bir devlet kuruluşunda tornacılık. Sevinçten ağladım. Yaşım 17.”* (Demirtaş, 2011: 154) Aldığı maaş ile hem kendini geçindiriyor hem de kitap alabiliyordu. Bu dönemde takip

ettiği edebiyat dergisi *Varlık* dergisiydi. “1955 yılında Antalya Sanat Enstitüsü ‘nü bitirmiş, 17 yaşında ‘hayatın acemisi’ bir taşralıydım. Yeni işimden sonra artık her ay elime düzenli bir para geçiyor, kitap alabiliyor ve *Varlık* dergisini izleyebiliyordum.” (Demirtaş, 2011: 58) Bütün bunların yanı sıra Demirtaş, aldığı aylık ile Antalya’da eğitimlerine devam eden kız kardeşlerine de yardım ediyordu. “Düzenli bir aylığım olmasına karşın o yıllarda kitap almak benim için lükstü. Okuyan iki kız kardeşime yardım etmek durumundaydım.” (Demirtaş, 2011: 60)

Torna tezgahının başındayken bile aklı şiirdeydi. “Torna makinasının başında çalışırken Orhan Veli’nin , Tanpınar ‘ın Ahmet Haşim’in , Faruk Nafiz’in Baudelaire ‘in, Verlaine’in, P. Valery’nin kimi şiirleri su gibi belleğimdeydi.”¹⁰ Çalıştığı fabrikada öğle arasını dahi okumaya ayıran şair, Dostoyevski ‘nin *Yeraltından Notlar* adlı eserini, yemek aralarında okurdu.¹¹ Bu dönemde Metin Demirtaş’ın şiire bakışı genişledi, etkilendiği şairlerin listesine Tanpınar ve Rıfat Ilgaz da dahil oldu. Altındağ Yokuşu’ndan inerken aklı Tanpınar’ın “Ne güzel geçti bütün yaz...” mısraı ile başlayan şiiri ve Rıfat Ilgaz’ın Alishim şiirine kayar, bu iki şiiri okuyarak yokuştan inerdi. “Artık her ay elime geçen bir maaşım vardı. Yeni bir ayakkabım, giyilemez hale gelmiş partal ceketim çöpe! Kışın, Altındağ’ın ünlü yokuşundan Dışkapı’ya inen alana, oradan işyerine doğru üşüyerek yürüsem de beni okuduğum şiirler ısıtıyor.” (Ataş, 2018). Demirtaş 1957 yılında “Hukuk Yurdu”na yerleşti ve bir müddet burada ikamet etti.

Metin Demirtaş, 1957-1958 yıllarında, hayat arkadaşı Günsel Hanım ile Ankara’nın Cebeci semtinde tanıştı. Şair bu tanışmayı şöyle anlatır:

“Hayat yoldaşımı seçtiğim kent Cebeci’dir. 1957-58 yılları...”

Cebeci’deyiz. Kiralık ev arıyoruz. Yanımda o zamanlar Türk Dili dergisinde şiirleri yayımlanan arkadaşım Gültekin ve aynı coğrafyada doğup büyüdüğümüz kardeşimden öte sevdiğim Yusuf Meriç. Bir köşe başına geldik. ‘Şu sokağa gidelim.’ denildi. Ben şu sokak diye ısrar ettim. Uğurlu Sokağa daldık. Bir apartmanın 3. Katında kiralık yazısı. Dört arkadaş ortaklaşa tuttuk. Ev , bugün ünlü olan György Ligeti etüdleriyle uluslararası düzeyde tanınan Piyanistimiz Toros Canların. Yan

---

¹⁰ Ali Ekber Ataş, **Metin Demirtaş’a Armağan “Göklere Bakan Şair”**, 1. Baskı, İstanbul, Artshop Yayınları, s.1.

¹¹ Ataş, a.g.e., s.31.

apartmanın camında bir kız. Sokakta bir kez göz göze geldik. O 14 ben 19 yaşımıdayım. Göz göze geldiğim kız çoğunlukla sokakta çocuklarla oyun oynuyor. Sokakta oyun oynamak... Bunu bugün algılamak zor. O yıllar sokaklar çocukların oyun alanlarıydı. Sokakta bir başına yürümek diye bir yaşam biçimi vardı. Akşamları korkusuzca el ele dolaşabilirdiniz. Sevdiğim kızla biz de dolaştık.. Paul Valery'in Dost Orman şiirinden dizelerle:

Temiz şeyler düşündük , tertemiz ;/Uzun yollar boyunca beraber ;/Eli elimde yan yana , sessiz;

(...)” (Ataş, 2018: 34)

Metin Demirtaş, Ankara Ana Tamir Fabrikası'nda ve Makine ve Kimya Endüstrisi'nde uzun müddet çalıştıktan sonra işten ayrıldı, Orta Doğu Teknik Üniversitesinde teknisyen olarak çalışmaya başladı. “1959-1966 yıllarında ODTÜ Fizik Atölyesi teknisyeniyim. İşim: Laboratuvar deney araçları yapımı. Laboratuvarların kurumu.” (Demirtaş, 2011: 154) 1959 yılında hükümet 27 Mayıs öncesinde Hukuk Yurdu'nun boşaltılmasını emretti ve Metin Demirtaş yurttan ayrılmak zorunda kaldı. Bu dönemde daha sonraları kendisinden “kadim dostum” diye bahsettiği Kemal Burkay ile tanıştı ve iki arkadaş tek oda bir gecekonduya taşındılar. Odunsuz kaldıkları zorlu Ankara gecelerinde, Demirtaş'ın daha önceden tecrübe ettiği yöntemle, ısıttıkları şarap şişelerini yataklarının altına koyarak ısıtıyorlardı.¹²

Demirtaş 1960 yılında Ankara Akşam Tekniker Okulu Makine Bölümü'nde okumaya başladı. Gündüzleri bir tornacıda çalışıp geceleri ve hafta sonları okula devam etti. Bu süreçte şiirden kopmayan Metin Demirtaş'ın şiirleri ilk defa 1960 yılında Varlık dergisinde yayımlandı.¹³ Bu şiirlerde şair, “Salih Metin” adını kullandı. Demirtaş, 1961 yılında Ankara Akşam Tekniker Okulu Makine Bölümü'nü bitirdi.

---

¹² Ali İhsan Görmez, Temmuz, 2022

¹³ Varlık Dergisi, “Yalnızlık”, 1 Haziran 1960.
Varlık Dergisi, “İyimser”, 1 Şubat 1960.

IV. ASKERLİK DÖNEMİ

1961 yılında okulu biten Metin Demirtaş aynı yıl askere gitti. Askerliğini Rize'nin Derepaşarı kasabası Fıçıcılar köyünde Yedek Subay Öğretmen olarak yaptı. Askerliği sırasında Uzak Sevgili¹⁴ ve Sessizce Sevdik Birbirimizi¹⁵ başlıklı iki şiir yazdı. "Uzak Sevgili" şiiri Trabzon'da yayımlanan Kıyı adlı dergide çıktı.¹⁶ İki şiiri de şairimiz sevdiği kız için yazdı.

Demirtaş, bu dönemde Behçet Necatigil'in öğrencisi Rüştü Bey ile tanıştı. Onunla Behçet Necatigil üzerine sohbet etme ve ondan, Necatigil'in hem sanatı hem kişiliği hakkında merak ettiği şeyleri öğrenme fırsatı buldu. "*Öğrenciniz Rüştü'yle burada bulunduğu zamanlarda çok kere sizden konuştuk. Eksik olmasın sizinle ilgili meraklarımı giderdi.*" (Demirhan, 2023: 134) Ayrıca bu dönemde Demirtaş'ın Necatigil ile mektuplaşmaları da oldu. Necatigil'e ilk mektubunu 17 Nisan 1961 tarihinde yazdı. Bu mektupla beraber, elinde Necatigil'e ait olan şiir kitaplarını sevdiği şiirlerin altını çizerek Behçet Necatigil'e gönderdi. Demirtaş bu mektupta şiirin dışında, küçük bir köyde öğretmen asker olmanın zorluğundan ama Atatürk'ün askeri olmaktan duyduğu mutluluktan da bahsediyor, adeta Necatigil ile dertleşiyordu.¹⁷ Şair, bu mektubun ardından askerlik yaptığı Rize'den İstanbul'a gitti ve Behçet Necatigil'e kitaplarını imzalattı.¹⁸ Demirtaş, Necatigil'e ikinci mektubunu 30 Ekim 1961 tarihinde yazdı ve bu mektupta cevabını merak ettiği bazı soruları sıraladı.¹⁹ Demirtaş'ın Necatigil'e yazdığı üçüncü mektup 15 Kasım 1961 tarihlidir. Demirtaş, mektubunun sonuna bu dönemde yazdığı "Öğretmen" şiirinin son bendini de eklemiştir. "*Ben köyde bir öğretmen/ Sızlanmak umutsuzlanmak ne ki, / Onun savaşı yanında / Açılmış bir yolu yürüme / Çok olsa benimki.*" (Demirhan, 2023: 137) Necatigil, Demirtaş'ın 30 Ekim 1961 tarihinde yazdığı mektuba ve bu mektupta kendisine yönelttiği soruların birkaçına yanıtını 21 Kasım 1961 tarihinde gönderdiği

---

¹⁴ Metin Demirtaş, **Sarı Defterim**, 1. Baskı, İstanbul, E Yayınları,s.83.

¹⁵ Demirtaş, a.g.e., s.83.

¹⁶ Dergiye ulaşamadı.

¹⁷ Serenad Demirhan, **Şiirinizin Tadına Geç Vardım**, 1.Baskı, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları,s.135.

¹⁸ Demirhan, a.g.e., s.136.

¹⁹ Demirhan, a.g.e.,s.136.

mektupla vermiştir. Demirtaş, Necatigil'in kendisine yazdığı mektubu okurken aslında sorduğu soruların manasız olduğunu düşünüp mahcup olmuş ama yine de Necatigil'in soruların birkaçını da olsa yanıtlamış olmasından ötürü mutlu olmuştur. Demirtaş, bu duygularını Necatigil'e 18 Aralık 1961 tarihinde yazdığı elimizdeki son mektupta şöyle dile getirmiştir. *“Sayın Necatigil, 21 Kasım 1961 tarihli mektubunuza ancak bugün cevap yazabiliyorum başışlayın. Mektubunuzan duyduğum mutluluğu uzun anlatmayacağım. Sağ olun! Size sorduğum soruları şimdi manasız buluyorum. Onları yadırgamakta haklısınız. Ama gene de oturup bir ikisine yanıtlar vermişsiniz. Çok teşekkür ederim. Sorularımın içinde biri var ki ona siz de takılmışsınız. Şimdi onu hatırladıkça utaniyorum. ‘Şiire hevesli bir gence’ Ne demek!”* (Demirhan, 2023: 138)

Demirtaş, askeri eğitimi için aynı yıl Amasya Carcurum'a nakledildi. Askeri eğitimini iki yaz süresince Amasya Carcurum'da yaptı. Bu süre içerisinde de edebiyattan ve okumalarından uzaklaşmadı. Yaşar Kemal 'in İnce Memed'ini Panait Israti'nin kitaplarını bu dönemde okudu. Öyle ki talimlerde bile şiir ezberlemenin yollarını arıyordu.²⁰

---

²⁰ Orhan Veli 'nin *Gün Olur* şiirini yat – kalk esnasında ezberlemişti. Prevert'in *“Asker kepimi kafese /Kuşu başıma koydum”*. dizeleriyle başlayan şiiri de o talimler sırasında ezberledikleri şiirler arasındadır.

V. ASKERLİK DÖNÜŞÜ

A. Ankara Yılları, Evlilik

Metin Demirtaş askerliği bittikten sonra Ankara'ya döndü. ODTÜ'deki Fizik Atelyesi Teknisyenliği işine yeniden başladı. 1962 yılında, Günsel Hanım ile evlendi. Bu dönemde üniversitedeki toplumcu öğrencilerle de arkadaşlıklar kurdu. *“1961 Anayasası'nın getirdiği düşünce özgürlüğü ortamında her çeşidinden sol akımlar da o dönemin fikir ortamında tartışılır duruma geldi.”* (Yılmaz, 2017)

Metin Demirtaş da kendisini sol fikir akımlarının içinde konumlandırmıştı. Bu tavrını Lumumba'nın öldürülmesi üzerine yazdığı şiir ile ortaya koydu. Şiir Orta Doğu Teknik Üniversitesi Öğrenci Birliği dergisinde yayımlandı. Bu şiir üzerine 6 yıllık hizmet süresinin yasal tazminatı ödenerek Demirtaş'ın ODTÜ'deki teknisyenlik işine son verildi.²¹ İşine son verilen Demirtaş, bir süre işsiz kaldı. Bu süreçte ailesinin geçimini sağlayabilmek için başka işler denemek zorunda kaldı. *“Fazıl Say'ın annesi Gürgun arkadaşım. Bülbüldere'de Eczanesi var. Elimde bir çanta ev ev dolaşım Zefiran adlı bir ilacı satmaya çalışıyorum. Doğum sonrası ve belli günlerde tahret suyuma karıştırılır vs. Kapıya çıkan hanıma ilacı tanıtırken yüzüm al al... Bir hafta sürdürebildim.”* (Demirtaş, 2011: 154) İlerleyen günlerde Ankara Fen Fakültesine bağlı bir iş yerinde teknisyen olarak çalışmaya başladı. *“1966 sonları Ank. Fen Fakültesine bağlı bir iş yerinde bir sınav ve benzer bir teknisyenlik işi.”* (Demirtaş, 2011: 154) İlk çocuğu Tülay bu dönemde dünyaya geldi.

1967 yılının Ekim ayı Demirtaş'ın hüznü ve mutluluğu bir arada yaşadığı bir ay oldu. Şairin, büyük bir hayranlıkla takip ettiği ve “güzel insan” olarak nitelendirdiği Che Guevara 9 Ekim 1967 tarihinde öldürüldü. Aynı günlerde Demirtaş'ın ikinci çocuğu Nazım dünyaya geldi. *“1967 güzü. Ekim ayının ilk günlerinde SSK Akay Hastanesi'nde bir oğlum doğdu. Akay yokuşundan aşağı doğru sevinçle iniyorum. Yapraklar hafifçe sararmış. Ankara'nın ılık, yumuşak, güzelim güz günleri... İçimde yeşeren sevincin coşkusunu Ajanslardan akan, 'Che' ile ilgili 'Yakalandı,*

---

²¹ Metin Demirtaş, **Sarı Defterim**, 1. Baskı, İstanbul, E Yayınları, s.154.

öldürüldü... ' haberleri karartıyor (6-9 Ekim 1967). Sevinçle, hüznün bir köşe başında karşılaşması... ” (Ataş, 2018: 37) Demirtaş , Che Guevara'nın öldürülmesiyle ilgili hissettiği hüzünden hareketle Ulusal Kurtuluş Savaşımıza göndermelerde bulunduğunu iddia ettiği Che Guevara şiirini yazdı. Şiir Türk Solu dergisinin Kasım 1967 'de çıkan 2 .sayısında “S.Metin DEMİRTAŞ” imzası ile yayımlandı.

B. İlk Tutuklanma

Demirtaş, Che Guevara şiirinden dolayı tutuklandı ve Ulucanlar Cezaevi 9. Koğuş'ta bir süre hapis yattı. “*CHE' nin öldürümü üzerine yazdığım Ulusal Kurtuluş Savaşımız'a göndermeler içeren bir şiirimden dolayı tutukluyum.*” (Demirtaş, 2011: 181) Bu süreçte de edebiyattan, şiirden uzak durmadı. Çeviri şiirler üzerine okumalar ve bu şiirler üzerine yeni kurgulamalar yaptı. Hapiste olduğu dönemde Fransız şair Beranger'in Türkçeye çevrilmiş bir şarkısını yeniden düzenledi.²² Adı konulmamış şarkıya “Yolun Düşerse” başlığını koydu. “*Berenger'in şiirini, Nuri İyem'in²³ dergiye yazdığı ve benim düzenlediğim biçimiyle Mihri Ağabey'e okudum. Gece, yaza-çize şiirin her iki biçimini belleğime almıştım. Şiirin adı yok. Nuri İyem , yazmamış adını. Birçok Fransız şairinin çevrilmiş şiirlerini ezbere bildiğim halde Beranger diye bir Fransız şairini tanımadım bugüne değin. Beranger'in şarkısına 'Yolun Düşerse' diye bir ad koydum.*” (Demirtaş, 2000: 8-9)

Metin Demirtaş'ın avukatı, Deniz Gezmiş'in de avukatlığını yapmış olan Halit Çelenk'ti. Demirtaş'ın kendisinden “ağabeyim” olarak bahsettiği Halit Çelenk ve eşi hapisshanede sık sık Demirtaş 'ı ziyaret etti. Bu ziyaretler ,Demirtaş'ın bazı şiirlerinin şekillenmesine ve tamamlanmasına zemin hazırlıyordu. Metin Demirtaş o günlere ait bir anısını şöyle anlatır: “*O günlerde, içeride bir şiire başlamıştım; bir yerde tıkanıp kaldım. Şiir yürümüyor. Günler sonra, Halit Ağabey ve Şekibe Abla ziyaretimize geldiler. Dışarıda iken TİP'e gelip gitmelerden şöyle böyle tanıyor, tanışıyoruz. Demir kapının aralığından bir abla, bir ağabey konuşuyor. Sözcükler içten ve sıcak.. İyimser bir hava. Görüş zamanı doldu. Onların gidişini kapı aralığından izledim, koğuşa döndüm. Az önce bungun bir hava içindeydim. Halit Ağabeyle yaptığımız o kısacık görüşme ve konuşmadan sonra içimde bir ferahlık... Hafiflediğimi duyumsadım. Şiir*

²² Metin Demirtaş, “Tutuklu Bir Ozanın Kırık Dökük Mapushane Notları”, **Yansıma Dergisi**, cilt 3 1973.

²³ (d. 1915 - ö. 18 Haziran 2005), Türk ressam ve toplumsal-gerçekçi sanat akımının önde gelen isimlerindedir.

tıkandığı yerden su gibi akmağa, sözcükler, dizeleri koğuştan çıkıp, duvar ve tel örgüleri aşp gökyüzüne doğru uçuşmaya başladı. Buraya ilk bölümünü almakla yetindiğim 'Voltada Bir Türkü' adlı şiirimin arkasında böyle bir öykü durur." (Demirtaş, 2011: 181-182)

Halit Çelenk'in mahkemeye sunduğu talebin sonucunda, mahkeme bilirkişi raporuna ikinci kez başvurmak istedi. İlhan Berk'in hazırladığı rapor mahkemeye sunuldu. (Demirtaş, 2011: 155) İlhan Berk'in sunduğu bilirkişi raporu neticesinde Demirtaş 1968 Mart ayı sonlarında tahliye edildi.

Tahliye olduktan sonra, tutuklanmadan önce sözleşmeli olarak çalıştığı kurumun sözleşmeyi yenilememesi nedeniyle Demirtaş işsiz kaldı. Edebiyat hayatına ise bir şiir daha kazandırdı. Hapishanede yazdığı "Voltada Bir Türkü" şiirinin MAY Sanat dergisinin 1968 Mart -Nisan sayısında ilk olarak "Tahliye" adıyla yayımlandığını, daha sonra şiirin adının "Voltada Bir Türkü" olarak değiştirildiğini şiirin notlarından öğrenmekteyiz. "*İçerde başladığım ve MAY Sanat dergisinin 1968 Mart ya da Nisan sayısında Tahliye adıyla yayımlanmış ve sonra da adı Voltada Bir Türkü olmuş şiirimin pütürlü yanlarını zihnimde törpüliyordum.*" (Demirtaş, 2011: 157)

İşsiz kaldığı günlerde daha önceden olduğu gibi yine Fazıl Say'ın annesi Gürgün Hanım'ın kapısını çalması gerekti. Fakat bu iş de çok kısa sürdü. "*3 ay yattık, çıktık. Yine işsizim. O günler de bir de oğlu olmuş, evde üç kişiydik, dört olduk. 'Gürgün ben yine işsiz kaldım!' Elimde çanta, aynı ilaç. Eczaneden çıktım, az yürüdüm, geri döndüm. 'Gürgün ben bu işi yapamayacağım.'*" (Demirtaş, 2011: 155)

Bu yıllarda, Ankara'da, yıllarca sürecek bir dostluğun ilk adımları atıldı. Metin Demirtaş ve Ataol Behramoğlu bu dönemde tanıştı. Ataol Behramoğlu aralarındaki bağı şu cümlelerle anlatır: "*60'lı yıllarda Ankara'da tanışıklığımızla başlayan arkadaşlığımız çok kısa sürede bizi kopmaz dostluk bağlarıyla birbirimize bağlamış, benim ilk yurt dışı serüvenim sırasında da sürecek bir can yoldaşlığına , birbirimizin, dostlarımızın ve ülkemizin hayatının eşsiz bir tanıklığına dönüşmüştü.*" (Ataş, 2018)

VI. ANTALYA'YA DÖNÜŞ VE 1971'DE YAŞANAN GÖZALTI SÜRECİ

Demirtaş, iş bulamayınca beş yaşındaki kızı, altı aylık oğlu ve eşi ile birlikte Antalya'ya döndü. Ağabeyinin ve babasının işlettiği demir atölyesinde çalışmaya başladı. *“1968’de Antalya’ya geldim, ağabeyimin demir atölyesine sığındım. Zorunlu soğuk demirci.”* (Demirtaş, 2011: 154) *“(…) Zoraki soğuk demirciyim. Daha nice işlerde çalıştım. ODTÜ Fizik Laboratuvarları deney araçlarının yapımında ve kurulmasında emeğim vardır. 1959’dan 1966 yıllarına değin süren bir çalışma. Kısa süreli hapislik günlerinin ardından işsiz kalınca, karım ve iki çocuğumla göç ettim ve ağabeyimin yenice açtığı bir örs iki çekiç yoksul demir atölyesine ‘sığındım’.”* (Demirtaş, 2011: 4)

Geçimini sağlayabilmek için zorunlu olarak çalıştığı demir atölyesi zaman zaman ona, ruhuna ağır geliyordu. Böyle anlarda ona iyi gelen tek yer ismi dahi olmayan meyhaneydi. *“Bunaldım. Atölyeden kaçtım. Halk Pazarı esnafının ve yağmurlu havalarda omzu ipli hamalların sığınağı olan, kızarmış balık, soğan ve şarap kokan bu ucuz meyhaneye dar attım kendimi. Aşırı bir içkiciliğim yoktur. İçkinin ve esrimenin romantizmindeyim.”* (Demirtaş, 2011: 3) Adı olmayan meyhaneye “Eşek Semeri Meyhanesi” adını verdi. Zaman zaman dostlarıyla da burada karşılaşırdı. *“Arada kimi dostlarla karşılaşırım. Ataol’la Veli ağabey’le Ahmet Yalçın ve Bulgar göçmeni İbrahim Aga ile de burada bir iki kez oturup yarenlik ettik. Bulgar şairi Geo Milef’in ‘Eylül Şiiri’nin kimi dizelerini Bulgarca olarak göçmen İbrahim’den ilk kez bu meyhanede dinledim.”* (Demirtaş, 2011: 6)

Orada edilen sohbetler, yalnız başına oturup kurduğu hayaller, mırıldandığı şiirler onu bir nevi günlük sıkıntılardan arındırıyordu. *“Ucuz meyhanelerde halktan insanlarla sohbeti, onlardan hayata dair bir şeyler öğrenmeyi, bir başıma oturup hayaller kurmayı, şiirler mırıldanmayı severim. Benim için tinsel bir sağaltım. İçimi çiçeklendirme, örselenmiş duygularımı iyileştirme yöntemi ya da paranın kirinden, demir tüccarlarına ödenecek bonoların kaygılarından bir süre arınıyorum yanılısamı.”* (Demirtaş, 2011: 3) Hayatının her anında olduğu gibi meyhanede

oturduğu zamanlarda da zihninden sevdiği şairlerin dizeleri geçerdi. “*Camlara düşen yağmuru izlerken Nazım ’ın bir şiirini anımsıyorum: Balık Pazarı ’nda, bir meyhanede şarap içen hapisane kaleminden emekli bir katipten söz eden Nazım: ‘Yanarak yanarak parmakları şerarelerden/ İnsan yüreklerine dokundu bu elleri / Yirmi beş sene / Yani bir rubu asır / Hapisane kaleminde mukayyid kulunuzun/ İnsanoğlunun ömrü belki lüzumundan fazla kısa / Belki lüzumundan fazla uzun / Bir tek daha içelim/ Ağlamaktan ağlamaktan zehroldu şarabım yine bu gece.* (Demirtaş, 2011: 3)

Atölyenin gün geçtikçe artan iş yoğunluğu onu şiir yazamayacak hatta düşünemeyecek hale getirmişti. Bu durum ona Ankara’da yaşadığı kendi tabiriyle “devrim dolu” yılların hasretini çektiriyordu. “*Bu iş gönüllü seçimim değil , koşulların dayatması... Keşke her insan sevdiği işle uğraşarak geçirseydi ömrünü! Başlar işsizlik o en büyük hapisane sözlerinin gerçekliğini yaşadıkdan sonra gelip kapıldım ağabeyimin yenice açtığı soğuk demir atölyesine. (...)*” (Demirtaş, 2000: 12) Her ne kadar akli ve ruhu başka yerlerde olsa da Demirtaş, hayatın gerçekleriyle baş başaydı. Bu günlerde yazdığı şu dördlük kendi ifadesiyle onun hayatının özetiydi. “*Benim gerçeğimi ve içinde bulunduğum koşulları yeterince açıklıyor.*” (Behramoğlu ve Demirtaş, 2011: 246-247) der:

“Şimdi kaçsa iplerini

Kaçsa bu ıvır zıvır limanından

Kaçamıyor,

Çocukları...

Ayağının çiçekten prangaları.” (Behramoğlu ve Demirtaş, 2011: 247)

Atölyedeki işlerle meşgul olurken zihninden geçen şiir Sezai Karakoç’un Balkon şiiriydi. Yaptığı işten hareketle okuduğu şiirden başka anlamlar çıkarabiliyordu. “*Atölyede Apartmanlara demir korkuluk gibi işler yapılıyor. İşe yavaş yavaş alışmaya başladıktan sonra daha önceleri ilgi alanımın dışında olan balkon korkuluklarının biçimlerine bakar, inceler oldum. Giderek, tasarımlarda bir ayrıntı olarak kabul edilen balkon korkuluklarının yükseklik ölçülerine, biçimlerine de karışmaya da başladım. Bu konuda kimi mimarlarla tartışmalarım olmuştur. (...)* Söylemeye gerek var mı, ben bu duyarlılığa Sezai Karakoç’un ‘Balkon’ şiirinin bana kazandırdığı esinle

ulaştım.”²⁴ Sezai Karakoç’un Demirtaş üzerindeki etkisi bu kadarla da kalmadı. Metin Demirtaş 1969 yılında , Balkon şiirine gönderme niteliği taşıyan bir şiir yazdı.²⁵

1958-1969 yılları arasında yazdığı şiirleri bir araya getiren Demirtaş, ilk şiir kitabını “Görüşme Yeri” başlığı ile Memleket Yayınları tarafından 1969’ta yayımladı. Ayrıca buradaki şiirlerinin birçoğu Türk Solu’nun farklı sayılarında da yayımlandı.²⁶

12 Mart 1971 muhtırasının verildiği gün Demirtaş, hakkında yazılan bir ihbar mektubu üzerine gözaltına alındı. Demirtaş, 10 Kasım 1971 tarihinde Ataol Behramoğlu’na yazdığı mektupta gözaltına alınışını şu sözlerle anlatmıştır: “*Ben demir atölyesinin işlerine öylesine gömülmüşüm ki, bir şey olmaz, ne yaptım ki bir şey olsun gibi düşünceler içindeyken, bir gün sokakta giderken bir cipe buyur edildim. Evime gelindi. Kimi kitaplar, dosyalar vs. sırtıma yüklendi. (...) Bir iki karakolda gezdirildikten sonra eve yakın Bahçelievler karakolunu mekân tuttuk.* (Behramoğlu ve Demirtaş, 2011: 248) Bahçelievler karakolunda olduğu bir gece karakola getirilen Tarık Buğra ile de tanışma imkânı buldu. “*Bir gece bir grup geldi, bir tartışma, bir gürültü, Tarık Buğra adını duydum. Bir gazinodaki kavganın tanığı olarak buyur edilmiş. Ben bankta oturuyordum. Tarık Buğra’ya tanışıklık gösterdim. Merak etti, sordu, kimsin diye. Anlattım. Çekintili bir biçimde uzak durdu sonra. Konuları neyse ifadeleri alınıp gittiler...*” (Behramoğlu ve Demirtaş, 2011: 248) Bahçelievler Karakolunun ardından Adana oradan da Ankara emniyet müdürlüklerine gönderilen Demirtaş bir haftanın sonunda serbest bırakıldı ve Antalya’ya döndü. “*Adana’ya götürüldüm. ‘Antalya bize bağlı değil, niye getirdiniz bunu’ gibilerinden geri Antalya’ya yollandım. Ertesi gün Ankara’ya yine bir polis eşliğinde götürüldüm. Emniyette alt bölümlerde bir iki gece konuk oldum. Küçükçük bir oda ve bir yığın insan. Orada müzikçi Sarper Özsan’la tanıştım. (...) Şimdi iyiyim ve günlük işlere, atölyenin gürültüsüne karıştım gidiyorum.*” (Behramoğlu ve Demirtaş, 2011: 249)

²⁴Metin Demirtaş “Vesaire... Vesaire...’den Balkon Şiirine” , **İnsan Dergisi**, sayı 7, 1995.

²⁵ ‘Balkon’ şiirini Sezai Karakoç’un severim /Fakat ben düşünemem balkonsuz bir evi/Böyle bir evin imgesi bile bunaltır beni / Birgün siz de okursanız andığım şiirini Karakoç’un / Soracaksınız benim gibi /Şair /”Evleri balkonsuz yapan mimarların” yerine / Güvenli balkonlar yapan mimarların alından öpmeye gidiyorum demeyi / Neden yeğlemedi diye.

²⁶ Görüşme Yeri, **Türk Solu**, sayı 20 , 1968.

Sunma, **Türk Solu**, sayı 23, 1968.

Bencil Hayvan, **Türk Solu**, sayı 36, 1968.

Dar Geçit, **Türk Solu**, sayı 47, 1968.

Yergi, **Türk Solu**, sayı.60, 1969.

VII. 1972-1980 YILLARI ARASI İŞ HAYATI İLE İÇ İÇE GEÇEN SANAT HAYATI

Demirtaş, her ne kadar kendisini “zoraki demirci” olarak nitelendirse de sahip olduğu sorumluluklar gereği işini ciddiyetle yapıyordu. Çalıştığı demir atölyesine iş öğrenmeleri için gönderilen yoksul halk çocuklarına üretici insan olmayı öğretmeyi amaçladı. Onun için atölye bir okuldu. Atölyedeki çalışmalarına devam ederken edebiyattan, şiirden, okumaktan uzak kalmadı. *İlya Ehrenburg*’un “Paris Düşerken” ve “Anılar ve İnsanlar” adlı romanları bu dönemde onda Paris merakını ve Nazım sevgisini artırdı. “*İlya Ehrenburg*’un ‘*Paris Düşerken*’ romanını okuduktan sonra Paris’i daha çok merak eder oldum. Hemingway’in kimi romanlarında da ne güzel sayfalar vardır Paris’i anlatan. *İlya Ehrenburg*’un bu günlerde ‘*Anılar ve İnsanlar*’ını okuyorum. Nazım’ı ne güzel anlatıyor.” (Behramoğlu ve Demirtaş, 2011: 250) Okuduğu dergiler sayesinde edebiyat çevreleri ile olan bağı canlı tuttu. Ataol Behramoğlu’nun yazı kadrosunda bulunduğu “Halkın Dostları” dergisini yakından takip ediyordu. “*Halkın Dostları* güzel ve seçkin bir dergiymiş. Kimi eleştirilerimi anımsıyorum. Daha sonra çıkan dergileri görünce anladım bunu. İnsana kıyas için somut bir örnek gerekiyormuş.” (Behramoğlu ve Demirtaş, 2011: 252)

Demirtaş, dönemin diğer şairleri ile yakın temasta bulunuyordu. Nitekim, Cemal Süreya, 1973 yılında ‘Yanarca’ adıyla yeni bir dergi çıkarmak istedi. Dergide Metin Demirtaş’ın bir şiirini yayımlamak istedi. Demirtaş, dergiye “Umutsuzluk Yasak” başlıklı şiirini gönderdi. “1973 yılında ‘Yanarca’ (*Yanarca, Burdur köylerinde kibrite verilen ad*) adlı bir dergi çıkaracaktı. Benden de şiir istedi. *Umutsuzluk Yasak* şiirimi gönderdim.” (Demirtaş, 2011: 249) Fakat Cemal Süreya dergiyi çıkaramadı. “*Yanarca* çıkamadı, şiirimi kısa bir mektupla geri gönderdi. (alışık olmadığımız bir incelik..)” (Demirtaş, 2011: 250)

Metin Demirtaş, yakın arkadaşı Ataol Behramoğlu’nun dergicilik faaliyetlerine katılması için de ona destek vermekteydi. “*Yeni bir dergi çıkarmak düşüncene çok sevindim. Elini çabuk tutmanı dilerim. (...)*” (Behramoğlu ve Demirtaş, 2011: 252) “*Dergi konusunda her yönden bir yardımım olsun isterim. Karşı karşıya geldiğimizde*

daha ayrıntılı konuşuruz.” (Behramoğlu ve Demirtaş, 2011: 252) Birbirlerine yazdıkları mektuplarda derginin adı ve içeriği konusunda fikir alışverişinde bulunuyorlardı. *“Dergiyi ben de heyecanla bekliyorum. Adı konusunda bazı ikircimli düşüncelerim var. Daha iddiasız bir ad olamaz mı örneğin?”* (Behramoğlu ve Demirtaş, 2011: 254) Demirtaş, derginin içerik bakımından zengin hale gelmesi için önerilerde de bulunuyordu. Söz gelimi; Behramoğlu’na yazdığı bir mektupta, dergide Puşkin’in ve Lermontov’un şiir örnekleri ile tanıtılmasını istedi. (Behramoğlu ve Demirtaş, 2011: 255) Demirtaş ayrıca dergi için her türlü maddi desteği sağlamaya hazır olduğunu da 12.11.1974 tarihinde Behramoğlu’na yazdığı mektupta belirtiyordu. *“Dergi konusunda bir karışıklık olursa 3 bin ile 4 bin TL arasında borç harç bir yardımda bulunabilirim. En geç üç ay içinde ödenmesi mümkün olursa. Ayrıca kendim 5 yüz TL gibi bir katkıda bulunabilirim. Bu parayı Antalya’da verecektim, o sıra olanaksızdı. Bugün var ve hemen yarın havale çıkartıyorum.”* (Behramoğlu ve Demirtaş, 2011: 255)

1974 yılında Cemal Süreya, Papirüs dergisinin 4. sayısını Demirtaş’a ayırmak istedi. Metin Demirtaş, dergiye hem kendisinden istenen evrakları hem de yeni yazdığı bir şiirini gönderdi fakat 4. Sayı çıkarılmadan dergi kapandı. *“1974 Papirüs’ün 4. sayısını bana ayıracağını Ahmet Say’ın 13 Nisan 1974 tarihli mektubundan öğrendim. Ahmet Say’a ‘Artık Metin Demirtaş’ın şiirlerinin yayımlanmasının bir sakıncası bulunmadığını’ belirterek, Papirüs için benden istediklerini bildirmiş. Kendisine yayımlanmamış yeni bir şiirim, özgeçmiş, fotoğraf vs. gönderdim. Papirüs kapandı, 4. sayısı çıkmadı. Gönderdiklerimi yine aynı incelikle geri gönderdi.”* (Demirtaş, 2011: 250)

1975 yılında Ataol Behramoğlu ve kardeşi Nihat Behram “Militan” dergisini yayımlamaya başladı. Ataol Behramoğlu, Metin Demirtaş’ın da dergiye yazı ve şiirler göndermesini istiyordu. (DEMİRTAŞ, BEHRAMOĞLU,2011:16) Metin Demirtaş , iki ay sonra Militan dergisine “Gölgeler Ordusu²⁷” romanını tanıtan yazısını gönderdi. Bu yazıyı gönderirken dergiye eser gönderip katkı sağlayamıyor oluşunun üzüntü ve mahcubiyetini yaşıyordu. Taşıdığı sorumluluklar onu şair kimliğini canlı tutma noktasında zorluyordu. Demirtaş eser gönderme konusunda dergiye katkı sağlayamıyor olsa da Militan ’ı yakından takip ediyor, dergide yazı ve şiirleri

---

²⁷ Joseph Kessel, “Gölgeler Ordusu”, **Bilim ve Sosyalizm Yayınları**, 1974.

yayımlanan kişilerle ilgili görüşlerini Behramoğlu'na yazdığı mektuplarda dile getiriyordu. “*Militan 'da yeni arkadaşları izliyorum. Emin Karayel'i biraz daha dikkatle okudum. Kaya'yı da sevdim. Her ikisini de tanımak , tanışmak isterdim.*” (DEMİRTAŞ, BERAMOĞLU, 2011:266) “*Militan 'ın yaptığı en büyük işlerden biri , A. Jozsef ve J. Marti'yi Türk okurlarına tanıtmak oldu. Ben şahsen teşekkür borçluyum.*” (Behramoğlu ve Demirtaş, 2011: 265)

Demirtaş; edebiyata, sanata her alanda destek sağlamaya gayret gösteriyordu. Metin Demirtaş, Antalya Sinema ve Kültür Derneği üyelerindendi. Dernek edebiyattan musikiye sanatın her alanında faaliyet göstermekteydi. Metin Demirtaş'ın müzik zevkinin oluşmasında önemli payı olan Ruhi Su²⁸ bu derneğin katkısıyla Antalya'da 29 Mart 1975 tarihinde konser verdi. “*Antalya'da dün , Ruhi Su 'nun (bizim derneğin düzenlemesiyle) konseri vardı Kültür Sineması'nda. Tek kelimeyle muhteşemdi. Ruhi Hoca coştı. Köylerden (Akçaeniş-Tekke) ve fabrikalardan insanlar , işçiler , köylüler vardı . İnanmazsın salonda çıt yok. Saygın bir dinleyici kitlesi ve tam yerinde alkışlar...*” (Behramoğlu ve Demirtaş, 2011: 258) Konser o kadar coşkulu oldu ki Demirtaş , 31 Mart 1975 tarihinde Behramoğlu'na yazdığı mektupta konserin haberinin Militan dergisinde yapılmasını istedi. “*Dergide şöyle bir haber yapılamaz mı? (ayın olayları bölümünde) Ruhi Su Antalya 'da Antalya Sinema ve Kültür Derneği'nin çağrılısı olarak 29.03.1975 günü Kültür Sineması'nda bir konser verdi...*” (Behramoğlu ve Demirtaş, 2011: 258)

Demirtaş, derneğin düzenlemek istediği faaliyetlerle yakından ilgileniyor ve etkinlik takvimlerini Ataol Behramoğlu ile paylaşıyordu. Dernek olarak düzenlenmesi istenen bir diğer etkinlik “Öykü Günü” idi. “*Dernek olarak bir 'Öykü Günü' düzenlemeyi düşünüyoruz. Bekir Yıldız'ın gelebileceği güne göre tarih belirleyebiliriz. Ardından bir imza günü ile birlikte epey kitap satılabilir umudundayım.*” (Behramoğlu ve Demirtaş, 2011: 256) Demirtaş, etkinlik için daha kucaklayıcı olması bakımından “Edebiyat Günü” ismini uygun gördüyse de çoğunluğun isteği uygun görülerek etkinliğe “Öykü Günü” adı verildi. (Behramoğlu ve Demirtaş, 2011: 262) Etkinliğin amacı Metin Demirtaş'a göre, konukların özgürce “hikaye türü” üzerine konuşmalarını sağlamak ve derneğin bir sonraki etkinliklerine bir nevi alt yapı hazırlamaktı. Düzenlenecek etkinlik için Fakir Baykurt ve Osman Şahin de davetliler

---

²⁸ 1 Ocak 1912, Van - 20 Eylül 1985. Türk halk müziği ve opera sanatçısı.

arasında yer almaktaydı. Ataol Behramoğlu da etkinlikle ilgilenmekte davetlilerle iletişim kurma hususunda Demirtaş'a yardımcı olmaktaydı. *"Hikaye Günü'nün 18'ine alındığını, Fakir'lerin falan katılacağını Bekir'e bildirdim."* (Behramoğlu ve Demirtaş, 2011: 21) Öykü Günü 26.05.1975 tarihinde düzenlendi, etkinliğe Bekir Yıldız ve Osman Şahin de katıldı. (Behramoğlu ve Demirtaş, 2011: 266)

Ataol Behramoğlu; Metin Demirtaş'a yazdığı mektupta , A. Kadir'in hazırladığı "Toplumcu Şairler Antolojisi" nden bahsetti.²⁹ Antoloji İspanya'da yayımlanacaktı. Demirtaş'ın hazırlayıp dergiye göndermesi gereken evrakları mektupta sıraladı.

"Kartımı almışsındır. Bu mektubu yazışımın asıl nedeni ise şu; İspanya'da yayımlanacak olan ve A. Kadir'in düzenlediği Toplumcu Şairler Antolojisi için bir an önce : 1- Yaşamöykün, 2- Sanat anlayışın, 3- Hakkında çıkmış yazılar, 4- Yayımlanmış kitapların konularında kısaca bilgi vermen gerekiyor. Hakkında çıkmış yazılardan kısaca alıntılar da yapmalısın. Bunları bir an önce hazırlayıp derginin adresine ilet." (Behramoğlu ve Demirtaş, 2011: 24) Aynı mektupta Behramoğlu, Şükran Kurdakul'un Türk edebiyatıyla ilgili yaptığı çalışmadan da bahsetmiş ve Demirtaş'tan Kurdakul'a bir kitabını göndermesini istemişti. (Behramoğlu ve Demirtaş, 2011: 24) Ataol Behramoğlu'ndan aldığı bu mektubun ardından Demirtaş , antoloji için gönderilmesi gerekenler ile Şükran Kurdakul'a göndereceği kitabını hazırladı. Şiirlerinin, İspanyolcaya çevrilecek olmasından bir hayli mutlu olan Demirtaş , bu mutluluğunu Behramoğlu'na yazdığı mektupta açıkça ifade etti. *"Antoloji ve Şükran Kurdakul için istediğin gerekli şeyleri hemen hazırlayıp göndereceğim. Antoloji haberine sevindim. Neruda'nın, Lorca'nın şiir yazdığı bir dilde yayınlanacak bir antolojide şiirlerimin yayınlanmasına nasıl sevinmem."* (Behramoğlu ve Demirtaş, 2011: 263)

Demirtaş; bu dönemde, edebi çalışmaların yanı sıra sosyal ve siyasi faaliyetlerle de yakından ilgilenmiştir.1975 yılında TİP³⁰ ile ilgili bazı çalışmalara katıldı. Pet-Kim İş'in Pil Fabrikasının grev yapan işçilerine destek olmak amacıyla düzenlenen dayanışma gecesinde görev aldı. (Behramoğlu ve Demirtaş,1997: 252)

Demirtaş, her ne kadar edebi faaliyetlere dahil oluyorsa da şiire istediği kadar zaman ayıramıyor ve bu duruma fazlasıyla üzülmüyordu. 1975 yılında Behramoğlu'na

---

²⁹ 06.07.1975

³⁰ Türkiye İşçi Partisi

yazdığı mektupta Demirtaş , şiire vakit ayıramıyor oluşunun ona hissettirdiklerini şu şekilde ifade etmiştir: “*Şiir uzakta , ihtimal edilmiş mahzun bir sevgili gibi bana bakıyor. Ama onunla sarılıp yatmaya vakit yok.*” (Behramoğlu ve Demirtaş, 1997: 252) Şiire zaman ayırma noktasında kendisini eksik hissediyor olsa da şiiri tamamen ihmal etmemiş, ikinci şiir kitabını yayımlamak üzere çalışmalarını sürdürmüştür. Demirtaş, ilk şiir kitabı “Görüşme Yeri”nde yer alan bazı şiirlerde, gerek başlıkta gerekse dizelerde, birtakım değişiklikler yaparak yeni bir şiir dosyası oluşturdu. “Hazırol Kalbim” adını verdiği şiir dosyasını basımı için Behramoğlu vasıtasıyla Cem Yayınevine iletti ancak Oğuz Akkan’ın³¹ bu konudaki tavrı olumsuz oldu “*Benim ‘Hazırol Kalbim’le ilgili söylediklerin aklımda sadece. Cem’in basmayacağını az çok tahmin ediyordum. En azından yakın zamanda mümkün değil. Senin mektubunun ardından Erdal’ın mektubu geldi, ‘Ataol benden önce Oğuz Akkan’a konuyu açmış ve hayır denilmiş, hemen ardından benim ikinci bir önerim yanlış olur, biraz bekleyelim.. (...)*” (Behramoğlu ve Demirtaş, 1997: 255) Kitabın basımı noktasında Demirtaş, Erdal Öz ile görüşmelerini sürdürdü. Görüşmeler sonucunda kitabın Cem Yayınevi tarafından basılacağı kesinleşti. Bu süreçte Oğuz Akkan da kitabın Cem Yayınevi’nde basılmasına sıcak bakmaya başladı. “*Erdal ‘Hazır Ol Kalbim’ için 1976 Güz kesin piyasaya çıkmış olur, dedi.*” (Behramoğlu ve Demirtaş, 1997: 254) “*Beni sevindiren mektubunu aldım. Bir gün önce de yine aynı konuda Erdal’dan bir mektup almıştım. İkinize de teşekkür ederim. Dilerim kitabım (Oğuz Akkan’ın söz verdiği gibi) güze doğru basılır.*” (Behramoğlu ve Demirtaş, 2011: 273)

Demirtaş’a, tüm bunlara rağmen yaşadığı günler kupkuru ve anlamsız geliyordu. Behramoğlu’na yazdığı mektupta kendisini “çekilmez, hırçın biri” olarak tanımlıyor ve tüm bu sıkıntıların kaynağı olarak yaşadığı hayatı işaret ediyordu. “*Beni sorma. Son günlerde hırçın, çekilmez biri oldum. Sıkıntılarımın kaynağını biliyorum. İçinde debelendiğim hayat bana soluk bile aldırıyor. Okumaya bile zamanım yok . Günler öyle anlamsız ve kupkuru geçip gidiyor.*” (Behramoğlu ve Demirtaş, 2011: 270)

Aklı şiirde ve kitaplarda olsa da atölyedeki işlerini sürdürmekteydi. İşler yoğunluğa bağlı olarak Antalya dışında da olabiliyordu. Başka şehirlerdeki bu işler sayesinde on yıldır çıkmadığı Antalya’nın dışına çıkma fırsatı elde ediyordu. “*Ben bugün, 21.06.76 Pazartesi günü akşam Ankara’ya ordan da Karabük’e gidiyorum.*

---

³¹ Oğuz Akkan, 1964 yılında Cem Yayınevi’ni kurmuştur.

Büyükçe bir iş almıştık, TV verici çelik kuleleri. (...) Ben on yıldır Antalya dışına çıkmadım ve doğru dürüst bir tatil de yapmadım, yapamadım.” (Behramoğlu ve Demirtaş, 2011: 279)

Bu yıllarda Demirtaş’ın oğlu Umut dünyaya geldi. Bu sırada Metin Demirtaş’ın eşi Günsel Hanım’a baba mülkünün satışından bir miktar para kaldı. Bu durum, Demirtaş’a demircilik işlerinden biraz olsun uzaklaşma imkânı oluşturacaktı. Demirtaş ve eşi Günsel Hanım seramik hediyelik eşya satan bir dükkan açtılar.³²

Demirtaş’ın Cem Yayınevi’nden 1976 yılının güzünde çıkması planlanan ikinci şiir kitabı *Hazırol Kalbim* 1977 yılında çıktı. *“Hazırol Kalbim’in sonunda basılmış olmasına sevindim. Biraz da ondan kurtuldum diye sevindim. Bu konuda gösterdiğin ilgiye teşekkür ediyorum.”* (Behramoğlu ve Demirtaş, 2011: 292) Kitabın ön sözünü, şair arkadaşı Muzaffer Erdost yazdı. Bu ön söz için hissettiklerini Demirtaş şöyle ifade etmiştir: *“Erdal Öz’e Muzaffer Erdost’un kitabımla ilgili önsözünü / yazısını yolladım. Muzaffer abi ‘rahatsızdım, ne yazdığımı, nasıl yazdığımı bilemiyorum’ gibi şeyler söyledi. Yazdığı yazıdan memnun değil sanırım. Önemli değil. Benim için bir onurdur. Bizi kim şair sayıyor ki! Oturmuş bir şeyler yazmış. Adının bulunması bana yeterli onurdur.”* (Behramoğlu ve Demirtaş, 1994: 285)

Ataol Behramoğlu 1976 yılında, Demirtaş’ın Attila Jozsef için yazdığı şiiri Macarcaya çevrilmesi için Macaristan’a göndermişti ve Demirtaş’a yazdığı mektupla³³ şairi bu durumdan haberdar ediyordu. *“Çoktandır yapmak istediğim bir şey vardı. Senin şiirini ve A. Jozsef sayısını Macaristan’a göndermek. Bayram öncesi oraya giden bir arkadaş yoluyla gönderdim sonunda. Dergide Jozsef’in şiiri üstüne yazısını yayımladığımız, sanırım epeyce ünlü bir edebiyat araştırmacısı (belki hocası) olan M. Szabolchi’ye gönderdim şiiri ve dergiyi. Şiirini Rusçaya çevirdim bu arada ve çeviriyi de gönderdim şiirle birlikte. Macarca’ya çevrilmelerinde kolaylık olacağını düşünerek. Szabolchi’ye bir de mektup yazdım . Şimdi yanıt bekliyorum. Daha doğrusu, giden arkadaşın dönmesini. Bu hafta içinde dönecektir. Sonucu sana bildiririm.”* (Behramoğlu ve Demirtaş, 2011: 35)

---

³² Ataol Behramoğlu ve Metin Demirtaş, **Şiirin Kanadında Mektuplar**, 1.Baskı, İstanbul, Evrensel Basım Yayın, s.275.

³³ 07.12.1976

Demirtaş Antalya’da kültür ortamını zenginleştiren edebiyat etkinlikleri düzenlemeye devam etti.1977 yılında “Akdenizli Ozanlar Barış ve Özgürlük Şiirleri Gecesi” düzenlenmesi için yapılan hazırlıklarda ön saflarda yer aldı. Etkinliğe davet edilmek istenen kişi Nazım’ın arkadaşı Yunan şair Ritsos idi. Etkinliğin düzenlenmesinde resmi bir görevi olmayan Demirtaş , gönülden gelen bir ilgi ile hazırlıklarda görev aldı. (Behramoğlu ve Demirtaş, 1997: 281-284) Her şey planlandığı gibi ilerlerken geceyi provoke etmek isteyen bir grubun attığı sloganlar etkinlik esnasında istenmeyen durumların yaşanmasına sebebiyet verdi. (Behramoğlu ve Demirtaş, 1997: 286-287) Bu can sıkıcı olaya rağmen etkinlik planlandığı gibi gerçekleştirildi, Demirtaş festivalin ardından Behramoğlu’na bir mektup yazdı ve festivalle ilgili görüşlerine yer verdi. “(...) *Bir kere Ahmed Arif’in on bin kişiye şiirini okuması, dinletmesi en güzel yanlarından biri. Bunun dışında Aziz abinin konuşmasını, Zülfü’nün, Ruhi abinin, Rahmi’nin, Timur’un sanduklarını, Bulgar mizah yazarının barıştan, dostluktan yana yaptığı güzel konuşma, Genco’nun Nazım şiirlerini yorumlaması, Işık Yenersu’nun geceyi su gibi sunuşunu bir yana bırakıyorum. Senin okuduğun kendine ait şiirleri de. Ritsos’tan çevirip ilk kez okuduğun, ilk kez dinlediğim ‘Barış’ şiiri beni dehşetli etkiledi. Gecenin bu tatsızlıklarından gelen tüm gerginlikler ve gövdemde birikmiş zehirli elektrik bu şiiri dinlerken toprağa boşaldı. Öyle heykel gibi dikilip kaldığımı anımsıyorum. (...) Barış Gecesi gibi şarkılı, türkülü şiirli bir gecenin düzenlenmesinde karınca kaderince bir emeğimin olması ve onuru benim için daha önemliydi.*” (Behramoğlu ve Demirtaş, 1997: 288-289)

A. Struga Şiir Akşamları Şenliği:

Metin Demirtaş, 1978 yılında Hasan İzzettin Dinomo ve Arif Damar ile birlikte Yugoslav hükümetinin daveti üzerine “Ohri Struga Şiir Akşamları Şenliği’ne katıldı. Bu etkinlikte Vietnamlı şair Che Lan Vien ve Rafael Alberti ile tanıştı. “*Orada benim için en ilginç olan şey dilimde bir şiirinden kimi dizelerin dolandığı Vietnamlı Şair Şe Lan Vien ‘le tanışmak oldu.*” (Behramoğlu ve Demirtaş, 2011: 310)

Demirtaş, Hasan İzzettin Dinomo , Arif Damar ve Che Lan Vien; Rafael Alberti’nin okuduğu *Federico Garcia Lorca* ve *Yüreğimde Pablo Neruda* şiirlerini birlikte dinlediler. “*1978 yılında Struga Şiir Festivali günlerinde eski bir kilisede Hasan İzzettin Dinamo ve Arif Damar ile birlikte yan yana Rafael Alberti’nin kendi sesinden Lorca’ya Ağıt şiirini dinlemiştik. Bir divan şiiri dinliyormuşum gibi bir*

izlenime kapılmışım.” (Demirtaş, 2011: 44) Rafael Alberti'nin kendi sesinden dinlediği şiirler Demirtaş'ta bir Akdeniz duyarlılığı uyandırdı. “1978 yılında Yugoslavya’da her yıl düzenlenen Struga Şiir Akşamları Şenliği’nde Rafael Alberti’nin şiirlerini kendi dilinden, kendi sesinden dinlemiştim. Elimde Türkçeye çevrilmiş şiirleri de vardı. Şiirlerinde ve seslendirişinde yabancı olmadığım Akdeniz insanına özgü bir coşkuyu ve sıcaklığı o günlerde duyumsamışım. Bizim sesimize yakın , ortak bir imgeler , ortak bir duyarlılık çevresinde döndüğünü sezinlemiştim dinlediğim şiirlerin... Bir akrabalık diyeyim. Duyumsadığım , ayrımına vardığım Akdeniz duyarlılığıydı.” (Demirtaş, 2011: 188) Demirtaş, buradaki izlenimlerini “Struga’da Yunan Ozanlarıyla” ve 1979 yılında yayımlanacak olan “Struga Şiir Akşamlarından İzlenimler” başlıklı şiirlerinde anlattı.

1979 yılında Köy – KOOP Demir Sera Üretim Atölyesinin demir atölyesi bölümünde yöneticilik yapmaya başladı. Bu dönemde Antalya Sanat Derneği kuruldu ve faaliyetlerine başladı. “Antalya Sanat Derneği ile ilgili bir-iki not, bilgi: Dernek yeni kuruldu. İlk etkinlik, Aziz Nesin’in bir oyunu vesilesiyle Belediye Kültür Salonu’nda bir söyleşi yaptık. (Aziz Nesin – Metin Demirtaş) Konu: Sansür. Dilersen senin seçeceğin bir konu üstünde bir söyleşi, şiir okuma, imza günü gibi bir etkinlik düzenleyebiliriz.” (Behramoğlu ve Demirtaş, 2011: 314) Demirtaş, dernek faaliyetlerinin yanı sıra yeni şiirler kaleme almaya devam etti. Bu yıl, kendi tabiriyle bildirisi açık, slogansal ve kalın sesli bir şiir yazdı. “Faşizm Pusuda”³⁴ adlı bu şiiri arkadaşı Ataol Behramoğlu’na gönderdi. “On gün önce bir şiir gönderdim. Ulaşmıştır umarım. Bildirisi açık, slogansal, kalın sesli biliyorum. Kimi kötü sezgilerin yazdığı bir şiir. Adı da öyle ‘Faşizm Pusuda’. Kimi zaman böyle şiirleri de salıvermek gerekiyor kafesinden. İpini yağlarken cellat/ Kuşanırken kılıcını faşizm/ Karanlık odalarda./ Çiğnenirken ekmeğimiz, unumuz/ Çiğnenirken papatyaların kırlardaki/ Çocuklarımızın uykularındaki gülümseyişi/ Böyle gidiyor.” (Behramoğlu ve Demirtaş, 309: 2011) Şiir Sanat Emeği dergisinde yayımlandı.

Bir yandan iş hayatının yoğunluğu bir yandan sanat hayatının yoğunluğu derken Demirtaş bazı iç sıkıntılar, kendi tabiriyle “ ruhen çöküntü” yaşadı. Behramoğlu’na yazdığı mektuplarda sıkıntılı olduğunu belirtse de yaşadıkları ile ilgili ayrıntıya yer vermedi. “Arkadaşımın, arkadaşımın öte kardeşimsin, sana söyleyebilirim, bu yıl

---

³⁴ Sanat Emeği Dergisi, sayı 22, 1979.

öyle kötü günler geçirdim ki. Yıprandım iyice. Ruhem bir çöküntü yaşadım, yaşadığım bazı tatsız olaylar beni çok sarstı. Gelince konuşuruz, buna ihtiyacım var.” (Behramoğlu ve Demirtaş, 2011: 313)

Demirtaş, üyesi olduğu Antalya Sanat Derneği ile birlikte çeşitli faaliyetlerde yer almaya devam etti. Bölgede düzenlenen Elma Şenliği’ne dernek olarak katıldılar. *“Elma Şenliğinde ilginç , güzel gösteriler oluyor. Bu yıl daha da güzel şeyler olacak. Akçaeniş’ten (Tahtacı Fatma filminin çevrildiği ve Ruhi abinin bir semah türküsü derlediği köy, Alevi köyü) semah ekibi gelecek. Bunu çok önemsiyorum. Akçay zeybekleri ve Akçaeniş’de semahlarıyla köy meydanında bir gösteri sunacaklar. Düşünülmesi bile coşku verici. (...) Biz Antalya Sanat Derneği olarak katılacağız.”* (Behramoğlu ve Demirtaş, 2011: 315)

Demirtaş’ın 1979 yılında yöneticisi olduğu KÖY-KOOP ekonomik sebeplere bağlı olarak 1980 yılında kapatıldı. Demirtaş ve işsiz kalan arkadaşları bir araya gelerek Boğaçayı kum ocaklarında bir demir atölyesi kurdular. *“İşsiz kalan arkadaşlarla , sorumluluğundaki işçilerle belediyenin Boğaçayı kum ocaklarında bir demir atölyesi kurduk. Yeni bir atölyenin kurulması, yeni bir işyeri vs. yorgunluklarım oldu. Şimdi Kemer’e giderken 18 km’de iki dağ arasında bir şantiyede çalışıyorum.”* (Behramoğlu ve Demirtaş, 2011: 316)

1980 yılında Metin Demirtaş ve sanatçı dostları Enver Gökçe için bir etkinlik düzenledi. 20 Ağustos 1980’de gerçekleşen geceye “Enver Gökçe Onur Gecesi” adı verildi. Geceye katılanlar arasında Fikret-Filiz Otyam ve Rıfat Ilgaz da bulunuyordu.

B. Rahatsızlığı ve Geçirdiği Ameliyat

1980 yılında Demirtaş’ın sol bacağına bir rahatsızlık oluştu. Antalya’da bu rahatsızlığa bir teşhis konulamadı. Bacağındaki , daha sonra teşhisi konulacak olan , “tümör” sebebiyle Ankara Hacettepe Hastanesine götürüldü. Demirtaş, gün ve ay belirtmeden 1980 yılında Ataol Behramoğlu’na yazdığı bir mektupta hastaneye gidişini şu sözlerle anlatır:

“Sevgili Ataol,

Ankara Hacettepe Hastanesi Ortopedi Bölümü No : 62/17 odada yatıyorum. 14 Eylül ‘de Günsel’le Antalya ‘dan Ankara ‘ya hareket ettik. Vahap ve İçen adlı bir arkadaşın omuzlarında o doktor , bu doktor gezdik. Güçlükle de olsa Hacettepe ‘ye

yatabildik. Antalya SSK'den havale etmişlerdi. Hacettepe'ye yatabilmem bir şans oldu. Bunu yakın dostlara borçluyum. Sol diz kapağında , kist, ur gibi (kemikte) bir olaydan yatıyorum. (Bir aydır koltuk değnek ile dolaşıyordum.) Yarın diz kapağı kemiğinden bir parça alınıp patolojiye tahlile gidecek. Hemen ardından ameliyata alacaklar.” (Behramoğlu ve Demirtaş, 2011: 317)

Demirtaş “Osteosarkom” yani kemik tümörü dolayısıyla 12 Ekim 1980’de aynı hastanede ameliyat oldu. Bu ameliyat neticesinde sol bacağı diz kapağının üst kısmından kesildi. Hastanede yattığı dönemde şair ile Ataol Behramoğlu arasındaki mektuplaşma devam etti. Hatta mektup yazarken aklı şiire de kayıyordu. 20 Ekim 1980 tarihinde yazdığı mektubu, o anki duygularıyla yazdığı şu dört dize ile bitirir:

“Sonbahar çağırıyor beni

Yağmurlu sarışın sokaklara

Başucumda bir tutam karanfil

Bir hastane odasında” (Behramoğlu ve Demirtaş, 2011: 322)

Ameliyatın ardından yaşanan “fantom” ağrılar şairi ruhsal açıdan çok zorluyordu. Yaşadıklarını ve duygularını okuduğu romanlardaki kahramanlarla bağdaştırarak anlatıyordu. “Fantom ağrılarının beni bunaltan sıkıntıları oluyor. Momby Dick romanındaki kaptan Ahab ‘ı anımsıyorum. Sanıyorum o balinanın ardına düşme, oç alma tutkusu bu ağrılar sırasında bir saplantı olarak yerleşti beynine. Rembo’yu da anımsıyorum. Okumuştum, bacak gittikten sonra afyona yüklenmiş, iyice uyuşturucuya vermiş kendini. Ve çeşitli bunalımlar, buhranlar... Bacağımın, ayağımın olmadığına yeni yeni alıştırdım kendimi, daha doğrusu beynimi. Gece kalkmak istediğim zaman sol bacağımı yataktan aşağı sallamak ve yürümek istiyorum. Bir keresinde bastım sol ayağımın üstüne (güya var, bastım) ve düştüm. Zamanla alışılacak herhal.” (Behramoğlu ve Demirtaş, 2011: 323)

Almanya’dan gelen ilaçlar ve ek iğneler ile tedavi bir süre devam etti. Antalya’ya döndü. Ancak kontroller nedeniyle Ankara’ya gidip gelmeler kesilmedi. İlk başlarda ayda bir gidilen kontrollere daha sonraki dönemlerde altı ayda bir gitmeye başladı. “Altı ayda bir (daha önce ayda bir idi) Hacettepe Hastanesinde kontrol işleri için yolcu olmak üzereydim.(...)”³⁵ “Dün dönebildik Ankara’dan . Tedavi ve kontrollerle

³⁵ Öner Yağcı’ya Metin Demirtaş tarafından yazılan 06.12.1983 tarihli mektuptan.

ilgili işler uzun sürdü. 4 yıldır bir başıma gidiyordum. Bu kez 'mevcutlu' gittim. Günsel benim sağlığımla ilgili aldırmaçlığıma kızdığı için sonuçlar konusunda doğrudan kendi bilgi edinmek için katıldı yolculuğa. Bilgisayarlı röntgende görülen kitlenin korkulacak bir şey olmadığı anlaşıldı. Karımı ve dostlarımı telaşlandırıp, üzdüğümle kaldım. Yine de 1 Mart 1989 günü bir film daha çekip gelişmeyi izlemek ve yüzdeyüz emin olmak istediler. Peki dedik. Şimdi Günsel'in yüzü güleş. Üzüntülerini, duygularını pek belli etmeyen ve içine atan bir yapısı vardır, suskunlaşır sadece. Şimdi öyle değil, iyi (...)" (Behramoğlu ve Demirtaş, 1997: 376)

Hastanede yattığı sırada dostu İlhan Erdost ölmüştü ancak Demirtaş'ın yakınları bu haberi kendisinden saklıyorlardı. Hastaneye yatarken merdivenleri omuzlarında çıktığı arkadaşının ölümü Demirtaş'ı derinden üzdü. *"Hastaneden çıkıp geldiğim ilk günler iyiydim. İlhan'ın (Erdost) öldürümünü 10 gün sonra öğrendim, apansız, televizyonu izlerken. Evde benden saklamışlar. Zaman zaman evde Cumhuriyet gazetesi yok oluyordu. O geceyi çok kötü geçirdim. Hastaneye yatarken onun omuzlarında çıkmıştım merdivenleri. Bu acı , gövdesel acıyla birleşti ve allak bullak oldum."* (Behramoğlu ve Demirtaş, 2011: 323) Bütün önemli hadiselerde olduğu gibi hissettiği hüznü dile getirmek için şiire sarıldı. "Kan Sızıyor İlhan'ın ve Güzün Yanağından", "İlhan Erdost'lu Resimler", "Merhaba İlhan", "İhan'a Ağıt", "İlhancık" başlıklı şiirleri ile dostuna duyduğu sevgiyi ve onun yokluğunda hissettiği hüznü dile getirdi. (Şiirler , tematik inceleme bölümünde daha geniş ele alınmıştır.)

VIII. 1981-1990 YILLARI ARASI SANAT VE SOSYAL HAYATI

1981 yılında, 26 yıllık çalışma hayatının ardından emekliye ayrıldı. Ancak onun akli yeni kurmak istediği işin tasarılarındaydı. *“Emeklilik için evraklarımı tamamlayıp SSK’ye verdim. (...) 17 yaşında Ankara ‘da Anatamir Fabrikasında tornacı olarak başlayıp 1981’de biten eksiksiz 26 yıllık bir çalışma. Yeni bir iş kurmak için tasarılar kuruyorum.* (Behramoğlu ve Demirtaş, 2011: 326)

Ameliyatının üzerinden bir yıl geçti ve Demirtaş, kaybettiği bacağına yerine protez bacak yaptırmaya karar verdi. Bu konuda Almanya’da bulunan dostları da ona destek veriyordu. *“Bu gidişimde Ankara’da SSK Dışkapı Hastanesinde takma bacak için ölçü vereceğim. SSK’ın yaptığı ilkel ve kaba olurmuş. Varsın olsun. İlerde gövde, güdüğün değişen biçimine göre ikinci bir bacak gerekirmiş. İkincisini Almanya’daki dostların dileği ve dayanışmaları doğrultusunda yaptırmayı kuruyorum.”* (Behramoğlu ve Demirtaş, 2011: 326)

Sağlık sorunları onu edebiyat çevresinden ve edebi eserlerden koparamadı. Başta Behramoğlu olmak üzere birçok sanatçı dostunun çalışmalarını yakından takip ediyor ve dostlarına eleştirilerini iletiyordu. *“Türküler için yazdığın şiire çok sevindim. Muzaffer Abi çok memnun olacaktır. Şiir bitince Ankara’ya yollarsın. Bir sakıncası yoksa bu şiirden Muzaffer’e söz etmek isterim. İlhan’la ilgili bir kitap yapmayı düşünüyormuş. Çıkan yazı ve şiirleri derliyormuş bir yandan.”* (Behramoğlu ve Demirtaş, 2011: 326) *“Bilim ve Sanat dergisinde ‘Şampiyon’ filmi üstüne yazdığın yazıyı okudum. ‘Sanat Olayı’nda (Şubat sayısı olabilir) O. Akbal’ın günlüğünde şiirinle ilgili kısa bir değerlendirme var. Belli biçimdeki şiirlerin ele alınarak yapılmış genel bir değerlendirme. Rastlamış olabilirsin.”* (Behramoğlu ve Demirtaş, 2011: 327) Ayrıca şiire sevdalı, pek çok genç şair Metin Demirtaş’a şiirlerini gönderiyordu. *“1980-81-82 defterlerimi karıştırırken Hasan Varol, Musa Öz ve Hulusi Aksakal’ın bana ulaşan şiirlerini not etmişim.”* (Demirtaş, 2011: 117) Demirtaş, kendisine şiirlerini gönderen bu genç şairlerin şiirlerini okuyor, şiirlerle ilgili görüşlerini yazıp şairlere iletiyordu. *“Hasan’ın , Musa’nın, Hulusi’nin şiirlerini bu gözle bu duygularla okumuşum ve dizelerin kıyılarına kendimce , kendi şiir kurgu anlayışımla*

değiştirmeler , düzenlemeler yapmışım.” (Demirtaş, 2011: 117) Demirtaş, bir yandan da zamanını okumaya ayırıyordu, yaptığı okumalarla ilgili görüşlerini de Behramoğlu ile paylaşıyordu. “*Bol bol okumaya çalışıyorum. Fahri Erdinç’in ‘Ali’ ve ‘Kardeş Evi’ romanlarını daha önce okumuştum. ‘Acı Lokma’yı yenice bitirdim. Ege yöreleri ağız ve harika bir Türkçe!’*” (Behramoğlu ve Demirtaş, 2011: 326)

Demirtaş , edebiyat dünyasında belli bir kesimin ilgi alanında yer edinmişti. Ayrıca bu çevrelerin takip ettiği dergilerle de iletişim halindeydi. Dergiler, Demirtaş’tan ya şiirlerini yayımlamak izni ya da kendisiyle söyleşi yapmak istiyordu. “Sesimiz” dergisi önceden talep ettikleri söyleşi teklifini yineleyince Demirtaş bu isteği kabul etti. “*Sesimiz dergisinde çok önceleri bir söyleşi yapmak istemişlerdi , istek yineleni ve sorular geldi, yanıtlayıp gönderdim ve Şubat sayısında yayınlandı. Sesimiz Ankara’da çıkan bir dergi.*” (Behramoğlu ve Demirtaş, 2011: 327-328) Aynı dönemde “Yazın” dergisinin de Demirtaş’tan eser talebi oldu. “*Vecihi Timuroğlu, Yazın adlı yeni bir dergi hazırlığında. Benden de şiir ve bir özeleştiri yazısı istedi. Deneme türü bir şey. Bir şeyler karaladım, okudum, beğenemedim yırtıp attım. Yani beceremedim.*” (Behramoğlu ve Demirtaş, 2011: 328) Demirtaş, 1980 yılında vefat eden dostu İlhan Erdost için yazdığı “İlhan Erdost İçin” ve Akçay’da jandarmanın vurduğu Hasan adlı genci anlattığını ifade ettiği “Akçay Ağıdı”³⁶ başlıklı şiirleri YAZ-KO’da yayımlatmak üzere Behramoğlu’na ilettil. (Behramoğlu ve Demirtaş, 2011: 326)

A. Yılmaz Güney’den Gelen Mektup

1981 yılında Metin Demirtaş’a Isparta’dan bir mektup geldi. Mektubu gönderen Yılmaz Güney’di. “*‘Sevgili kardeş’, diye başlıyor mektubu. ‘Rahatsızlığını ve sonuçlarını yeni öğrendim... Üzgünüm...Senin için ne yapabiliriz ? Bu konuda beni bilgilendirirsen sevinirim...Isparta’ya getirildim. Burada ne dara kalırım bilemem ... Çarklar işliyor ...adresini bilirse , arkadaş gönderirim... (...)*” (Demirtaş, 2000: 26) Daha önceden Yılmaz Güney ile yüz yüze görüşmeleri olmamıştı. Demirtaş, Güney’e cevaben hapishaneye bir mektup yazdı. Demirtaş, Behramoğlu’na yazdığı mektupta da Yılmaz Güney ile aralarında geçen mektup hadisesinden ve fırsat bulduğu takdirde Yılmaz Güney’i ziyaret etmek istediğinden bahsettil. “*Aylar önce Isparta’dan Yılmaz Güney’den bir mektup aldım, uzunca... Umut ve iyimserlik sözleri... ‘Senin için ne yapabiliriz’ diyor. Yanıt yazdım ve cezaevine , ‘asıl biz sizin için ne yapabiliriz’ diye.*

---

³⁶ Yaz-Ko , sayı 6, 1981.

Daha önceden yüz yüze ya d mektup vs. ile bir tanışıklığımız yok. Nihat eliyle bir kitabımı göndermişim çok önceleri... Belki bu da değil. Nihat bahsetmiş olmalı. Isparta buraya 120 km. Uzak değil. Bir fırsatını bulsam ziyaret etmek isterim. Kış ayları yerler kar buz iken koltuk değnekleriyle kaymadan , düşmeden yürümek bir hayli zor. Bahara doğru düşünüyorum.” (Behramoğlu ve Demirtaş, 2011: 327) Nitekim Demirtaş, dediğini yaptı ve 1981 Nisan ayında Isparta Cezaevi’nde Yılmaz Güney’i ziyaret etti. “ Güneşli bir Nisan günü Isparta Yarı Açık Cezaevi’nde yatan Yılmaz Güney’i arkadaşım Muammer’le ziyarete geldik. Cezaevi avlusunda çiçek yüklü bir elma ağacının altında oturuyoruz. Elma çiçekleri göğün maviliğine serpilmiş kokulu akça yıldızlar gibi. Salınan çiçekli dalları seyrederken Verlaine’in dizeleri akıp geçti belleğiden: ‘Gök öyle mavi , öyle durgun / Damlar üzerinde / Yeşil bir dal sallanadursun damlar üzerinde / Ürpertip gökyüzünü birden / Bir çan tın tın eder.’ (Demirtaş, 2000: 28) İletişimleri Yılmaz Güney’in ülkeyi terk edeceği güne kadar kesilmedi. Hatta Yılmaz Güney’in ülkeyi terk ederken görüştüğü kişiler arasında Demirtaş da vardı. “. Elimde Yılmaz Güney’in son fotoğrafı var. O da Metin abi sayesinde oldu. Metin abi aradı. Arabana atla gel , dedi. Kemer ‘de bir mekan adı verdi. Orada oturacağız dedi. Onu da aldım Malik Ünal’ı da aldım. Gittik Fatoş Hanım ve Yılmaz Güney’in oğlu rakı içiyorlar. Biz de oturduk bir iki saat. Bir tekne yaklaştı. Yılmaz abi bindi. Veda etti bize teknedeki. Metin abi, bana neden söylemedin? dedim. Bu tür şeyler söylenmez dedi. Malik bana söyledi kimseye söyleme dedi. Ben de senin ağzının sıkı olduğunu bildiğim için fotoğrafı da elimizde olsun diye seni de çağırdım, dedi.”³⁷

B. Enver Gökçe’nin Vefatı

1981 yılının Kasım ayında Demirtaş’ın hem dost hem de “ağabeyim” dediği Enver Gökçe hayatını kaybetti. Demirtaş; dostlarını Antalya’da , evinde ağırlamaktan mutluluk duyan bir şairdi. Enver Gökçe de onun evinde ağırladığı , beraber anılar biriktirdiği şairlerden biriydi. “1980 yazında deniz kıyısında çadırımızın yanına kurduğum küçük bir çadırda bir hafta konuğum olmuştu. Sessiz, sakin bir insandı. Soframızda saygın bir yeri vardı. Oğullarım Umut ve Nazım biraz da benim isteğim ile ona ‘Enver Dede’ diye seslenirlerdi. O bu seslenişten duyduğu sevinci gizlemez, bir aile sıcaklığı içinde olmaktan duyduğu mutluluğu duyumsatırdı.” (Demirtaş, 2011:

---

³⁷ Ali İhsan Görmez, 2022.

253) Demirtaş'ın, Ankara'da öğrenci olduğu dönemlerde Enver Gökçe hapisteydi. Demirtaş ve arkadaşları Gökçe'yi ziyarete gitmiş ve aralarındaki bağ bu şekilde kurulmuştu.

Demirtaş, Enver Gökçe'nin ölüm haberini alır almaz onu son yolculuğuna uğurlamak için Ankara'ya gitti. Cenaze törenine katılanlar arasında Vedat Türkali, Yaşar Kemal, Kemal Çınar, Mehmet Kemal de yer almaktaydı. Törende, Yaşar Kemal konuşma yaptı. *“Ölüm haberi üzerine onu uğurlamak için (benim için zor olsa da.) Ankara'ya yolcu oldum. Vedat Türkali, Yaşar Kemal, Kemal Çınar, Mehmet Kemal ve başka sevenleriyle Karşıyaka mezarlığında bir arada idik. Yaşar Kemal'in mezarı başında yaptığı konuşmayı biraz uzaktan dinleyebildim.”* (Demirtaş, 2011:40)

O gün Enver Gökçe'nin vefatı dışında Demirtaş'ı üzen bir başka olay da Enver Gökçe ile aynı gün ölen Amerika sinema oyuncusu Natalie Wood'un ölüm haberinin TRT'de gün boyu yayınlanmasının yanında Enver Gökçe ile ilgili tek bir cümlelik haber yapılmaması oldu. *“TRT'de boyuna Natalie Wood'un ölümü ile ilgili haberler yayınlandı. Enver Gökçe 'den tek söz yok. Sanki böyle bir şair yaşamadı, ölmedi, yok!. Enver Gökçe 'bin ömrü zaten yokluklar, yoksunluklar ve yalnızlıklar içinde geçti. Ölümü de umursanmadı. Ne acı !.”*(Demirtaş, 2011: 40) Bu duygular onu yine şiire yöneltti. “Enver Gökçe”, “Enver Gökçe ve Pablo Neruda”, “Fotoğraf” başlıklı şiirlerini bu etki altında yazdı.

Hem hastalığının sıkıntıları hem de dostlarının ölüm haberlerinin verdiği acı onu bunalttı. Kısa süreliğine de olsa ailesiyle birlikte doğduğu yöreye, çocukluğunun geçtiği kırlara gitti. *“Çocukların okul durumuna bağlı olarak Akçay'dan erken göçmek zorunda kaldık. Yaylaların en güzel günleriydi oysa... Günsel ve çocuklar haklı olarak ivedilik gösterdiler. Biliyorsun, benim bu sıkıntılı günlerimde, çocukluğumun geçtiği yörelere-yaz ayları için- çekilme kararına pek gönüllü katılmadılar.”* (Behramoğlu ve Demirtaş, 1997: 315) Kısa süreli dinlenmenin ardından Demirtaş yine Antalya'ya işinin başına döndü.

1982 yılında yaşanan bir diğer hadise Ataol Behramoğlu'nun mart ayında Barış Derneği davası nedeniyle tutuklanmasıydı. Behramoğlu, bu durumu Metin Demirtaş'a 09.05.1982 tarihinde yazdığı mektupta bildirdi. *“Kaderde 'görölmüştür' damgalı mektup yazmak da varmış. Bir 'görölmüştür' damgası da senin orada yiyecek değil mi? (...) Benim mahpusluğun 2. ayı doldu. Bu ay dava açılacak deniyor. Haziran içinde*

de saliverileceğimiz güçlü bir olasılıkmış. (Behramoğlu ve Demirtaş, 1997: 65) Behramoğlu'nun gönderdiği mektup ancak Eylül 1982 'de Demirtaş'ın eline ulaştı. *“Önce sevgiyle, hasretle gözlerinden öperim. Mektubunu köyden (Akçay'dan) ayrılırken almıştım, Kaş kartpostalına karşılık yazdığım yanıt mektubunu. Dileklerini anacığuma ulaştırdım. Hapiste olmandan ötürü, üzüntülerini, selam ve sevgilerini iletiyorum.”* (Behramoğlu ve Demirtaş, 1997: 315)

Behramoğlu hapiste olmasına rağmen Demirtaş ile mektuplaşmaları devam etmiş, bu mektupların içeriğini şiir ve şiir üzerine sohbetler oluşturmuştur. Demirtaş, Ataol Behramoğlu'nun eşi Ludmila ile sık sık telefonla görüşüyor, onun ve çocuklarının durumlarından Behramoğlu'nu haberdar ediyordu. *“ Sevgili Kardeşim Ataol, Az önce Ludmila ile telefonda konuştuk. Karını her zamanki gibi morali iyi ve iyimser buldum. Çocukların yine cıvıldaşıp duruyorlardı.”* (Behramoğlu ve Demirtaş, 1997: 320) Demirtaş'ın, Ludmila ile gerçekleştirdiği telefon görüşmeleri, Behramoğlu'nun kızları Barış ve Natali'nin sesleri Demirtaş'a ilham olmuş ve ona iki şiir yazdırmıştı. *“Barış Kız ve Hüsnüyusuf Çiçeği adlı şiirciğimi sizinkilere göndermiştim, almışlardır sanırım. YAZKO Kasım sayısında yayımlanan 'Beni Çocuklar Kanatır' şiirimde Barış'ın, Natali'nin esinlettiği bir şeyler vardır.”* (Behramoğlu ve Demirtaş, 1997: 324)

Demirtaş, 1978'de Makedonya'da izlenimlerine dayalı olarak yazdığı *“Struga'da Yunan Ozanlarıyla”* başlıklı şiiri ile 1982 Abdi İpekçi Barış ve Dostluk Ödülüne katıldı. *“A. İpekçi Ödülüne 'Struga'da Yunan Ozanlarıyla' adlı bir şiirimle katıldım. Son anda katıldım. Bir değerlendirmeye girer mi bilmiyorum. Karşı yakadaki barıştan, kardeşlikten yana olan dostlara bu yakadan bir gül. Uzunca bir şiir. Ödülün amacına tam denk düşen bir şiir. 1978'de Makedonya 'da 'Struga Şiir Akşamları' günlerinden kimi izlenimlerden oluştu.”* (Behramoğlu ve Demirtaş, 1997: 324-325)

Metin Demirtaş'ın İlk imza günü 1982 yılında Antalya'da Mehmet Görmez'in işlettiği Gençlik Kitabevinde gerçekleşti. Bu imza gününe Öner Yağcı ve Muzaffer İzgü de katıldı. Demirtaş aynı kitabevinde sonraki yıllarda da imza günleri düzenlemeye devam etti.³⁸

---

³⁸ Metin Demirtaş daha sonraki imza günlerinde Mustafa Uysal, Veli Gemici, Ataol Behramoğlu gibi isimlerle bir araya geldi. 1982 yılından 2006 yılına kadar Demirtaş, Gençlik Kitabevinde imza günlerini sürdürdü (Mehmet Görmez, Temmuz, 2022).

Yaz mevsiminin gelmesiyle Demirtaş tekrar Akçay'a , kendini dinlediği köyüne, gitti. *“Burada iyiyim. Kendimi dinliyorum. Geceleri ovada inen akşamlarla kararan ahlaları ve kimi zaman geceleri kavakların şarkısını dinliyorum. Kavakların gece sessizlikte birden çıkan rüzgarla çıkardıkları haşırılı sesleri unutmuyum. Kentlerde ağaç denilen nesne yok edildi hayatımızdan.”* (Behramoğlu ve Demirtaş, 1997: 326) Kendini dinlemek için doğaya çekildiği bugünlerde hem okumalarına hem de şiirleriyle ilgilenmeye devam etti. *“Gelen gidenden fırsat buldukça getirdiğim kitapları okumağa çalışıyorum.”* (Behramoğlu ve Demirtaş, 1997: 326) *“Ekte gönderdiğim Can Şiirlerini ‘Gösteri’ ye gönderdim. Bir desenle yayınlanırsa örneğin eşek üstünde bir sarhoş Can. Ya da tersi, Can’ın üstünde bir eşek.”* (Behramoğlu ve Demirtaş, 1997: 327) Metin Demirtaş, bu şiirleri Behramoğlu vasıtasıyla da ilgili dergiye ulaştırmak istedi. Bunun sebebi kendisinin ciddiye alınmadığını düşünmesiydi. Nitekim, Demirtaş önceleri aynı dergiye bir şiir göndermiş fakat kendi tabiriyle “kulak asan” olmamıştı. Ayrıca başka bir dergi olan “Milliyet Sanat” a da benzer şiirlerden birkaçını gönderdiyse de şiirler yayımlanmadı. *“Can’la ilgili iki şiirimi senin elinle ulaştırma düşüncesi belki biraz daha ciddiye alırlar diye. Daha önce de bir şiir gönderdim, (İsmail Uyaroğlu önermişti) kulak asan olmadı. Ben de sormadım. Sorsam ne yazar. ‘Gözden irak olan’ ‘Dizilmiş ama basamıyorlarmış’ diye ifade ettiğin şey bence başka şey. Benzer şiirlerden ikisini “Milliyet Sanat” a , Ülkü Tamer’e göndermiştim. Basılmadı. Daha yaygın okuyucusu olan bir dergide yayınlansın gibi gibi bir tamah işte...Sana zahmet verdim.”* (Behramoğlu ve Demirtaş, 1997: 330)

Cana Can Can’ın Şiiri ve *Can’a Can’ca Can’ın Şiiri* başlıklı iki şiir 1983 Gösteri dergisinde yayımlandı ve bunun üzerine Can Yücel Dr. Niyazi Tunga vasıtasıyla Metin Demirtaş’a imzalı bir fotoğrafını ilettiler. *“Bir yıl önce Gösteri dergisinde Cana Can Can’ın Şiiri ve Can’a Can’ca Can’ın Şiiri adlı iki şiirim , onun ünlü çizgi resmiyle yayımlanmış ve bana Dr. Niyazi Tunga eliyle imzalı bir fotoğrafını göndermişti.”* (Demirtaş, 2011: 237) Bu hadise üzerine Metin Demirtaş ve Can Yücel yüz yüze de tanıştı. *“O yıl Can Yücel’in ‘Rengahenk’ kitabı yeni çıkmıştı. Ben protez yaptırıyorum ve ilk yürüme taliminden sonra Mülkiyeliler’in önünden koltuk değnekleriyle Dost Kitabevi’ne doğru geliyorum. Can Yücel’in imza günü var. Kapı önünde karşılaştık. Bana şöyle bir baktı, ‘Can abi, ben Metin Demirtaş.’ Dedim. Az esrik. ‘Ooo! ...*

canımın içi..’ deyip, sarıldı.” (Demirtaş, 2011: 237) Can Yücel ile bu anısı Demirtaş’a yıllar sonra başka bir Can Yücel şiiri daha yazdıracaktı.

Metin Demirtaş, ilk şiir kitabı “Görüşme Yeri” ve ikinci şiir kitabı “Hazır Ol Kalbim” den seçtiği şiirleri ve yeni yazdıklarını bir araya getirerek hazırladığı üçüncü şiir kitabı olan “Hançer ve Lirik” i 1984 yılında yayımladı. Kitabın kapak tasarımında Demirtaş’ın çocukluğuyla bağlantılı olarak “ahlat” resmine yer verildi. *“Hançer ve Lirik kitabımın hazırlanış heyecanları. Kitap İlhan’ın ‘Onur Yayınları’na basılacak. Kitabıma eklenecek ayrı bir onur olacak bu. Kapağı İbrahim Demirel hazırlıyor. Biçilmiş sapsarı bir buğday tarlasının ortasında yapılmış bir ahlat ağacı. Tarla kıyısında bir dizi sığırkuyruğu. Ahlat benimle konuşuyor sanki. Görünümü sessiz. Durgun duruşu beni ‘müthiş’ duygulandırıyor. Çocukluk anılarımla harmanlanan duygusal bir bağım vardır ahlat ağaçlarıyla.” (Demirtaş, 2011: 100) “Hançer ve Lirik 1969’da Memleket Yayınları’na çıkarılan ‘Görüşme Yeri’ ,1977 ‘de Cem Yayınevi’nce yayınlanan ‘Hazır Ol Kalbim’den seçtiklerimle (1959-1977) ,1978- 1983 yılları arasında yazdığım tüm yeni şiirlerimin toplamıdır. ‘Hazır Ol Kalbim’den alamadığım kimi şiirlerim ayrı tutulursa , şiirimin genel çizgisi ‘Hançer ve Lirik’ten izlenebilir.” (Demirtaş, 1988: 106) Kitap üzerine bir değerlendirme de Refik Durbaş’tan gelir. “ (...) Hançer ve Lirik , Demirtaş’ın 25 yıla yakın bir süredeki şiir serüvenini kapsıyor. 1959 tarihli Ezik Gül adını taşıyan şiirden 1983 yılında yazdıklarına kuşbakışı bir gözlemlerle baktığımızda Demirtaş’ın tutarlı söylem biçimi hemen dikkatleri çekiyor: Az ve yalın sözcüklere dayalı , kişisel düşüncelerden toplumsal olaylara varan yaşamın ve yakın çevrenin tanıklığından bütün insanlığın tanıklığıyla bütünleşen bir duyarlılıkla beslenen ve geleceğe açık bir şiir olarak niteleyebiliriz bunu. Bu söylemin bir ucu Ahmet Arif’in , Enver Gökçe’nin şiirinde gibi görünürse de bir diğer ucu Rumeli türkülerinde , Akdeniz çiçeklerinde , kiraz moru memelerindedir bir genç kızın. Bu açıdan yerelden evrensele geniş bir alanı kapsıyor.” (Cumhuriyet Kitap Kulübü/Katalog, Nisan 1984)*

1985 Ağustos’unda, Metin Demirtaş’ın yakın dostlarından Abdülkadir Bulut geçirdiği trafik kazası sonucu hayatını kaybetti. *“Sevgili arkadaşımız Abdülkadir Bulut’un ölümünü daha önce bildirmiş miydim? Bu nasıl saçma bir ölüm! Dolmuş kapısına yaslanmış ve bir sarsıntıyla kolu dolmuşun koluna düşmüş ve tam o sıra, yol kıyısında bir kaya parçasına denk gelmiş düşünce başı. Olacak şey değil. Bir metre ötede yumuşak bir toprak. Sabah Ardiç’a giderken Cumhuriyet’i açıp acı haberi*

okuyunca beynimden vurulmuşsa döndüm.” (Behramoğlu ve Demirtaş, 2011: 368) Demirtaş, arkadaşının ölümü üzerine hissettiklerini dizelere döktü ve aynı yıl “Oldu mu ya Ölüm” ve “Abdülkadir Bulut’u Anarken” başlıklı iki şiir yazdı. Abdülkadir Bulut’u Anarken başlıklı şiirin şekillenmesine ve son halini almasına Behramoğlu da katkıda bulundu. *“Abdülkadir’le ilgili takıldığım bölümle yardımın ve katkın beni mutlu etti. Bu şiirde senin de payın var, ne güzel!”* (Behramoğlu ve Demirtaş, 2011: 376)

Metin Demirtaş, bu dönemde sevindirici de bir haber aldı. 1978 yılında yazdığı “Struga’da Yunan Ozanlarıyla” başlıklı şiirini bir yıl kadar önce bir kitabıyla birlikte Yorgo Boz’a göndermiş ve Yorgo Boz’dan ismi geçen şiiri kendi diline (Yunancaya) çevrilmesi için ricada bulunmuştu. Metin Demirtaş’ın Yorgo Boz’dan beklediği olumlu cevap geldi ve Struga’da Yunan Ozanlarıyla şiiri Yunancaya çevrildi. *“Özdemir³⁹ bana bir yıl önce Yorgo Boz’un adresini vermişti. Kitabımla birlikte ayrıca yazılmış imzalanmış “Yunan Ozanlarıyla” şiirimi göndermiştim. Bu şiirimin o dile çevrilmesi iki halk arasında kendi çapında dostluğa, barışa bir katkı olur, olsun dilemiştim. Yorgo Boz ’san mektup aldım kitabımı almış ve ilgili şiirimi çevirmiş. Başka kitap varsa ve varsa bu temada şiirler istiyor. Bunların üç-beşinin bir tanıtım yazısı ile yayınlanması dileklerini yineliyor.”* (Behramoğlu ve Demirtaş, 2011: 369-370)

Demirtaş, emekliliğinin ardından ilk kez yeni bir iş alanına geçiş yaptı. Eşi ile birlikte İngilizce yayın ağırlıklı bir kitabevi açtılar. *“ Kitabevini şimdilik Günsel’le götürüyoruz. Kolejlere yönelik İngilizce ağırlıklı bir dükkan. Bu yakınlarda Türkçe roman, hikaye, şiir kitapları bölümü de olacak.”* (Behramoğlu ve Demirtaş, 2011: 361) Bu işin devamında da yeni bir iş olarak kırtasiyecilik ile meşgul oldular. *“ Günsel’le soyunduğumuz yeni iş bilmediğimiz bir iş: Kırtasiyecilik. Öğrenmeye çalışıyoruz. Bu arada kimi ertelenmeyecek şeyleri erteliyoruz.”* (Behramoğlu ve Demirtaş, 2011: 362) İş ve sanat hayatının yanı sıra sosyal ve siyasi faaliyetlere de devam etti. 1985 yılında başta Ali İhsan Yalçın olmak üzere diğer demokrat arkadaşları ile birlikte Antalya İnsan Hakları Derneği , Antalya Şubesi kuruluş çalışmalarına katıldı.⁴⁰

Metin Demirtaş, 1985 yılında bir kez daha ölümle karşılaştı. Demirtaş’ın taş işçisi babası Salih Demirtaş akciğer kanserinden dolayı hayatını kaybetti.

---

³⁹ Özdemir İnce

⁴⁰ İnsan Dergisi, Metin Demirtaş Özel Bölümü, sayı 8 1995.

“Doğduğum, çocukluğumun geçtiği köyde (şimdi belde) Akçay’da hastalanmıştı. Tanı Elmalı’ da kondu: Akciğer Kanseri. Üşütme gibi geçici bir rahatsızlık sandım. Önceleri şaka yollu Akçay diliyle, ‘ Baba seni tezlinin özgerine kaptırdım galiba’ diye takılıyordum. ‘Tezli Özgeri’ diye anılan esinti, Fethiye yöresinden , Akdağ üstünden esip gelen yelin adı. Yazın serinletici, kışın dondurucu. Şaka acıya dönüştü. Ölümünden çok, son günlerinde çektiği acılar beni perişan etti. Son bir -iki gün acıları birazcık diner gibi oldu. Bu rahatlığı annem ölüm iyiliği diye tanımladı. Oğlum Nazım kabak kemane ile Serenler Zeybeğini çaldı ve söyledi ve kalkıp bir de tam usulüne uygun oynadı. Sessizce dinledi, duygulandı, türkünün son sözleriyle gözlerinden yaşlar döküldü.” (Demirtaş, 2011: 19) Metin Demirtaş, yüreğindeki acıyı dizelere döktü ve 1985 yılında “Babam” şiirini yazdı.

C. Almanya’da Düzenlenen Edebiyat Toplantıları

Ataol Behramoğlu; Demirtaş’a Paris’ten bir mektup yazmış ve ona Almanya’da düzenlenecek olan edebiyat toplantılarına davetli olduğundan bahsetmişti.⁴¹ Bu toplantılardan birine katılımcı olarak sadece Metin Demirtaş davet ediliyordu.⁴² Bahsi geçen edebiyat toplantılarına katılan Demirtaş ; burada Adnan Binyazar⁴³, Sargut Şölçün⁴⁴ gibi isimlerle bir araya geldi ve Acem Özler’in⁴⁵ evinde konuk oldu.

Berlin’de Demirtaş’ı mutlu eden bir hadise daha yaşandı. Dostları Demirtaş’a, daha önceki yıllarda bahsi geçen protez bacağı armağan ettiler.⁴⁶ Berlin’deki etkinliklerin ardından Demirtaş Frankfurt’a geçti, oradan da Antalya’ya döndü.

D. Salihli Şiir İkindileri

Antalya’ya döndükten birkaç ay sonra Demirtaş, Manisa’da yapılacak olan “Salihli Şiir İkindileri” etkinliğine davet edildi. “Salihli Şiir İkindileri’ne çağrılıydım. Günsel , Umut kalkıp gittik. Güzel bir girişim. Eksikleri var. Şadan’a (Gökovalı)⁴⁷ bunları dostça yazacağım. Her yıl bir şaire onur plaketi verebilirler ve o yıl o şairle anılabilir. Bu yaşayan da olabilir , yaşamayan herhangi seçkin bir şair de ...”

⁴¹ 30.03.1987.

⁴² Ataol Behramoğlu ve Metin Demirtaş, **Şiirin Kanadında Mektuplar**, 1. Baskı, İstanbul, Evrensel Basım Yayın, s.265.

⁴³ <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/binyazar-adnan>

⁴⁴ Yazar

⁴⁵ Dede Bostan. Neruda çevirileri de yapan yazar, Metin Demirtaş’ın üç şiirini de çevirmiştir.

⁴⁶ Ataol Behramoğlu ve Metin Demirtaş, **Şiirin Kanadında Mektuplar**, 1. Baskı, İstanbul, Evrensel Basım Yayın, s.391.

⁴⁷ <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/gokovali-sadan>

(Behramoğlu ve Demirtaş, 1997: 373) Davetliler arasında Semih Sergen ve Mehmet H. Doğan⁴⁸ da yer alıyordu. Semih Sergen⁴⁹ ve Mehmet H. Doğan'ın ardından Metin Demirtaş, Şadan Gökova'nın davetiyle sahneye çıktı. Demirtaş, sahnede önce Nazım'ın şiirini okudu, ardından da kısa konuşmalar yaptı. Bu konuşmalar sırasında dostu Ataol Behramoğlu'nu andı. Ayrıca Demirtaş, etkinliğin "Enver Gökçe Bölümü"nde de kısa bir konuşma yaptı. (Behramoğlu ve Demirtaş, 2011: 396)

1988 yılında yeni şiir kitabı *Bir Mendil Gökyüzü* basıldı. Metin Demirtaş, kitabına isim verme noktasında bazı tereddütler yaşadığını Öner Yağcı'ya yazdığı mektuplardan öğreniyoruz: "*Ad konusunda tereddütlerim oldu. BİR MENDİL GÖKYÜZÜ dedim , pek özgün değil. Biliyorsun Çetin Altan'ın 'Bir Avuç Gökyüzü' kitabı var, ne dersin?... SİNAN'LARA dedim bir istismar olur diye çekindim SARDUNYA KOKULU KÖPRÜ dedim , o adda uzun geldi. Hoş , kokulu bir imgesi var ama?... Ya Bir MENDİL GÖKYÜZÜ ya da S.K KÖRÜ... birine karar vereceğiz.*"⁵⁰ Yapılan fikir alışverişleri neticesinde kitabın "Bir Mendil Gökyüzü" adı ile basılmasına karar verildi. "*Bir Mendil Gökyüzü önemli bir kitaptır. Burada, bir mendil gökyüzü olarak anlatılmak istenen hapisane penceresidir. Özgürlüğe olan özlem ifade edilmek istenilmiştir.*"⁵¹

1988 yılında Antalya'da , Bekir Yıldız ve Öner Yağcı'nın da katılımıyla imza günü düzenlendi. Demirtaş, Bir Mendil Gökyüzü adlı kitabının basıldığını bu imza gününde öğrendi. "*İmza günümüz vardı ve çok güzel geçti. Bekir'le Öner bana güzel bir sürpriz yaptılar: Yanlarında 'Bir Mendil Gökyüzü' nü de getirmişler. Basıldığından hiç haberim yoktu. Doğrusu benim için bir sevinç oldu. İmza, söyleşilerle canlı bir biçimde sürdü.*" (Behramoğlu ve Demirtaş, 2011: 413)

E. Avustralya, Sydney'de Düzenlenen "Nazım Hikmet'in 25. Ölüm Yıl Dönümü Anma Etkinlikleri"

Demirtaş, Haziran 1988 yılında Avustralya Kültür Bakanlığının desteğiyle ve Sydney Türk Halkevi'nin girişimiyle düzenlenen "Nazım Hikmet'in 25. Ölüm Yıl

---

⁴⁸ Yazar

⁴⁹ 13 Mayıs 1931, İstanbul - 6 Ağustos 2022, Muğla), Türk tiyatro oyuncusu, yönetmeni, sinema ve dizi oyuncusu, oyun ve şiir yazarıdır.

⁵⁰ Öner Yağcı'ya Metin Demirtaş tarafından 03.05.1986 tarihinde yazılan mektuptan.

⁵¹ Nadire Sönmez, 2022.

Dönümü Anma Etkinlikleri” ne katıldı. “Nazım üzerine Sydney ve Melbourne’de yapacağım konuşmayı değiştirdim: Gençliğinden başlayarak hayatının değişik kesitlerinden seçilmiş şiirleriyle tanıtmağa , anlatmağa çalışacağım. Kurgusal olmayan , kaş göz yarsam da sıcak içten doğaçlama gibi bir konuşma yapmayı düşünüyorum.” (Behramoğlu ve Demirtaş, 1997: 396) Burada Nazım ‘ın eşi Vera Tulyakova ve Abhaz yazar Fazıl İskender ile tanıştı. “Dün Vera ve Abazha yazar Fazıl İskender’i karşıladık. Vera ile tanıştırdım. Kısa sıcak bir söyleşi. Kendisiyle her karşılaşan Türk ünlü şiirin o iki dizesini okduğundan olacak ‘Saçları saman sarısı/Kirpikleri mavi’ dizelerini hoş bir Türkçe aksanla okuyor arada. Sanırım bildiği tüm Türkçe de bu kadar. Hoş ve yüzü güleç bir insan izlenimi bıraktı bende.” (Behramoğlu ve Demirtaş, 2011: 418) Vera Tulyakova ile beraber geçirdiği 15 günlük süre içinde Nazım hakkında pek çok bilgiye ulaştı. Etkinlikte Nazım’ın şiirinden örnekler okudu. “Birlikte geçen 15 gün içinde Vera ‘dan Nazım’la ilgili çeşitli anılar dinledim. Pek çoğu bugün kitaplara geçmiş, bilinen şeyler.” (Demirtaş, 2011: 56)

Avustralya’dan döndükten sonra Demirtaş’ın evinde arama yapıldı ve yasak yayın bulundurmamak suçundan hakkında dava açıldı. “ Gözaltına alınmam senin de belirttiğin gibi olağan şeyler. Alıp geldiğim ya da postaladığım ‘Yorum’larda benimle ilgili haberler vardı. Yorum’un yasak olduğunu Avustralya’da söylemişlerdi. Evraklar İzmir Devlet Güvenlik Mahkemesine gitti. Neden oraya gitti anlayamadım.” (Behramoğlu ve Demirtaş, 1997: 397) Mahkemece serbest bırakıldı ve dava dışarıdan sürdü.

F. 14-18 Ekim’de Amsterdam’da Düzenlenen Şiir Festivali

1988 yılında Demirtaş, Amsterdam’da düzenlenecek olan şiir festivaline davet edildi. Demirtaş, festivale o sırada Paris’te olan Behramoğlu’nu da davet etti. “14-18 Ekim tarihleri arasında Amsterdam’da bir şiir festivaline çağrılıyım. ‘Kırmızı Gül’ adlı dergi çevresindeki arkadaş grubu düzenliyormuş. M. Ekmekçi vasıtasıyla ilişki kuruldu. Arkadaşları tanımıyorum. Sen de gelebilir misin? Ali Yüce de geliyormuş. Ali Yüce zaten 10 gündür Almanya’da imiş.” (Behramoğlu ve Demirtaş, 1997: 398) Demirtaş’ı Amsterdam havaalanında Haydar Eroğlu karşıladı. “Amsterdam havaalanında beni karşılayan Haydar ve Bektaş arkadaşlara ilk sorum ‘Ataol geldi mi?’ oldu. Yanıt olumsuzdu. İletişimde birtakım aksaklıklar olmuş. Bu işe en çok Haydar Eroğlu üzüldü.” (Behramoğlu ve Demirtaş, 1997: 399) Hollanda’nın

kendisine hissettirdiklerini Ataol Behramoğlu'na yazdığı bir mektupta şöyle ifade eder: *“Hollanda'yı sevdim. Toprağı, insanları insancıl ve yumuşak. Seziyorsun bunu. Van Gogh'un ülkesi. Van Gogh'un ölüm yıldönümü ya da anma yılıydı. Her yerde onun resimleri. Müzeyi gezdim. Taa 1955 yıllarına gittim; 1955'te Ankara 'da Denizciler Caddesinde bir sahaftan bir kitap almıştım: 'Yaşama Tutkusu' Irvin Stone. Kapakta örümcek ağlarını yırtmaya çalışan bir adam resmi. Bilmeden aldım ve Van Gogh'un yaşamını 17 yaşında 5 numara gaz lambasının ışığında Altındağ'da kaldığım tek göz bir gecekondu odacığında okudum.”* (Behramoğlu ve Demirtaş, 1997: 399) (bkn: sayfa 3)

Demirtaş, Ataol Behramoğlu'na 18.01.1989 tarihinde yazdığı mektupta “İnsan Hakları Derneği”nin faaliyetlerinden bahseder: *“İnsan Hakları Derneği ile ilgili işler dolduruyor günlerimi. 29.1.1989 günü bir panelimiz var: 'Kadın Hakları ve Demokrasi' Reha Hanım, Işıl Özgentürk, Zeynep Oral gelecekler. Aynı gün bir de imza günü var. Daha ilerdeki günlerde konserler vs. ile sürecek etkinlikler.”* (Behramoğlu ve Demirtaş, 1997: 401)

Mektupta bahsedilen panel 29.02.1989 tarihinde yapıldı. Paneldeki konuşmacılardan biri de Metin Demirtaş'tı. Demirtaş konuşmasında, Behramoğlu'nun “Türkiye Üzgün Yurdum” şiirini okudu. *“Demokrasi ve İnsan Hakları açık oturumu yaptık. Büyük bir katılım oldu ve çok güzel geçti. Dolu salon ve içten alkışlar bizi gönendirdi. Açık oturumu Ali İhsan yönetti. Reha Hanım, N. Helvacı, Jülide Gülizar ve ben konuşmacıydık. Şiirlerle yürüyen bir konuşma yaptım. Senden selamla 'Türkiye Üzgün Yurdum' şiirini okudum.”* (Behramoğlu ve Demirtaş, 1997: 405) Demirtaş panelin ertesi günü, geçen yıl yasak yayın bulundurmasından kaynaklı açılan davanın duruşmasına katıldı. *“Ertesi gün duruşmam vardı. Polis eve not bırakmıştı. Günsel'le gittik. Adliye koridorunda, cigara dumanları içinde saatlerce bekledik. Asliye Ceza Mahkemesi kapısında dava çeşitleri arasında (Hırsızlık-Irza geçme-Gasp...) adım karşısında 'Yasak yayın bulundurma' yazıyordu. Ne yaparsın.”* (Behramoğlu ve Demirtaş, 1997: 405)

Demirtaş, bu dönemde yeni bir iş alanında faaliyetlere başladı ve evlerinin altını pansiyon olarak işletmeye açtı. *“Evin altında oluşturduğumuz pansiyon işleri yordu beni. Borç-harç somya, yatak vs. aldık. Pansiyon bizim geçimimizi rahat sağlayacak. Pansiyonun önünde küçük sevimli bir bahçecik yarattım. Geldiğinde göreceksin.”*

(Behramoğlu ve Demirtaş, 1997: 401) Sanatsal faaliyetlerle ilgilendiği kadar bakmakla sorumlu olduğu ailesinin geğimi için de çalışmayı surdrmek zorundaydı. Bu sebeple yeniden şantiyelerde çalışmaya başladı. (Behramoğlu ve Demirtaş, 1997: 407)

G. Annesinin Vefatı

Metin Demirtaş'ın annesi Ayşe Demirtaş, 4 Ağustos 1990 tarihinde vefat etti. *“Babamın ölümünden 5 yıl sonra annem de hastalandı, üç ay yattı, tan ağarırken sessizce gözlerini yumdu. Üç kardeş başucundaydık. Sade küçük kız kardeşimiz zorunlu gurbette... Son günlerde Ruhi Su'nun adıma imzalı plağından Yunus İlahilerini dinletiyordum.”* (Demirtaş, 2011: 22) Demirtaş, “Anneme ve Benzer Annelere” şiirini annesinin rahatsızlandığı dönemde yazmıştı. *“Hasta olduğu günlerde yazdığım ‘Anneme ve Benzer Annelere’ şiirimle onunla helalleşmeye çalıştım.”* (Demirtaş, 2011: 25)

Demirtaş, annesinin vefatından bir gün sonra Cumhuriyet gazetesinde bir duyuru yayımladı. Duyuruyu okuyan, annesinin vefatını öğrenen pek çok kişi bu dönemde Demirtaş'ı yalnız bırakmadı. *“ldğ günün ertesi Cumhuriyet Gazetesi'ne bir duyuru verdim. Duyuru 5 Ağustos 1990 tarihli Cumhuriyet Gazetesinde yayımlandı. Duyuruyu okuyan dostlarımdan üzüntümü paylaşan telefonlar aldım. (Ludmila, Oya-Bekir Yıldız, Ataol, Hulusi, Nuray..) Ve kimi özgürlüğüne kavuşmuş dışarıda, kimi hala içerde yatan mektup arkadaşlarımı anımsayabildiğim kadarıyla adlarıyla anmak isterim: ner Yağcı, Fehmi Uzal, Musa Uysal, M. Ender ndeş, Mehmet Doğan, Hüseyin şahin, Macit Gnel, M. Emin Arslan (Hatay Cezaevi). anakkale ve Buca Cezaevi'nden Hüseyin Aktaş ve arkadaşlarının birlikte kaleme alıp imzaladıkları mektubu bir anı olarak saklarım.”* (Demirtaş, 2011: 26)

IX. 1991-2000 YILLARI ARASI SANAT VE SOSYAL HAYATI

Metin Demirtaş , çalıştığı inşaatın bitmesi üzerine şantiyeden ayrıldı. Daha sonra farklı bir şantiyede iş bulmuş olsa da devam etmedi ve işi bıraktı. “ *İyiyim , iyiyiz. Günsel’le bugünlerde tatlı tatlı geçinip gidiyoruz. Alman’ın ‘Mavi Papağan Bar’ inşaatı bitti. Şantiye ile ilişigimi kestim. Üç aydır haytalığın tadını çıkarıyorum. Bir başka şantiyede bir iş bulmuştum Alman’ın işinden ayrıldıktan sonra , götüremedim, ayrıldım.*” (Behramoğlu ve Demirtaş, 2011: 441)

Demirtaş, bu dönemde Nuri Erkal’ın başında olduğu “Kırkmerdiven” dergisinde birkaç yazısını yayımladı. “*Kırkmerdiven’i Nuri Erkal yürütüyor. Arada küçük yazılar veriyorum.*” (Behramoğlu ve Demirtaş, 2011: 442) Demirtaş, üyesi olduğu İnsan Hakları Derneğinin faaliyetleriyle bu dönemde de yakından ilgilendi. Dernek 30 Mart 1991 tarihinde “İnsan Hakları Derneği /Barış-Kardeşlik Şiirleri/ Okuma-Söyleşi-İmza Günü” düzenlemeyi planlıyordu. (Behramoğlu ve Demirtaş, 2011: 445) Dernek başkanı Mustafa Şahin, etkinliğin içeriğini Metin Demirtaş’ın düzenlenmesini istedi. Geceye davet edilen şairler arasında Ataol Behramoğlu da bulunmaktaydı. (Behramoğlu ve Demirtaş, 2011: 446)

1992 yılında Demirtaş, Aziz Nesin’in daveti üzerine Ankara’ya gitti. Aziz Nesin, Metin Demirtaş’ı çıkarmak istediği “Onbinler” başlıklı gazete için davet etmişti. “*Üç gündür Ankara’daydım. Aziz Ağabeyin çıkarmayı tasarladığı ve üç yıldır çalışmalarını süren bir gazete konusu için çağrılı gittim. Biri Aziz Ağabeyin Kızılay civarındaki evinde olmak üzere iki ayrı toplantı yapıldı. Bol bol konuşuldu. Laf laf... bilirsin işten çok laf üretiriz. Varlık, A. Aşut ve bizim Antalyalı Aras arkadaşlar projenin başında ve sürükleyicileri konumundalar. Aziz Ağabey böyle bir gazetenin çıkarılabileceğine hepimizden çok inanmış ve inanıyor. (...)*” (Behramoğlu ve Demirtaş, 2011: 450)

Demirtaş, 90’lı yıllarda üyesi olduğu ANSAN’ın faaliyetleriyle yakından ilgilendi. 1993 yılında ANSAN tarafından düzenlenen “Nazım’a Sevgi Gecesi”nde Metin Demirtaş ve Metin Altıok konuşmacı olarak katıldı. (Demirtaş, 2011: 76)

Demirtaş 1994 ve sonrasında şiir yazmaya devam etti. Bunlardan bir tanesi Can Yücel için yazdığı ve İnsan dergisinde⁵²yayımlanan “Can Yücel’e Güzelleme” şiiriydi. Can Yücel’le 80’li yıllardan süregelen yakınlıkları gereği Metin Demirtaş, şiiri yayımlamadan önce Can Yücel’e okumuş Can Yücel de şiirin bir dizisinde yapılmasını istediği değişikliği dile getirmişti.⁵³ Adı geçen şiirin ardından Can Yücel, ortak bir tanıdıkları vasıtasıyla Metin Demirtaş’a el yazısıyla bir şiir ve mektup gönderdi. Daha sonra Demirtaş, şiiri ve mektubu Can Yücel Belgeliği’ne ilettili.⁵⁴

Demirtaş, 90’lı yıllarda çocuk okurlarına seslenen şiirler yazdı ve kitaplaştırdı. Bu kitaplardan bir tanesi 1995 yılında yayımlanan “Şiirimsi Nasreddin Hoca Öyküleri” adlı kitabıdır. Demirtaş bu kitabında, Nasreddin Hoca’ya ait fıkraları şiirleştirerek yeniden okuyucuya sundu. Bu kitabıyla 1996 yılında “Nasreddin Hoca Fıkrası Derleme Yarışması Ödülü” ve Akdeniz Üniversitesinde düzenlenen bir sempozyumunun açılışında KİBATEK Vakfı tarafından KİBATEK Ödülünü aldı.⁵⁵ 1995 yılında birinci baskısı yapılan kitap daha sonra farklı yıllarda üç defa daha basılmıştır. Kitabın ön sözünü Emin Özdemir⁵⁶ kaleme almıştır.

Metin Demirtaş, Nasreddin Hoca fıkralarının dışında La Fontaine ve Ezop çeşitlemeleriyle de ilgilendi ve çocuk okurlarına bu kez de onların diliyle seslendi. 1996 yılında “Ve Erenler Böyle Dedi”, “Tersinden Okunan Masallar” ve “Çocuklar, Kediler, Uskumrular” kitapları çıktı.

1996 yılında Antalya ‘da çeşitli sanatsal etkinlikler organize edildi. Bu etkinliklerden bir tanesi de Metin Demirtaş adına düzenlendi. Antalya Müze Salonu’nda gerçekleşen akşama Fikret Otyam, Rifat Aras , Ataol Behramoğlu , Ramis Dara , A. Tüzün konuşmacı olarak katıldılar. AKEV Koleji öğrencilerinin Demirtaş’ın şiirlerini okuduğu etkinlikte yer alan bir diğer konuk da Mustafa Yalçın idi. Demirtaş’ın Sanat Enstitüsü yıllarından sınıf arkadaşı olan Mustafa Yalçın , şairin hiçbir kitabına girmeyen daha sonra Sarı Defterim adlı anı kitabında yer verdiği *Ayrılış* şiirini ezberden okudu. Metin Demirtaş, bugünü şöyle anlatır:“1996 yılında ,

---

⁵² 1994 Aralık sayısı.

⁵³ **İnsan Dergisi**, 1994.

⁵⁴ Metin Demirtaş, **Hazırol Kalbim**, 1. Baskı, İstanbul, Can Yayınları, s.132.

⁵⁵ Metin Demirtaş, **Sarı Defterim**, 1. Baskı, İstanbul, E yayınları, s.175.

⁵⁶ Türk akademisyen ve dil bilimcidir. Bir süre öğretmenlik yaptıktan sonra akademisyen olarak meslek hayatına devam etmiştir. Hacettepe Üniversitesi ve Ankara Üniversitesinde başkanlık ve akademisyenlik yapmıştır. (Wikipedia katılımcıları (2022). Emin Özdemir. *Vikipedi, Ansiklopedi*. Erişim tarihi 19.54, Temmuz 3, 2023 url:

https://tr.wikipedia.org/w/index.php?title=Emin_%C3%96zdemir&oldid=27423428)

Antalya'da Musa Seyirci'nin İl Kültür Müdürü olduğu dönemde nitelikli sanatsal etkinlikler düzenlenirdi. Benim adıma da Antalya Müze Salonu'nda bir akşam düzenlendi. Fikret Otyam, Rifat Aras , Ataol Behramoğlu, Ramis Dara, A. Tüzün konuşmacıydı. AKEV Koleji öğrencileri şiirlerimden örnekler sundu. Aynı akşam Devlet Tiyatrosu sanatçısı, Sanat Enstitüsünde sınıf arkadaşım Mustafa Yalçın (ışıklar içinde yatsın) benim unuttuğum, okul sıralarında yazdığım Ayrılış şiirimi okudu. Sevgili arkadaşımın şiirimi yılların ötesinden belleğinde taşıyıp gelmesi beni duygulandırmıştı.” (Demirtaş, 2011: 83)

X. 2000-2014 YILLARI ARASI SANAT VE SOSYAL HAYATI

Bu yıllarda da Demirtaş, kültürel etkinlikleri yakından takip ediyor, etkinlikler için üzerine düşeni fazlasıyla yapıyordu. Hayatındaki yoğunluk onu zaman zaman yoruyor olsa da o tüm bunları kendine görev sayıyordu. “*Bu mektubu nicedir yazayım istiyordum, bir türlü şöyle sakin bir ortam bulamadım. Bu dediğime zamanı da ekle. Gün boyu ‘hilali ahmer’ yararına ora bura koşturup duruyorum. Üstlendiğim işler tahmin edebileceğin gibi kültürel etkinlikler vs. Bir anlamda görev sayıyorum.*”⁵⁷ Bu günlerde ilgilendiği etkinliklerden biri Metin Altıok içindi. Siyasal Bilgiler Fakültesi Sinema/Televizyon Bölümü öğrencileri Sivas ve Metin Altıok ile ilgili bir belgesel hazırlamak istiyordu. Demirtaş, öğrencilerle yakından ilgilenmiş, konaklayacakları oteli, belgesel için görülmesi gereken mekanları o belirlemişti. Belgeselde Demirtaş için ayrılmış bir bölüm de bulunuyordu⁵⁸ Metin Altıok, Sivas Olayı’ndan 3 ay önce Antalya’da bulunmuş, bu dönemde Demirtaş ile de vakit geçirme imkânı bulmuştu. Demirtaş, geçirdikleri günlerin anısına Altıok için iki şiir yazmıştı. Belgeselde kendine ayrılan bölümde Demirtaş, Metin Altıok için yazdığı şiirlerini okudu.⁵⁹

Bu tarihlerde Demirtaş’ın katılımcı olduğu bir diğer etkinlikte Gülten Akın Şiir Sempozyumu oldu. Sempozyumla bağlantılı olarak Metin Demirtaş ile bir şiir klipi hazırlamak istediler. Çekim Antalya’da yapıldı. Demirtaş, “Kaleiçi’nde Kederli Bir Yürekle” şiirini okudu. Klibe TRT TV2’de yayınlanan “Okudukça” programında yer verildi.⁶⁰

Demirtaş, 2000 yılında bir diğer kitabı *Dağınık Satırlar*’ı yayımladı. *Dağınık Satırlar*, düz yazılarını içeren bir kitaptır. Bu kitap için M. Aslankara şu değerlendirmeyi yapar: “*Metin Demirtaş ‘ın alt başlık olarak ‘İçinden Geçen Yazılar’ demeyi seçtiği Dağınık Satırlar (Cumhuriyet ,2000) başlıklı kitabı da, uzaklaştıkça şair Antalya ‘dan , kentine daha bir uzanıp yaklaştığı mektup, anı, günce*

---

⁵⁷ Metin Demirtaş’ın 2000 yılında Selçuk Ülger’e yazdığı mektuptan.

⁵⁸ Metin Demirtaş’ın 2000 yılında Selçuk Ülger’e yazdığı mektuptan.

⁵⁹ Metin Demirtaş’ın 2000 yılında Selçuk Ülger’e yazdığı mektuptan.

⁶⁰ Metin Demirtaş’ın 2000 yılında Selçuk Ülger’e yazdığı mektuptan.

toplama, bana göreyse şiir tadının süregeldiği deneme seçkisi...Bir bakıma Antalya yazıları demek de olanaklı bunlara. Demirtaş , Mart 1977 ile Mart 1997 arasında yirmi yıl boyunca verimlediği denemelerini *Dağınık Satırlar* 'da toplarken bizi Antalya 'ya biraz daha bağlıyor. (Ataş, 2018: 150)

Sanatsal çalışmaların yanı sıra Demirtaş'ı mutlu eden bir diğer şey de arabasıydı. Yürümeyi çok seviyordu ancak protezle yürümek onu zorluyordu. Arabası sayesinde istediği zaman alıp başını gidebiliyordu. Kendi tabiriyle arabası onun “özgürlüğü” idi. “Şimdi kullanmakta olduğum araba benim özgürlüğüm. Zaman zaman alıp başımı gidiyorum.(...) Bir katır gibi saatlerce yürürdüm eskiden ve yürümeyi çok severim. Bugün benim için yüz metre tam bir kilometre karşılığı.”⁶¹

Demirtaş 2002 yılında Türk Cumhuriyetlerine hitap eden bir etkinlik düzenledi. “Akdeniz’den Türki Cumhuriyetlere Sevgi ve Barış Şiirleri” adlı etkinlikte okunan şiirler daha sonra antoloji haline getirildi.”⁶²

A. Sapanca Şiir Akşamları Etkinliği

2003 yılının Haziran ayında Demirtaş, Sapanca Şiir Akşamları Etkinliği’ne konuk oldu, şiirlerini okudu. Konuklar arasında Ataol Behramoğlu, Mustafa Şerif Onaran⁶³, Halit Refiğ⁶⁴ ve Gülper Refiğ⁶⁵ de bulunmaktaydı.⁶⁶

Etkinliğin ertesi günü Demirtaş, Türk Eğitim Gönüllüleri Vakfının “Deprem Çocukları” için hazırladığı barakalara konuk edildi. “*Deprem Çocuklarının eğitim gördüğü, TEGV’in (Türk Eğitim Gönüllüleri Vakfı) barakalarına konuk edildim. Eğitim yuvalarında Cumhuriyetin bayan öğretmencikleri görevde. Çevre ve barakaların içi ışıklı, temiz. Resim, müzik, el işi, tiyatro gibi etkinlikler... Bahçede ip atlayanlar, top oynayanlar var.*” (Demirtaş, 2011:143) Demirtaş burada, çocuklarla söyleşi yapıp onlara Nasrettin Hoca fıkralarından ve Ezop Masallarından örnekler anlattı. “*Bir salona alındım. Çocuklarla söyleşiler yaptım. Onlara yeniden yorumlayıp, şiirleştirdiğim Ezop Masalları ve Nasrettin Hoca’dan gülmece öyküleri okudum... Bir neşe, bir kahkaha, gülücükler çınlıyor havada.*” (Demirtaş, 2011: 143)

⁶¹ Metin Demirtaş’ın 2000 yılında Selçuk Ülger’e yazdığı mektuptan.

⁶² Metin Demirtaş’ın 2004 yılında Selçuk Ülger’e yazdığı mektuptan.

⁶³ Tıp doktoru, edebiyat eleştirmeni, şair.

⁶⁴ Senarist, yazar, yönetmen

⁶⁵ Hailt Refiğ’i eşi, yazar.

⁶⁶ Metin Demirtaş, **Sarı Defterim**, 1. Baskı, İstanbul, E Yayınları, s.143.

2004 yılına kadar şiir kitabı yayımlamamış olan Demirtaş, 2004 yılında , toplu şiirlerini “Hazırol Kalbim” adıyla yayımladı.

B. Cahit Külebi Sokağı

Metin Demirtaş, sevdiği şairlerin , şiirleri kadar isimlerini de herkese duyurmak isteyen bir şairdi. Şair isimlerini edebiyatın dışına çıkarıp toplumla bir araya getirmek için çabalayan Demirtaş’ın bir çabası da çok sevdiği şair Cahit Külebi için oldu. “*Cahit Külebi 1994 Eylül ‘ünde , Antalya ‘da CHP’ nin ‘71. Kuruluş Yıldönümü Etkinlikleri’nde konuğumuzdu. Antalya’yı ve Antalya Lisesi çevresini ve sokakları gezdik, oturduğu evi aradık. Üç beş ev için ‘ bu olabilir...şu olabilir’ derken evi buldu. Evler beşik örtü dediğimiz tahta ve taş karışımı Antalya Lisesi yakınında tek katlı evlerden biriydi. 1944 yılındaki gibi öylece duruyor.*” (Demirtaş, 2011: 72) Bu sokak ayrıca Cahit Külebi’nin “Hikaye” şiirini yazdığı sokaktı. Demirtaş daha sonra ANSAN’ da Vecihi Timuroğlu ile yaptıkları “Cahit Külebi ve Şiiri” söyleşilerinde o sokağa “Cahit Külebi Sokağı” adının verilmesi önerisinde bulundu. Öneri ANSAN yöneticileri tarafından olumlu karşılandı ve bir levhaya yazılan *Hikaye* şiiri sokağa asıldı. Sokağın adı *Cahit Külebi Sokağı* olarak değiştirildi. “*ANSAN ‘da Vecihi Timuroğlu ile birlikte CAHİT KÜLEBİ VE ŞİİRİ söyleşimizde sözünü ettiğim sokağa adının verilmesi dileğimi yinelemiştim. Önerim ANSAN tarafından Başkan Süleyman Evcilmen’e iletildi, görüşüldü, olumlu yanıt alındı. Ve Külebi’nin Hikaye şiiri büyükçe bir levhaya estetik bir düzenlenme ile yazılıp, kondu.*” (Demirtaş, 2011: 72) Sokağın açılışına katılanlar arasında Cahit Külebi’nin oğlu Ali Külebi ve Demirtaş’ın yakın arkadaşı Ataol Behramoğlu da bulunmaktaydı. “*Şimdi Antalya Lisesine komşu ‘Cahit Külebi Sokağı’ diye bir sokağımız var ve levha altında uzaktan bile okunacak büyüklükte Hikaye şiiriyle altında şiirin yazılış öyküsü. Sokağın açılışı Murat Paşa Belediyesi Başkanı Süleyman Evcilmen, Ataol Behramoğlu, Sami Karaören⁶⁷, Ali Külebi katılımıyla yapıldı.*” (Demirtaş, 2011: 73)

2005 yılında Demirtaş’a Macaristan’dan bir mektup geldi. Mektubu yazan Macar Türkolog Edit Tasnadi idi. Tasnadi, Metin Demirtaş’ın Attila Jozsef için yazdığı şiiri Macarcaya çevirmiş ve şiiri bu haliyle Demirtaş’a iletmişti. “*Edit Tasnadi.*

---

⁶⁷ Yazar.

Kitapta var. Türkolog. Macaristan'dan nazik bir mektup. Beni tanımış olmaktan dolayı sevinç ve onur sözleri. Ve ekte benim Attila şiirimin Macarcası."⁶⁸

Demirtaş'ın yoğun ve stresli devam eden hayatı 2005 yılında kalp spazmı geçirmesine neden oldu. "Arkadaşlara 'ben kötü oluyorum' diyebildim. Düştüm. Karanlık bir kuyu. Ambulans, telaş, Devlet Hastanesi, acile getirmişler. Az uyandım. Günsel saçımı, başımı okşuyor. Tanıdık bir doktor, bir torpil TIP Hast. Kardiyoloji Kronel yoğun bakım odası. Burnumda oksijen hortumları, serum vs. Kendime geldim. Uyumak istiyorum. Uyudum, uyandım. Dirildim. 2 gün yoğun bakımda kaldım. Odaya çıkardılar. 4 gün sonra anjiyo.Kronel damarlar temiz. Sebep: Aşırı yorgunluk , telaş, koşturma, yaşanmış yoğun keder, sıcak vs... Kalp alt kasları birden kasılmış kan gitmemiş. Sakin yaşamam gerekiyormuş. 'PEKİ' dedik, Günsel'e de söz verdik." ⁶⁹

C. Kocaeli Üniversitesi 1. Şiir Kongresi

Metin Demirtaş, 2007 yılında Kocaeli Üniversitesinde düzenlenen kongreye katıldı. Kongreye katılanlar arasında Yıldız Kenter, Talat Halman, Vecihi Timuroğlu da vardı. Kongrede Demirtaş'a söyleşi için bir saat ayrıldı. Demirtaş, söyleşide öyküsü olan şiirlerine yer verdi. "17-18-19 Mayıs günlerinde İzmit'teyim. Beni, yüzümü görmeden şiirlerimle seven (senin gibi dersem biraz abartmış olabilirim , ama durumu böyle anlatabilirim.) Prof. Nejat Gacar adlı bir arkadaş var. Şair. Kitabı da var. 'Kocaeli Üniversitesi 1. Şiir Kongresi' düzenleme başkanı. Telefon etti. Yolu gözüm yemedi. Otobüs vs benim için zor dedim. Israr etti. Benim için uçak bileti ayarlayacağını söyledi. 'Olur' dedim. Uçak İstanbul, ordan İzmit... (...) Pek çok insan geliyor. Yıldız Kenter- Talat Halman- Vecihi Timuroğlu... vb. Konuşma bildiri yerine 'HER ŞİİRİN BİR ÖYKÜSÜ VAR/ ŞİİR SÖYLEŞİ' adıyla bana özel bir saatlik söyleşi. Öyküsü olan şiirlerden bir seçme. (A.Jozsef, Paul Celan , Enver Gökçe vs...) Birkurgu yapacağım. Ermeni sorunundan bir iki satır. Şiirimde adları geçen Tatyos Efendi, /İsak Varon neden şiirime konuk oldular ? 12 eylülde radyolarda adları örtülü bir sansürle anılmaz olmuştu.(...) Sanırım bu gibi ön konuşmalarla sunulacak şiir daha ilgi çekici olur." ⁷⁰

⁶⁸ Metin Demirtaş'ın 2005 yılında Selçuk Ülger'e yazdığı mektuptan.

⁶⁹ Metin Demirtaş'ın 2005 yılında Selçuk Ülger'e yazdığı mektuptan.

⁷⁰ Metin Demirtaş'ın 2007 yılında Selçuk Ülger'e yazdığı mektuptan.

Demirtaş bu günlerde, eski şiirleri üzerine yeniden çalışmaya başladı. Sessizce Sevdik Birbirimizi adlı şiirinde birtakım değişiklikler yaptı. “*Sessizce Sevdik... için bir atölye çalışması yapıyoruz diyebilirsin. Bu bir çeşit şiir duyarlığını diri tutmaya yarayan bir çaba. ‘Kardeş Mektubu’nda da değişiklikler olabilir.*”⁷¹

Demirtaş “Türkülerde Gezer Adları” başlıklı şiir kitabını 2009 yılında yayımlandı, Demirtaş bu kitabıyla 2010 yılında Yunus Nadi Şiir Ödülü ile Cemal Süreya Şiir Ödülü’nü kazandı. “*Sevinç ve onur duydum. İlk kez bir yarışmaya katılıyordum. Kitabıma Yunus Nadi Ödülü verildiğini Doğan Hızlan telefonla bildirdi. Onur duyduğumu bildirdim ve tüm seçici kurul üyelerine teşekkür ettim. Cemal Süreya Ödülü şiirime sunulan ikinci bir onur oldu. Ödül törenine gidemedim , oğlum Umut’u gönderebildim.*” (Demirtaş, 2011: 283) 2010 yılında Demirtaş “Ben Dönek Değilim” adlı kitabını yayımladı.

Metin Demirtaş , anı biriktirmeyi önemser ve dostlarına da bu konu da öğütler verirdi. Demirtaş biriktirdiği anılarının içine şiirler serpiştirip düzenleyerek onları bir araya getirdi, kitaplaştırdı ve 2011 yılında “Sarı Defterim” adıyla yayımladı. Kitabın önsözünde şair “*1940’lı yıllarda ilkokul öğrencisiyim. O yıllarda sarı yapraklı , ucuz defterlerimiz vardı. Yaprakları sapsarı olduğu için ‘saman defter’ derdik.*” (Demirtaş, 2011) cümlesi ile kitaba neden bu adı verdiğini açıklar. Sarı Defterim’in basım giderleri şairin “Aynı coğrafyanın çocuğuyuz.” Dediği Dr. Hasan Ünal tarafından karşılandı.⁷²

2011 yılında , Ataoğulları Behramoğlu ile 1970-1995 yıllarında birbirlerine yazdıkları mektupların derlenmesiyle oluşan *Şiirin Kanadında Mektuplar* adlı kitap yayımlandı.

D. Yasaklı Nasrettin Hoca Şenlikleri

Demirtaş, halkın ve özellikle çocukların kendi kültürel değerlerini yakından tanımaları gerektiği düşüncesiyle bir etkinlik başlattı. Etkinliğin başkahramanı “Nasrettin Hoca” olacaktı. Eşeğine binen Nasrettin Hoca köy köy , ilçe ilçe dolaşacak, çocuklara kitaplar, dergiler götürecekti ve onlarla çeşitli faaliyetlerde bulunacaktı. Demirtaş, ilk olarak Antalya ilindeki okullardan başlamak istedi. Nasrettin Hoca, okula gelecek ve çocuklarla birlikte her biri bir kavramı ifade eden fidanları dikeceklerdi. Ancak, Demirtaş’ın düzenlemek istediği etkinlik Milli Eğitim Müdürü

⁷¹ Metin Demirtaş’ın 2007 yılında Selçuk Ülger’e yazdığı mektuptan.

⁷² Metin Demirtaş, **Sarı Defterim**, 1. Baskı, E Yayınları.

Süleyman Akyüz tarafından onaylanmadı. Demirtaş'tan etkinliği okul dışında yapılması istendi.⁷³ Demirtaş ise tasarladığı etkinlikten vazgeçmedi ve diğer ilçeleri, köyleri gezmeye başladı. Gittiği diğer yerlerdeki bazı öğretmen ve okul müdürleri, çekingen tutum sergiliyordu.⁷⁴

Demirtaş'ın düzenlediği etkinliklerden haberdar olan kolejler, kendileri arayıp Demirtaş'ı okullarına davet ediyordu. Demirtaş, bu okuldaki öğrencilerle şiir çalışmaları yapıyor, çocukların Cumhuriyet dönemi şiirleriyle tanışmalarını sağlıyordu. Bu etkinlikler sayesinde Demirtaş okulda “Şiir Öğretmeni” , küçük sınıflar tarafından da “Şiir Dedesi” olarak tanınmaya başladı. *“Bana öğrencileriyle şiir çalışmalarında zaman zaman ders saatlerinden çalmama karşın her zaman saygı ve anlayış göstermişlerdir. Onların ve öğrencilerin tanımıyla okulun şiir öğretmeni, küçük sınıflar için ‘Şiir Dedesi’yim.”* (Demirtaş,2013: 33)

Demirtaş, düzenlediği şenliklerle ilgili tüm yaşananları anlatan ve o zamanlara ait fotoğrafların da içinde bulunduğu bir dosya hazırladı. Bu dosya Yasaklı Nasrettin Hoca Şenlikleri adıyla 2013 yılında kitap olarak basıldı.

E. Vefatından Önceki Son Zamanlar

Demirtaş son zamanlarda birtakım ekonomik sıkıntılar yaşamaya başladı. Bu sıkıntılar, yaşı, yaşadıkları; dostlarının tabiriyle onun birtakım “sekte” davranışlar sergilemesine neden oluyordu. Bu davranışları zaman zaman çevresindeki kişilerle , dostlarıyla olan ilişkilerine de yansiyordu. *“Bir örnek, Mustafa Uysal ona eşlik eden bir kişiydi. Akşam oturduk, benim içkiyle pek aram olmadığını biliyor. Mustafa Uysal da kendisine dolduruyor. Ben içmiyordum zaten o sırada Metin abi de içmiyordu. Eşinden kaynaklanan bir şey vardı sanırım. O sırada Mustafa, abi ablayı bir arayacağım, dedi. Tamam, dedi. Mustafa, abla şimdi Metin abi ile yavaşça dolduruyoruz deyince birden kadehi aldı attı yere. Mustafa Uysal öylece kaldı. Metin Demirtaş, Mustafa'yı kovdu ama akşam olduğu için sabah gidersen dedi. Sabah oldu, bana haydi Hulusi Mustafa'yı yolcu et dedi. Mustafa “Che Guevara'ya şiir yazmış olan Metin abi ne derse, önemli olan Che Guevara şiirini yazmış olması.” dedi. Ben bir duygusal kırılma yaşadım. Bir kez daha oldu böyle bir şey. Köşkte ben , Metin abi ve kız kardeşim konuşurken o sırada benim İsmet amcam ve hanımı geldiler. “İsmet,*

⁷³ Metin Demirtaş, **Yasaklı Nasrettin Hoca Şenlikleri**, 1. Baskı, İstanbul, Kaynak Yayınları, s.19.

⁷⁴ Demirtaş, a.g.e., s.25.

şu an biz Nuray ve Hulusi ile konuşuyoruz. Gelme, git.” dedi. Bu iki davranış bende duygusal kırılmaya götürdü. Metin abi kusura bakma dedim. Sen ömrünün sonuna kadar aşağıya gel orası senin ama bana güvenerek gelme , dedim.”⁷⁵

Metin Demirtaş, sosyal kişiliğinin yanı sıra kendi kendisine yetebilen , kuralları olan bir kişiydi. Evinin altında bir odadan oluşan dükkancığa “inim” derdi. Kedileri, kitapları ve sardunyalari ile beraber olduğu , insanlardan uzak kaldığı bir yerdi burası. *“Kendi halinde kaldığı bir yerdi .Eviden ve insanlardan uzak bir yerdi. Oraya çok nadir kişiler gelirdi. Bana anahtarın yerini tarif etmişti.”⁷⁶*

Disiplinli ve kuralcı tavrı ile tanınan Metin Demirtaş , yaşam konusunda olduğu kadar ölüm konusunda da disiplini ve kuralları olan biriydi. Misafir gittiği evlerde dahi yük olmamak için elinden geleni yapan şair, ölürken de kimseye yük olmak istemediğini sık sık dile getirmekteydi. *“Bir gün bana , ‘Hulusi bir gün çoluk çocuğun eline düşecek olursam kendi ipimi kendim çekeceğim’ demişti.”⁷⁷* (Hulusi Aksakal, Temmuz, 2022). Metin Demirtaş’ın tahayyül ettiği ölümü anlatırken kurduğu bir başka cümle de yakın ahababı İbrahim Cingiz’e söylediği *“Bir çınar gibi devrilmek istiyorum.”⁷⁸* oldu.

2014 yılında, son kitabı seçilmiş şiirlerinden oluşan *Bizim de Dağlarımız Vardır Che Guevara* yayımlandı. Kitabın imza gününden bir gün önce 27 Eylül 2014 tarihinde evinde kalp krizi geçiren Metin Demirtaş 76 yaşında hayatını kaybetti. Vasiyet etmesi üzerine cenazesi Andızlı Mezarlığı’nda bulunan babası Salih Demirtaş’ın mezarının üzerine defnedildi. Ailesinin , şair dostlarının, hemşehrilerinin katılımıyla gerçekleşen cenaze töreninde şiirler okunarak Metin Demirtaş’a veda edildi. Ölümünün ardından pek çok şair arkadaşı vefa örneği olarak onun için şiirler yazdı.

---

⁷⁵ Hulusi Aksakal, 2022.

⁷⁶ Musa Öz, 2022.

⁷⁷ Hulusi Aksakal, 2022.

⁷⁸ İbrahim Cingiz, 2022.

XI. METİN DEMİRTAŞ'IN ŞİİR ANLAYIŞI

Metin Demirtaş; şiir anlayışı ile ilgili gerek mektuplarında gerek söyleşilerinde ve deneme türündeki yazılarında yaptığı açıklamalarda, sosyalist ve toplumcu bir şair olduğunu ifade etmiş, bu anlayışa sahip olan bir şairin nasıl olması gerektiği üzerinde durmuştur.⁷⁹ Demirtaş ve çağdaşı şairler, 1940 kuşağı toplumcu şairlere bazı hususlardan dolayı karşı çıkmışlar ve şiire yeni bir ton getirmeyi amaçlamışlardır.⁸⁰

Demirtaş kendi ifadesine göre bireysel hassasiyetlerin değil, toplumun sesi olan şiirin peşindedir. Kadir İncesu ile yaptıkları bir söyleşide bu konuyla ilgili şu açıklamayı yapmıştır: “*Kendi kafesinde bireyci duygularını terennüm eden şair olmak istemem. Böylesi şiirler başkalarını kucaklayabiliyorsa , ‘hakiki’ ise severim, okurum.*”⁸¹

“*Mezara değin şiirin öğrencisiyiz.*” (Ataş, 2018: 23) diyen Demirtaş, her şeyden önce şiirin öğrencisi olmayı kabullenmiş bir şairdir. Onun nazarında şiire son şeklini vermek hatta bir dizeyi meydana getirmek aylar sürebilir.⁸² Demirtaş, şiir yazmanın ön koşulu olarak şiir okumaları yapmak gerektiğini söyler. Ona göre, önceden yazılmış güzel şiirler zihne alınmalı, işlenmeli ve o şiirlerden bir dil zevki oluşturulmalıdır.⁸³ Nitekim, Demirtaş'ın şair kimliğinin oluşmasında, şiir dilinin , anlayışının şekillenmesinde pek çok şairin ve şiirin etkisi olmuştur. Okuduğu ve etkilendiği her şairin ona hissettirdiği duygu birbirinden farklıdır. Bu duyguların toplamı ise Demirtaş'ın şiir anlayışını oluşturmuştur. Bazen sarsılan iç dünyası bazen karışmış zihni onu şiire yaklaştırmıştır. İyi hissetmeye ihtiyaç duyduğu anlarda Külebi'nin, kitaplarına, başucundan ayırmadığı Nazım Hikmet'in şiirlerine sığınır. Ahmed Arif'in şiirlerini okumak , hissetmek onun için bir uçurumun kenarında yürümek gibiydi. Hissettiği hüznler ve yaşadığı küçük mutluluklar ise onu Ziya Osman

---

⁷⁹ Ataol Behramoğlu ve Metin Demirtaş, Şiirin Kanadında Mektuplar, 1. Baskı, İstanbul, Evrensel Basım Yayın, s. 251.

⁸⁰ Behramoğlu ve Demirtaş, a.g.e., s.260.

⁸¹ Kıyı Dergisi.

⁸² **Dönem Dergisi**, 1984.

⁸³ Öner Yağcı'ya Metin Demirtaş tarafından yazılan 06.12.1983 tarihli mektuptan.

Saba'ya götürüyordu.⁸⁴ Verlaine, Baudleare gibi yabancı şairlerin şiirleri de Demirtaş'ın şiir anlayışının oluşumuna katkı sağlamıştır.

Şair şiirlerini izlenimlerinden ve hatırladıklarından yola çıkarak oluşturur. Şiir yazarken öncelikli hedefi ise “söylenmemiş olanı” söyleyebilmektir.⁸⁵ Bunu, dizeleri söz sanatlarına esir etmeden, halkın kullandığı dilden uzaklaşmadan yapmaya dikkat eder. Demirtaş'a göre şiire renk katan da halkın kullandığı dildir.⁸⁶

Demirtaş için şiir edebi bir tür olmanın dışında anlamlar taşır. Ona göre şiir bir sığınaktır. O, ancak şiire sığınarak arınıyor, ancak şiirle uğraşarak mutlu oluyordu.⁸⁷ Ayrıca Metin Demirtaş için şiirin kuramsal sorunları da konuşulması gereken konulardandı. Bu konuda aklına gelen pek çok soru oluyordu. Aklına gelen bu soruları zaman zaman Ataol Behramoğlu ile mektuplar vasıtasıyla tartışıyorlardı. Demirtaş'a göre şiirdeki sorunlardan ilki gelenek sorunuydu. Bazı şairler, gelenekten beslenmek amacıyla şiirlerini “eskil” sözcüklerle yazmıştı. Demirtaş'a göre bu şiirler dönüp tekrar okunacak şiirler değildi.⁸⁸

Halk söyleyişlerine, yerelliğe önem veriyor olması Demirtaş'ı halk şairlerine yaklaştırsa da hece ölçüsü karşısındaki tavrıyla onlardan ayrılmaktadır. Demirtaş için hece ölçüsü bir ahenk unsuru olmanın dışında “şiirle birlikte insanların duygularını rahat hazırola çeken bir şey”dir. Hece ölçüsünün oluşturduğu düzen Demirtaş için insanı sıkacak şekilde geometriktir.⁸⁹

Demirtaş'ın şiir konusunda ele aldığı hususlardan biri de imgedir. Her sözcük her duyguyu anlatamaz. Bundan dolayı Demirtaş, “somuta ulaşmış” imgeden yanadır. Şiirde en önemli bölüm ise ilk dize, ilk imgedir.⁹⁰

Metin Demirtaş'ın nazarında şiir hiçbir açıklamaya gerek kalmadan kendini sevdirebilmelidir. Burada kastedilen şiir “gerçek şiir”dir. Dünyada hissedilen, yaşanan

---

⁸⁴ Külebi İle Bir Söyleyiş Öncesi Düşünölmüş Notlar, İnsan Dergisi, S. 4, Kasım 1994.

⁸⁵ Öner Yağcı'ya Metin Demirtaş tarafından yazılan 06.12.1983 tarihli mektuptan.

⁸⁶ Ataol Behramoğlu ve Metin Demirtaş, **Şiirin Kanadında Mektuplar**, 1. Baskı, İstanbul, Evrensel Basım Yayın, s.373.

⁸⁷ Behramoğlu ve Demirtaş, a.g.e., s.373.

⁸⁸ Behramoğlu ve Demirtaş, a.g.e., s.373.

⁸⁹ Behramoğlu ve Demirtaş, a.g.e., s.377.

⁹⁰ Behramoğlu ve Demirtaş, a.g.e., s.310.

pek çok duygu ve hadise birtakım imajlarla anlatılmaktadır. Gerçek şiir ise ilave bir açıklamaya gerek kalmadan okuyucu tarafından anlaşılabilen, sevilebilen şiidir.⁹¹

---

⁹¹ Behramoğlu ve Demirtaş, a.g.e., s. 373.

XII. METİN DEMİRTAŞ'IN ŞİİRLERİNDE İŞLENEN TEMALAR

Şiirlerin doğru anlaşılması ve okuyucu ile eser / şair arasında ilişki kurulabilmesi için şiirlerin tematik yönden tasnifi önem arz etmektedir. Çalışmamızın bu bölümünde, Demirtaş'ın şiirlerinde işlediği temalar belirlendi ve açıklandı.

Demirtaş, şiirlerini toplumcu bir anlayış ile yazmak için ayrı bir çaba sarf etmeyip şiirlerinin kaynağı olarak hayatını ve kişiliğini göstermektedir.⁹² Çocukluğu, tanıdıkları, tanık oldukları, onun şiirlerinde yer bulmuştur. Şiirlerinde anlattıkları gerçek hayattan ayrı düşünülemez. Her bir dize Demirtaş'ın hayatındaki bir hadisenin, yüreğindeki bir duygunun ürünüdür. Bazen gördüğü bir fotoğraf, bazen kendisine yazılmış bir mektup, bazen yürüdüğü sokaklar, bazen de sevdiklerinin ölümü⁹³ şiirlerinin konusunu oluşturur. Demirtaş, hangi olayı hangi duyguyu anlattırsa anlatsın onun şiirlerinde var olan ve tükenmeyen bir umut sezilir. Ölüm dahi onun için umutsuzluk anlamına gelmez.

Demirtaş için şiir “mücadele” demektir. Bu sebeple uğruna mücadele edilen her şey onun şiirinde karşımıza çıkmaktadır. Onun şiiri ile ideolojik düşüncesi kol koladır ancak yazdığı şiirleri tamamen sahip olduğu düşüncenin bildirisi olarak kabul etmek mümkün değildir. Çünkü Demirtaş, yüksek tonda şiir yazarken dahi lirizmden bütünüyle uzaklaşmamaktadır.

Demirtaş'ın şiirinde dikkat çeken bir husus da işlenen geniş coğrafyadır. Emin Özdemir, Demirtaş'ın şiirini “devingen bir şiir” olarak nitelendirir.⁹⁴ Bu devingenliğin merkezinde evrensellik ve toplumsallık yer alır. Demirtaş'a göre şiir ayrıştırıcı değil, birleştiren bir güçtür. Bu sebeple Vietnam'da, Filistin'de yaşananları aslında tüm insanlık yaşamaktadır. Muzaffer İlhan Erdost, Demirtaş'ın şiirinin bu yönünü şöyle ifade eder: “*Demirtaş, kendi tıkanıklığı alanında, yurdundan ve acundan her an*

---

⁹² Behramoğlu ve Demirtaş, a.g.e., s. 216.

⁹³ Ahmet Özer, *Kıyı Kültür Sanat Dergisi*, Trabzon,1989.

⁹⁴ Ali Ekber Ataş, *Metin Demirtaş'a Armağan “Göklere Bakan Şair”* 1. Baskı , İstanbul, Artshop Yayınları, s.127-129.

sorumlu olmanın duyarlılığıyla , yalın insanların onurlu yaşamlarında, güncel ve anlıkta , tarihsel ve evrensel olanı şiirinde gerçekleştirilmeye özen gösterdi.”⁹⁵

Metin Demirtaş’ın şiirlerinde, doğa önemli bir yer tutar. Onun için Antalya, çiçekler, renkler duyguların ifadesidir. Onun şiirlerinde “Duygu doğaya egemen değil, doğa duyguya egemendir.”⁹⁶ Demirtaş, doğaya her türlü süsten ve sanatsal yorumdan uzak , doğal ve içten bakar. Cemalettin Aykın , Demirtaş’ın doğa karşısındaki tavrını “doğaya insanca bakış” olarak nitelendirir.⁹⁷ Demirtaş ise doğa karşısındaki tavrını şöyle ifade etmiştir: “*Şiirlerimde bir dereden söz etmişsem, şırıldayan sulara kar kokusu duyumsansın istemişimdir. Kaleiçi’ni anlatmışsam kırlangıçların seslerine yansımış bahar sevincini , sardunya kokularını, yağmur sonu kiremitler üstünde tüten buğunun bir sundurmaya ağmış yaseminlerin kokusu duyumsansın istemişimdir.*”⁹⁸

Server Tanilli, bir yazıda Demirtaş’ın şiirlerinde işlenen temalar hakkında şu yorumda bulunmaktadır: “*Şiirlerinde temaları: Nihat Behram’da, Abdülkadir Bulut’ta gördüğümüz ‘devrimci insanın kendisiyle ve çevresiyle hesaplaşması, yaşadıklarında sonuçlar çıkarması, umut ve direnç’ Demirtaş şiirinin başlıca temalarıdır.*”(Ataş, 2018: 118) Tanilli’nin yaptığı tematik sınıflandırma da göz önünde bulundurularak Demirtaş’ın işlediği temalar şu şekilde sınıflandırıldı:

- Hayata Bakış Tarzını Anlatan Şiirler
- Kadın Temalı Şiirleri
- Sosyal Temalı Şiirler
- Değişen Hayatın İşlendiği Şiirler
- Ben Şiirleri
- Şiirleri Üzerine Yazdığı Şiirler
- Siyasi Şiirler
- Yabancılaşmış Aydın Temalı Şiirler
- Devrim ve Devrimciler İçin Yazılmış Şiirler
- Hapishane Şiirleri
- Antalya ve Tabiat Şiirleri
- Kişileri Konu Alan Şiirler
- Köprüleri Anlatan Şiirler
- Eskişehir İçin Yazılan Şiirler
- Struga İzlenimlerine Dayalı Yazılan Şiirler

---

⁹⁵ **Dönem Dergisi**, sayı 2, 1984.

⁹⁶ Mahmut Temizyürek,2007.

⁹⁷ AIX -EN PROVENCE 1985.

⁹⁸ **Afrodias Sanat Edebiyat, Sanat ve Kültür Dergisi**, sayı 10, 2008.

Şair bazı şiirlerinde temaları iç içe kullanmış ve şiirde bir ana tema dışında birden fazla alt temaların oluşmasını sağlamıştır.

A. Hayata Bakış Tarzını Anlatan Şiirler

Demirtaş şiire, hayata bakış tarzını , hayatı kabul ediş şeklini anlatarak başlamıştır. O daha ilk şiirinde, sevinçli anında hüznü , hüzünlü anında sevinci hatırlayabilecek olan mizacını belli etmiştir. “Yazı”⁹⁹ isimli şiir, şairin bu özelliğini dile getirmektedir.

*“Aldandı sevenlerim
Bakıp gülümsiyen yüzüme
Oysa laf olsun diyeydi benim
İnat olsun diyeydi içimdeki hüzne
Hep o güleç hallerim”*

“Bulut” şiirinde de hayatı aynı kabul ediş şekli vardır. Üzüntü, tasa umutlarla iç içedir, tıpkı şiirin son bendinde mutluluk ve hüznün iç içe olduğunun anlatılışı gibi.

*“Ve ürperirken bir gülümseyiş
Unutulmuş o eski pencereden
Vurur yüzünüze bir ışık
Mutluluk mu , belki
Ama hüznle karışık”*

B. Kadın Temalı Şiirler

Türk edebiyatında geçmişten günümüze üzerine en çok şiir yazılan temalardan biri “kadın” temasıdır. Demirtaş kadın temasını ilk defa “Ezik Gül” isimli şiirinde işlemiştir. Sıfat tamlamaları ile kurulmuş, mecazlı ve imgeli bir anlatıma başvurmuştur. Metin Demirtaş’ın bu şiirinde Behçet Necatigil’in “Solgun Bir Gül Dokununca” isimli şiirinin etkisi görülebilir. Kullanılan imgelerin ve kurulan şiir dilinin benzerliği bu etkinin var olduğuna dair inancı daha da sağlamlaştırmaktadır. İki şiir de okunduğunda okurun zihninde canlanacak olan aynıdır : Ezilmiş, örselenmiş, hayatın kirli sahnelerinde rol oynamış kadın:

---

⁹⁹ Bu şiir 1978 yılında yayımlanan *Hazırol Kalbim* adlı kitapta “Sunu” adıyla yayımlanmıştır.

*“Çoklarından düşüyor da bunca
Görmüyor gelip geçenler
Eğilip alıyorum
Solgun bir gül oluyor dokununca.”*

Behçet Necatigil, kalabalıklar ortasında görünmeyen, ötelenmiş kadını “yere düşmüş gül” olarak anlatmıştır.

*“Örselenmiş bir güldür
Koklanıp atılır her gece
Islak karanlıklara.”*

Demirtaş ise aynı kadını, “koklanıp atılan gül” olarak anlatmıştır.

Demirtaş’ın kadın temasını işlediği bir diğer şiir “Durakta Bir Kız” isimlidir. Demirtaş, bu şiiri daha sonra eşi olacak olan Günsel Hanım için yazmıştır.¹⁰⁰ Şair ilk kıtada, ilk defa gördüğü duraktaki kızı subjektif ifadelerle anlatır. İkinci kıtada ise, gördüğü kızı anlattığı bütün her şeyi “sevinç” olarak tabiatta, gelinciğin dalında, güneşli kırlarda, ısınan toprakta, bulur. Şairin bütün endişesi mağarasında kapalı duran “eski bir yanı”nın çıkıp bu mutlu havayı bozmasıdır.

*“Mutluyum, yeniyim
Az sonra eski bir yanım
Kapalı mağarasından çıkmaya”*

İzlenimlerini esas alarak yazdığı bu şiirde Demirtaş’ın duyguları ile doğa arasında kurduğu ilişkiyi görmek mümkündür. Sevinç onun zihninde tabiatla hemhal olmuşken sevinçten yoksun bütün duygular, davranışlar içindeki mağarada esirdir. Mağara motifi Demirtaş’ın sadece bu şiirinde kullanılmıştır. Platon, “Devlet” adlı eserinde anlattığı “Mağara Alegorisi” ile Demirtaş’ın bu imge ile anlatmak istedikleri arasında ilişki kurmak mümkündür. Mağara alegorisinde, insanlar ilk gördükleri ve görüp inandıkları gölgelere alıştıkları için gölgeleri oluşturan nesnelere karşılaştıklarında, gördükleri gölgelerin o nesnelere ait olduğuna inanmazlar. Zamanla gözleri ışığa ve aydınlığa alışan insanlar gerçeği anlamaya başlayacak; bir daha

---

¹⁰⁰ Ali Ekber Ataş.

mağaraya dönmek istemeyecektir.¹⁰¹ Demirtaş gerçek sevinçlere hasrettir, onun mağarası kendi içindedir. Bir yanı mağarasından çıkıp gerçek sevinçleri tanımışken bir yanı halen gölgelerle kendini avutmaktadır.

Demirtaş için sevginin, sevincin yansıması tabiidir. O bu duyguları bazen bir güvercinin uçuşuyla bazen de boylu boyunca akan derelerle bağdaştırır. Fakat söylemeliyiz ki Demirtaş için sevinç hiçbir zaman hüzünden bağımsız değildir. “Ne Zaman Ansam Seni” isimli şiirin ilk kıtasında şair, gönlünün hüznünü kaplayacak bir sevinçten bahseder. Şair sevdiği kıızı ne zaman ansa hayatında mutluluğa, sevince, huzura doğru bir yönelim baş gösterir. Sevdiği kadın, şairin hayatını hüzünden sevince doğru değiştirir.

Şairin kadın temalı ve muhtemeldir ki sevdiği kadın için yazdığı bir başka şiir “Güzel İkinci” başlıklıdır. Şairin gözlemlerinden hareketle yazılmış, betimlemelere yer verilerek yazılmış bir şiirdir. Şair, kadının “çıplak sarışın boynunu” görmüş, “ergen gül kokusu”nu almış, “körpecik ağzını” görmüştür. Ancak onu etkileyen kadının mavi gözleri olmuştur:

“İki mavi göz indi yüreğime

O kokulu güzel ikindiden.”

C. Sosyal Temalı Şiirler

Metin Demirtaş, hayatının çeşitli safhalarında ekonomik sıkıntılar yaşamış, geçim derdi ile baş başa kalmıştır. Babasının , kendisinin işçi sınıfına mensup olması ve sahip olduğu ideoloji onun şiirini işçi kesimine ve onların yaşam alanlarına yaklaştırmıştır. Kendi çocukluğu da bir gecekondu da geçen Demirtaş; iyi bildiği bu sosyal olguyu o olgunun içinden bir bakışla “Gecekondularda” isimli şiirinde anlatır. Bu şiirde de sevgi ve hüznün iç içe işlendiğini görürüz. Ancak bu şiirde sevgi şaire aitken hüznün yeni oluşan sosyal yapıya aittir.

Demirtaş’ın bu başlık altında değerlendirilebilecek bir diğer şiiri , sosyal hayatın bir gereği olarak kabul edilen inanç sistemlerinden biri olan Alevi-Bektaşî geleneğinin terimleriyle yazılmış “Yorum” şiiridir. Şair, Bektaşî fıkralarında sık sık işlenen “şarap içme” motifine şiirinde yer vermektedir. Şiirin son bölümü fıkralarda olduğu gibi

---

¹⁰¹ <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1833387>

okuyucuyu tebessüm ettirecek şekilde yazılmıştır. Şiir adeta manzum yazılmış bir fikradır:

“Erenlerin iyice esrimiş canı!

Bir yudum alıp şarabından

Yorumlamış gördüğünü:

-Şimdi anlıyorum içince

Neden başımızın döndüğünü...”

Demirtaş’ın gençler için yazdığı, gözleme dayalı sosyal temalı şiirleri vardır. Bunlardan biri “İki Sevgili” başlıklıdır. Şair, Eskişehir Bilim Sanat Parkı’nda iki sevgili görür ve onları gözlemlemeye başlar. “Oğlan sağa sola bakınır, belli kızı öpecektir. Kız ise dünden razıdır.” Gördüğü bu sahne Demirtaş’a Cahit Külebi ve Behçet Necatigil’den bazı dizeleri hatırlatır. Şair bu dizelerle şiirini bitirir:

“ ‘Öpüş hatırım için güzel kız

Öpüş ki gençliğin hakkını alsın.’

Diyor Cahit Külebi.

Ve nasıl incelikli,

Necatigil’in dileği:

‘Gençlerden ölümleri gizlemek gerekirdi

Ne diye zehir olsun şimdiden içtikleri’

‘Yalnız aşk olmalıydı onların acı diye bildikleri.’

Demirtaş’ın gençleri gözlemleyerek yazdığı bir başka şiir “Gençlik geçiyor ‘Üniversite Caddesi’nden” şiiridir. Şiirin isminden hareketle bu şiirin de Eskişehir’de yazıldığı anlaşılmaktadır. Şair, caddeden geçen üniversiteli gençleri görür. Gençlerin neşesi, Demirtaş’a Tevfik Fikret’in “ Hayata neşe güneştir,melal içinde beşer/ Çürür bizim gibi...” dizelerini hatırlatır. Bu dizeler de şairin zihnine Ahmet Haşim’den bir dize getirir: “Melali anlamayan nesle , aşına değiliz.”

Sosyal temalı şiirlerden birinde Demirtaş; yaşadığı topluma, kadınlara, yaşayış biçimlerine eleştirel yaklaşmıştır. “Nerde Karacaoğlan’ın Güleç Yüzlü Gelinleri” başlıklı şiirin ilk bendinde tesettür eleştirisi yer alır. Şaire göre “Bazı kızlar/Saçlarını sımsıkı bohçalamışlar./ Güneşe kapatmışlar pencerelerini./ Dudakları somurtuk/

Solgun yüzleri.” İkinci dörtlükte şair bu topraklarda yaşayan “Karacaoğlan’ın gelinleri” ni tarif eder. Şaire göre Anadolu “dolarla kirlenmiş ve Vahabi”dir.

“Düşmüş Anadolu aydınlanması üstüne,

Bir kara gölge ki

Dolarla kirli, Vahabi...”

D. Değişen Hayatın Şiirleri

Şair, bazı şiirlerinde hayatındaki değişimleri, iç dünyası ile dış dünyasında yaşadığı çatışmaları anlatmıştır. Bu şiirlerde hep değişen hayatına hem o hayatın değiştirdiği “ben”ine hem de hayatını değiştiren noktalara değinir. “File”¹⁰² isimli şiir bu bağlamda yer almaktadır. Şair, değişen hayatını anlatmaktadır. Evlenmiştir ve hayatı değişmiştir. Her akşam artık deniz kenarlarının, “bir kadehin çağrısı”nın yerini evin ihtiyaçlarını karşılamamanın gerektirdiği sorumluluk ve mutluluk almıştır. Şair bugünde yürürken hissettiği duygular ve zihninde belirenler onu geçmişe götürür.

Demirtaş’ın şiirinde “hatırlama”nın ne kadar etkili olduğu bu başlık altında yer alan şiirlerde açıkça belli olur. “Yak Bir Cigara” şiiri bir hatırlama şiiridir. Hatırladıkları, anda sahip oldukları ile birleşince yine hüznün ve sevinç iç içe girer. Bu şiirde de evliliğinin hayatı üzerinde yaptığı değişikliklere işaret eder. Alkolün, ilk sevdaların, akşam serinliğinin, şiirin; dünyasını doldurduğu hayatı hatırlar ve keyifle “yak bir cigara” der.

Şair, şiirde daha önce kullanılmamış sıfat tamlamalarını kullanmıştır. Bu tamlamalarla şair ürkütülmüş yalnızlıkları ve hüznün eğilen dalları betimler. Muhtemeldir ki burada şairin anlatmak istediği, kendi yalnızlığının ürkekliğinden ve içinde yer edinip onunla büyüyen hüznünden başka bir şey değildir.

“Çarşı Pazar” isimli şiir, “File” isimli şiir ile bazı genişletilmiş yaklaşımlarla hemen hemen aynıdır.

“Bu file

Bu çarşı-Pazar

Et, ekmek, tuz

---

¹⁰² Bu şiir 1978 yılında yayımlanan *Hazırol Kalbim* adlı kitapta “Eskiden Bu Sokaklardan” başlığıyla yayımlanmıştır.

Git gel işten eve

Köreltti dirençlerimi benim”

Şair, şiirin son iki dizesinde içinde büyüyen ve daima canlı duran o özleme değinir.

“Haydi bre dağlarım

Başlayın içimde.”

Metin Demirtaş’ın değişen, yaşamayı arzuladığı halden farklı şekillenen hayatı onun şiirlerinde “aşamadığı engel” olarak işlenir. “Aç kalırsa evde çoluk-çocuk” endişesi karşımıza çıkar. İşte bu endişe onun için “Dar Geçit”¹⁰³tir. Bu isimdeki şiirinde, aynı konu etrafındaki duygularını anlatır. Şair gönlünde doğan nice “isyan” duygularını bastırır, içinde başkaldıran insanı öldürür. Ama yine de o içinde bastırıldığı duyguları gerçekleştirmek için “Var her bir şeyin zamanı” diyerek o anı bekler.

Şairin evlilik ve değişen hayatını anlattığı bir başka şiiri de “Eskiden Daha Özgürdü” isimlidir. Şair, geçmişte yaşadığı devrim dolu günleri kendi inandığı ideoloji uğruna verdiği mücadeleleri özlemektedir. Aklı dünde olsa da onu bugüne bağlayan sorumlulukları vardır. Demirtaş, bu şiirin son bendini “hayatının özeti” olarak nitelendirir:

“Şimdi koparsa iplerini

Kaçsa bu ıvır-zıvır şeyler limanından

Kaçamıyor,

Çocukları...

Ayağının

Çiçekten prangaları.”

Şairin, değişen hayatını anlattığı bir diğer şiir “Kaleiçi Sokakları”¹⁰⁴ başlıklıdır. Eskiden koltuğunun altında şiir kitaplarıyla geçtiği sokaklardan şimdi o kitaplar olmadan geçiyor olmak şairi kederlendirmektedir.

---

¹⁰³ **Türk Solu Dergisi**, sayı 47, 1968.

¹⁰⁴ **Yaz-ko Edebiyat**, sayı 27 1983.

Demirtaş değişen hayatını, özlediği geçmişini bazen “İkievinden Bir Sokağı Seyrederken¹⁰⁵” dile getirmiştir. Şair, içkievinin penceresinden dışarıyı izler. Sokağı izlerken hafiften yağmur yağmaya başlar. O sırada bir kız “serçe gibi sekerek” geçer gider. Daha sonra aç dolaşan kedi, karşı kaldırımdaki iki sevgili şairin dikkatini eker. “Onlarda sevda/Yağmurda yasemin kokusu vardı.” O sevda ve yağmurun yasemin kokusu Apollinaera’nin bir dizesini hatırlatır Demirtaş’a “*Elveda gençlik, yasemin günleri ömrün.*” Şair, birazdan buradan kalkacak ve 50’li yıllarda simit sattığı sokaklara doğru yürüyecektir. Bu düşünce onu geçmişe götürür ve şair o sokakları o zamanki Antalya evlerini düşünmeye başlar.

E. “Ben” Şiirleri

Şair, şiirlerinde ele aldığı temaları işlerken çıkış noktası aslında hep kendi “ben”i olmuştur. “Ben”den yola çıkarak biz, siz onlara yönelen şair; “Yazı” ve “Yüzüm” isimli şiirinde kendi beninden başlayıp yine kendi benine dönmüştür. İlk şiiri “Yazı”da gerçek duygularını çoğu zaman baskılamak zorunda kaldığını, yüzündeki tebessümün aslında içindeki hüzne inat olduğunu anlatmaktadır.

“Aldandı sevenlerim

Bakıp gülümsiyen yüzüme

Oysa laf diyeydi benim

İnat olsun diyeydi içimdeki hüzne

Hep o güleç hallerim”

“Yüzüm” şiirinde ise şairin hayata bakış tarzı daha gelişmiş, işlenmiş, genişletilmiş hatta,

“Bir yüzüyle yaşamaya

Bir yüzüyle intihara bakan”

gibi mısralarla daha da sınırları belirlenmiştir.

“Bir yanıyla başkaldıran dağlarda

Bir yanıyla durgun ihlamurlarda”

---

¹⁰⁵ Bu şiir 1996 yılında *Çocuklar, Kediler, Uskumrular* adlı kitapta “Bir Sokaktan İzlenimler” adıyla yayımlanmıştır.

gibi mısralarda da sınırları fakirliği, yaşamının sıkıntılarını da içine alarak genişleyen bir zenginlik kazanır. En sonunda da şair edebiyata sığınır.

Bu başlık altında yer alan bir başka şiir “Yalansız”da şair iç dünyasını anlatmaktadır. Şair duyguları tanımadan, tanımlayamadan öne hissetmeyi öğrenmiştir. Ama şiirleri öyle değildir. Onlar bildiklerini ve yaşadıklarını yansıtır:

“Ama yattım da yazdım

Mapusane şiirlerini”

Demirtaş, “Ay Dolandı Ardıçlığı” başlıklı şiirini de kendi ruh hainden hareketle yazmıştır. Ancak dil bilgisel olarak cümleleri başka birini anlatıyor gibi kurmuş, yüklemeleri ikinci tekil kişiye göre çekimlemiştir.

Şairin çocukluğunda ve diğer şiirlerinde de yer tutan ahlatlar bu şiirin ikinci dörtlüğünde de işlenmiştir. Ahlatlar, şaire hem keder verir hem de geçmişi anımsatır. Doğayı gözlemleyen şair, “yabancı yağmurlarda üşüyen” sürgündeki dostlarını hatırlar. Kimi dostları sürgüneyken kimi dostları hapistedir. Şair ne sadece geçmiştedir ne de her an bugüneydir. Benliği ise bu iki zaman arasında saklı kalmıştır.

Demirtaş’ın “ben” şiirlerinden biri de bugünden çocukluğuna bakarak yazdığı “Bir Film” başlığını taşır. Şair ilk dizede filmin adını verir: Sarhoş Atlar Zamanı. Filmde, İran’da yaşayan Kürt bir ailenin yaşadığı zorluklar anlatılmaktadır. Demirtaş, şiirde bu filmi kendi gözünden anlatmaktadır. Filmdeki “partal giysili çocuklarla” kendi çocukluğu arasında ilişki kurmaktadır. İzlediği sanki kendi geçmişi, kendi çocukluğuymuş gibi kahramanlar ve kendisi arasında film boyunca özdeşim kurmaktadır:

“Ağlamamak için kendimi tutarım

Öpen de , öpülen de benim.”

1980’li yıllarda bacağından ameliyat olduğu dönemde şair, yaşadığı “fantom ağrılar”dan kaynaklı olarak çok zorlanmıştır. O günlerde yazdığı “Al Karanfil” başlıklı şiirinde, hastane odasını ve çektiği ağrıları anlatmaktadır. Şair, hastane odasında yatmakta sonbahar ise onu “yağmurlu , sarışın sokaklara” çağırılmaktadır. Başucunda bulunan karanfilden hareketle şair, Ahmet Haşim’in “Karanfil” şiirini anımsar. Akli şiirdeyken “tan ağarır, hayali ağrıları uslanır”.

F. Şiirleri Üzerine Yazdığı Şiirler

Şairin, 1968 yılı ve sonrasında şiirlerinde önemli bir tema değişikliği olur. Şair bunu “Sunma” adlı şiirinde okuyucuya duyurur. “Yazı” adlı şiirinden sonra “Sunma¹⁰⁶” şiiri, şiirlerinin özelliğini tanıtan ikinci şiiridir. Şair, yeni bir yolun başındadır artık. Bundan sonra halklar, halkların ıstırapı, bunun karşısında kendisinin tavrı konu olarak şiirine girer.

Şair, şiirlerini “Sunma” şiiriyle okuyuculara, yarınlar armağan eder. Bu şiirleri, sevgi ve barışla yoğurmuştur. Evlilikle sınırlanan ama umutlarla beslenen bu hayatı,

*“Yaşamaksa bir ekmeğin boyunduruğunda
Çektiğimiz duvarlarda hapis”*

mısraları ile anlatır. Oysa onun “*Bir akli hep dağlarda*”dır. Bu şiir “Yak Bir Cigara” adlı şiirle benzerlik gösterir.

G. Siyasi Şiirler

Demirtaş askerlik döneminde “Öğretmen” isimli bir şiir yazmıştır. İdeolojik bir yanı olan bu şiirde öğretmenlik ve Atatürk arasındaki ilişkiyi yorumlamaktadır. Köy öğretmeni olan şair, birtakım sıkıntılar yaşamaktadır. Ancak bu sıkıntılar onu yolundan alıkoyamaz. Çünkü şaire göre onun sıkıntıları, Atatürk’ün yürüttüğü savaşlar neticesinde açtığı yolda yürümekten başka bir şey değildir.

Şair, 1968 yılında yazdığı “Güç Olan” isimli şiirinde “Sunma” ile girdiği yolda katettiği mesafeyi anlatır. Şair için artık özgürlüğü bilmeyen , açan çiçeğe , uçan kuşa düşman, “beton kafalı” insanlara katlanmak zordur. Şaire göre hapiste yaşamak, böyle insanlar arasında yaşamaktan daha kolaydır.

Demirtaş, aynı dönemde yazdığı “Mektup”¹⁰⁷ isimli şiirini -başlıktan da anlaşılacağı gibi- mektup tarzında hitaba dayalı bir üslup ile yazmıştır. Kendisi hapisanededir ve eşinden mektuplar almaktadır. Şair bu eserinde, “Sunma” şiiri ile yöneldiği yolu açıklar: Dünyanın çeşitli yerlerinde özellikle Vietnam’da halk öldürülürken iyi haberleri mutlu olmayı hatta çocuğunun doğumuna bile sevinmeyi kendisine haram etmiştir.

¹⁰⁶ **Türk Solu Dergisi**, sayı 23, 1968.

¹⁰⁷ Bu şiir 1978 yılında *Hazırol Kalbim* adlı kitapta “Günsel’e Mektup” adıyla yayımlanmıştır.

Metin Demirtaş için siyasi olaylar da evrensel niteliktedir. Yazmış olduğu şiirler incelendiğinde şairin, diğer halkların dertleriyle hemdert olduğu görülmektedir. Özellikle Vietnam oradaki insanların yaşadıkları Demirtaş'a, yaşananlara canlı canlı şahit olmuşçasına tesir etmiştir. Bu tesir şaire “Vietnam’lı Çocuk” şiirini yazdırmıştır.

“Bu çocuk

Bu napalm artığı bir damlacık

Yaşarsa

Tükürecek hepimizin suratına

Şimdi yanık vücuduyla

Sızlanıyor anacığının koinunda

Hıçkırıklarıyla üç

Çektikleriyle yüz yaşında”

Vietnam’ın Demirtaş’taki karşılığı sadece bu şiirle sınırlı kalmaz. Şair “Vietnam Destanı”¹⁰⁸ adlı şiirinde, orada yaşananları adeta içselleştirip olaylara milli bir hüviyet kazandırmıştır. Onun nazarında Vietnam halkının verdiği mücadele bir destandır:

“Bu destan söylenip gelecektir dilden dile.”

“Bir Şeyler Yapalım Bu Savaşa” isimli şiirinde şair, halkı Vietnam’da yaşananları protesto etmeye çalışır. Demirtaş, Vietnam’da yaşananlara sessiz kalan insanlara ithafen “Bencil Hayvan”¹⁰⁹ isimli şiirini yazar ve bu insanları eleştirir:

“ İşte yine Vietnam’da

Bir kenti bombalamış Amerikan uçakları

Kadınlar, ihtiyarlar ve çocuklar öldürülmüş

Öyle diyor bilmem ne haberler ajansı

Onunsa öfke duymaz çöl yüreği.”

Vietnam kadar Filistin ve Küba da Demirtaş için önem arz etmektedir. “ Filistinli Kız” isimli şiirinde, orada yaşanan hadiseleri bir çocuğun diliyle anlatmıştır. Üzerine

---

¹⁰⁸ Bu şiir *Hazırol Kalbim*’de “Vietnam” adıyla yayımlanmıştır.

¹⁰⁹ **Türk Solu Dergisi**, sayı 36, 1968.

bombalar düşen çocuk bir taraftan can çekişmekte bir taraftan da yardım dilenmektedir.

“Filistinli bir çocuğum.

Yetişin!

Bombaların yıkıntısı altında.

Can çekişiyorum.”

Yaşadıkları ve çektiği acı neticesinde çocuk, inandığı Tanrı'yı sorgulamaya başlar. Çünkü yaşayacağına dair umutları yitmeye başlamıştır.

“Çılgımlım ürpertiyor yıldızları.

Medet umuyorum Tanrı'dan

Tanrı sahiden var mı?

Kuşku duyuyorum.”

Şair, çocuğun yavaş yavaş öldüğü anı anlatırken yönünü tabiata dönüyor. Bir vahşetin eseri olan bu ölümü lirik bir anlatımla tanımlıyor.

“İnce ince kanım damlıyor yere

Kırda bir çiçek gibi,

Usul usul

Soluyorum.”

Demirtaş'a göre dünyada yaşanan onca zulüm ve işkencenin yanında kişinin bireysel ıstıraplarını dile getirmesi yersizdir. 1966 yılında yazdığı “Sanatoryum Günlüğünden”¹¹⁰ isimli şiirinde, hasta yatağında hissettiği tüm acılara karşın aklı ve kalbi “tok Afrika'daki aç ağlaşan çocuklar”dadır.

“Yergi”¹¹¹ isimli şiirinde dünyadaki zulüm ve işkenceye değinen şair “Sanatoryum Günlüğünden” isimli şiirinde işaret ettiği zulüm ve işkencenin yaşadığı yerler olarak Anadolu, Asya, Afrika ve Vietnam'ı sayar.

Zaman zaman dünyadaki acılar Demirtaş'ı kendi yurduna bakmaya kendi yurttaşlarının acılarını hissetmeye yöneltir. “Bir Kurtuluş Savaşçısının Mezarında”

---

¹¹⁰ Bu şiir 1978 yılında *Hazırol Kalbim* 'de “Pravantoryum Günlüğünden” başlığıyla yayımlanmıştır.

¹¹¹ **Türk Solu**, sayı 60,1969.

isimli şiirde insanların yaşadığı zulüm ve işkencelerin ortadan kaldırılabilmesi için milletçe emperyalizme karşı bir mücadele verildiği ancak bu savaşa son verilemediği anlatılmıştır: “*Ve bakılsa namlusundan/Emperyalizmin bozgunu görülür/ Bir Kocatepe sabahında/Ama gelgör ki o silah/Paslanmış duruyor şimdi duvarda.*”

Demirtaş’ın devrimci bir sesle yazdığı bir şiiri de “Tuz Bas Yarana”¹¹² isimlidir. Umutsuzluğa, kanayan yaralara, düşünelere inat o; umutlu, yarası sağalmış ve dimdik ayakta duran bir devrimci olarak seslenir. Zulüme karşı gökyüzü devrim uğruna mücadele edenlerin yanındadır. Vakit, urbasız yoksul çocuklar için yaraya tuz basma vaktidir. “*Baharı getiriyoruz sevgilim/Vurulup düştüğümüz tarlaya.*” dizesi ile şair inandığı dava uğruna can veren devrimcileri toprağa düşüp baharı müjdeleyen cemreye benzetmiştir.

Demirtaş, siyasi temalı şiirlerinden birini de İsrail-Filistin meselesi üzerine yazmıştır. Şiir “Çıkmış İninin Önüne” isimlidir. 16 Eylül 1982 tarihinde İsrail yanlısı aşırı sağcı Hristiyan Falanjist milislerin Batı Beyrut’ta Sabra ve Şatilla adındaki Filistin mülteci kamplarını basarak çocuklar dahil yüzlerce Müslüman’ı katletti. Bu olaya “Sabra ve Şatilla Katliamı” olarak bilinmektedir.¹¹³ Demirtaş “*Daha diyor, daha, daha, daha...*” diyerek İsrail’i eleştirirken “*Ve insancıklar avunuyorlar /Neyse...bizden uzak daha.*” diyerek bu katliama sessiz kalanları eleştirir. Demirtaş şiirini;

*“Elimde tuttuğum
Üstüne güvercin konulu bir zeytin dalı
Zeytinini kırağı vurmuş
Güvercini yaralı.”*

dörtlüğü ile sözde barış elçilerine göndermede bulunarak bitirir.

Demirtaş’ın siyasi temalı şiirlerinden biri de 1980 darbesinin ardından yazdığı “Kış” isimli şiirdir. Siyasi bir şiir olmasına rağmen şair dizeleri kurarken seçtiği kelimeler siyasi terminolojiye ait değildir. Demirtaş şiirde tabiata ait kavramlar tercih etmiştir. Demirtaş şiirde diğer devrimcilere seslenir. Darbe sonrası, militanlar adeta yaralı ve ürkek bir ceylan gibi dağlarda gezmektedir.

---

¹¹² **Yansına Dergisi**, sayı 23,1973.

¹¹³ https://tr.wikipedia.org/wiki/Sabra_ve_%C5%9Eatilla_Katliam%C4%B1

Demirtaş'ın darbe dönemiyle ilgili yazdığı bir başka şiir "Gaziantep'li Cennet Kıza Ağıt"tır¹¹⁴. Şair I ve II olmak üzere aynı başlıklı iki şiir yazmıştır. Cennet, işkenceye uğramış ve öldürülmüştür. I. Şiirde şair, Cennet'in yaşadıkları karşısında hissettiklerini dile getirir. II. Şiirde adeta Cennet'le konuşuyor gibidir. "*Benziyorsun Karacaoğlan'ın / Sevdiği gelinlerdem birine.*" Dizeleriyle Cennet'i Karacaoğlan şiirindeki gelinlere benzetir. Bu dize ile Demirtaş şiirindeki halk şiiri etkisi görülmektedir.

Demirtaş'ın siyasi şiirlerinden biri de "Kara Eylül"¹¹⁵ isimli altı dizelik şiirdir. Adından da anlaşılacağı üzere şiir 12 Eylül Askeri Darbesi üzerine yazılmıştır. Demirtaş'a göre o gün halkın ekmeği, unu ve hatta "kırlardaki papatyaların gülümseyişleri çiğnenmiştir."

Demirtaş, siyasi şiirlerinin genelinde halkın sıkıntılarını görmezden gelen kendilerini başka kültürlerin esiri olmuş kişilere seslenmiştir. Ayrıca, söylemek gerekir ki Demirtaş, şiirlerinde ele aldığı halk kavramıyla sadece kendi yurttaşlarını kastetmemektedir. O, halk kavramı ile mazlum olan bütün insanları ifade eder. İlk defa bir şiirinde hitap ettiği kitle değişir. Demirtaş, beş dizelik "Ey Halk" isimli şiirinde halka seslenir. Halk "büyük bir okyanus" gibidir ancak "sağırdır." Halka şöyle seslenir:

"Ey halk

Ey sağır ve büyük okyanus

İşte yine yaralı

Yine yalnızdır oğulların

Bas bağına."

Şair "Umutsuzluk Yasak" başlıklı şiirinde siyasi olayları, bu olaylar karşısındaki gözlem ve yorumlarını doğadaki unsurları kullanarak anlatır. İlk bentte yaşananlar tasvir edilir. "Kar dalları örtmüş, çiçekler kavrulmuştur." Kalp ise buna katlanmak zorundadır. İkinci bentte ayağa kalkmış, inanmış bir devrimci çıkar karşımıza. Kış dalları örtmüş olsa da baharı kazanmak için verilecek kavgalar vardır. Çünkü "ilkyaz karların altındadır." Her ilerleyen bentte şairin inancı ve coşkusu artar.

¹¹⁴ Şiir Broy Dergisi S.8 ,1986 'da "Cennet Bacı'ya Ağıt" ismiyle yayımlanmıştır.

¹¹⁵ Bu şiir 1988 yılında *Bir Mendil Gökyüzü*'nde "Çiğnenirken" başlığıyla yayımlanmıştır.

“Her acıyı bir sevinçle” geçirmeye ve tüm acılardan “sağ çıkmaya” inanan şair için “Umutsuzluk Yasak”tır.

*“Çünkü umutsuzluk yasak
Yılgın türküler söylemek de
Çünkü yürüyor umudun ordusu
Umutsuzluğu umutla yenerek.”*

Yaşanan kayıplara, verilen mücadelelere karşı umutsuzluk yasak olsa da zaman zaman yaşanan uykusuz geceler şaire “Uykusuz Gecenin Şiiri”ni yazdırmıştır. Gece yarısıdır, gecedен ziyade “Faşizm’in karanlığı” çökmüştür etrafa. Şair, çevresini gözlemlemeye başlar. Önce dışarıyı ardından odanın içini, masanın üzerini inceler. Masanın üzerinde, görülmüştür damgalı mektuplar, İlhan Erdost’un, Enver Gökçe’nin fotoğrafları, Van Gogh’un resmi, Vaptzarof ve kulağında kalan ses Allende’den bir şarkı. Şair etrafını incelerken bir radyo haberi duyulur . Şili’den gelen haberle şair bir taraftan orada yaşanan acıları derinden hissedip yorumlamakta bir taraftan da etrafı seyretmeyi sürdürmektedir.

Demirtaş’ın hayatında meyhanelerin önemli bir yeri vardır. “Kaçtı Meyhanenin Keyfi” başlıklı şiir bir meyhanede yaşanan izlenim ve gözlemlere dayanır. Şair, elinde “Jean Christophe/Romain Rolland” kitabı , içinde “masmavi sevinçle” meyhaneden içeri girmiştir. Sevincinin sebebi, sürgündeki dostlarından aldığı haberlerdir. Şarabını içip etrafı izlerken “denizin üstünde kara kara benekler” görür. Bunlar “Sam Amca’nın nükleer gemileri”dir. “ABD'nin sembolü haline gelen “Sam Amca” figürünün ünlü Amerikalı tüccar Samuel Wilson'dan geldiği iddia edilir.¹¹⁶

Bu gemiler denizi mahvettiği gibi şairin sevincini de mahveder hatta meyhanenin keyfi de kaçır.

“Çocuklar, Kediler, Uskumrular” başlıklı şiirin ilk bölümünde şair, tabağındaki uskumrulardan bahseder. Daha sonra kedilerden söz etmeye başlar ve onları kişileştirerek anlatır. Kendisiyle kediler arasında bir bağ kurar. Ardından çevresinden uzaklaşır ve yönünü televizyona döner. İzlediği haberlerde Bosna ve Ovacık vardır. “Aç çıplak çığıışıır durur/Tunceli’nin, Hakkari’nin çocukları.” İzlediği görüntüler Demirtaş’ı etkiler. Bu dünyada “lüks” olarak kabul edip sığındığı tek şey elindeki ufak

---

¹¹⁶ <https://www.gzt.com>

rakısıdır. Ancak gördükleri karşısında elindeki rakıyı da fırlatır atar. Gördükleri ona utanç verir. O sırada Nazım'ın “Kore’ye giden askerler adına” yazdığı şiiri hatırlar.

“Meyhanede Ayaküstü Söylenmiş Hüzünlü Bir Türkü” başlıklı şiir de bu başlık altında değerlendirilebilir.

Demirtaş, bir akşamüstü şantiye dönüşü, “Akşamlyeli Meyhanesine” uğrar. Radyoda Tatyos Efendi'den bir şarkı çalmaya başlar. Tatyos Efendi'nin ardından sıra İsak Varon'a gelir. Dinledikleri ve hatta masasına gelen uskumru şairin aklına “Ela gözlü Türkçenin sarışın oğlunu” getirmiştir. Bu şiir, 12 Eylül döneminde değişik okunmaya başlayan Burdur türküsüne karşı tepki göstermek için yazılmıştır. “12 Eylül'den sonra radyolarda Burdur türküsü değişik okunur olmuştur. (...) Mehmet Koç, 12 Eylül'de TRT'deki görevinden uzaklaştırıldı.” (Demirtaş, 2011: 31)

Şairin siyasi temalı, eleştirel bir üslupla yazdığı şiirlerden biri de “Yeni Dünya¹¹⁷” başlıklıdır. “Emeğin bayrağı suskun.” Dur. Kurulan yeni dünya düzeninin bayrağı kanlı, onu dalgalandıran rüzgar ise “kara”dır. Kötülük yayılırken kardeş kardeşi boğazlarken bütün iyi değerler yok edilmektedir. Bu vahşetin adı şaire göre “Emperyalizm”dir. Şair, “sokak ortasında narin çocuk ölüleri”ni görür. O çocukların “söndürülmüş gülücükleri açlık ve kurşunla.” İnsanlığın bu hali şaire, “Bu kara , karanlık tabloda /Hiç mavi bir ışık yok mu?” diye düşündürür. Aklına gelen ilk cevap Nazım'dandır:

“Nazım yanıtıyor bu soruyu

Doğrulup mezarında:

Umut, umut, umut

Umut insanda.”

Demirtaş bu şiirin yazılışıyla ilgili şunları söyler: “90'lı yıllarda Yeni Dünya Düzeni gibi sözler yeni yeni günlük dilde dolaşıma giriyordu. Henüz ete kemiğe bürünmemişti. Soyut bir kavramdı. Bu şiir o tarihlerde gelecekte neler olabileceğinin sezgisiyle yazıldı.” (Demirtaş, 2011: 243)

---

¹¹⁷ Bu şiir 1996 yılında *Çocuklar, Kediler, Uskumrular*'da “Emeğin Bayrağı Suskun” adıyla yayımlanmıştır.

Şair; Vietnam ve Filistin dışında şiirlerinde Küba'yı da işlemiştir. "Eli Kolu Bağlı Da Olsa Küba Bir Umuttur Orada"¹¹⁸ başlıklı şiirde Küba'da yaşanan Sosyalizm mücadelesi anlatılmıştır. Şaire göre Küba "insanlığın onuru adına direnmektedir." Demirtaş için Küba "Che Guevara'nın destansı şarkısı"dır. Şair, son bölümde Küba'ya seslenir:

"Küba!

Şarkının , şiirin sesi

-Özgürlüğün ve aydınlığın delisi-

Jose Marti'nin, Fidel'in ülkesi!

Elin kolun bağlı biliyorum.

Biliyorum çöküldü ümüğüne çocuklarının.

Diren biraz daha.

Bak her yerde

Ufak ufak

Toparlanmakta umudun ordusu."

Siyasi şiirlerden biri olan "Söke Ovası" şiirini şair, ovayı kişileştirerek ve geçmişte orada beraber olduğu insanlara seslenerek yazmıştır. Şair önce ovaya seslenir ve oradan "1969 yılının 22 Nisan'ı / Ayağымda lastik ayakkabı,/Sırtымda keten gömlek,/ Bizim de dağlarımız vardır, diyerek." Geçtiğinden bahseder. Demirtaş'ın verdiği tarihten ve şiirin devamında yazdığı "binlerce tarım emekçisi, kadın , erkek..." " (...) Söke ovası /O görkemli mitingi anımsadın mı ?" dizelerinden hareketle bu şiirin 16 Nisan 1969 tarihinde Söke'de gerçekleştirilen "Toprak Reformu ve Bağımsızlık Mitingi"¹¹⁹ üzerine yazdığı anlaşılmaktadır.

Şair ovanın ardından mitinge katılan, hatırladığı kişilere seslenmeye başlar. Şiirin son bölümünde ise Söke Ovası'na ve Beşparmak Dağı'na son kez seslenir:

"Söke ovası,

Anımsadın mı bizleri?

Ya sen Beşparmak Dağı?... "

¹¹⁸ Bu şiir 2009 yılında *Türkülerde Gezer Adları*'nda "Küba Bir Umuttur" adıyla yayımlanmıştır.

¹¹⁹ https://sosyolojivefelsefe.files.wordpress.com/2011/10/068_kitleseel_mucadeleler_ve_devgenc.pdf

Demirtaş, 1998 yılında Sivas'ta yaşanan "Madımak Olayı" hakkında da şiir yazmıştır. Şair, "Sivas Üstünde Bir Bulut" başlıklı şiirin ilk dörtlüğünde yaşanan acılı hadisenin yansımasını doğada göstermektedir. Sivas üstünde, ölüm karası bir bulut vardır. Ardından beyaz bir bulut görünür gökyüzünde. Sivaslı Ozan Pir Sultan'ın perçeminden gelir beyazlığı. "Yakılan canlar" da gökyüzündedir. Şair onları "semahta"¹²⁰ gördüğünü söyler.

90'lı yıllarda Tunceli Ovacık'ta siyasi olaylar yaşanmış, bazı vatandaşların evleri yanmıştı. Demirtaş, "Ovacıklı Çocuklar" şiirinde bu olayı çocuklar üzerinden anlatmaktadır:

*"Evi yakılan Ovacıklı çocuk
Yurtsuz -yuvasız, don gömlek
Kış kıyamette
Kalakalmış orta yerde.
Tirtir titrer durur."*

Demirtaş siyasi şiirlerinden birini de eski siyasetçilerden Tansu Çiller için yazmıştır. "İnat"¹²¹ başlıklı şiirde şair Tansu Çiller'in adını doğrudan zikretmemiş, onun yerine "teyze" ifadesini kullanmıştır. Şiirin Tansu Çiller kastedilerek yazıldığı ise ikinci dizede geçen "ya bitecek, ya bitecek" ifadesinden anlaşılmaktadır. Bu ifadeyi başbakanlığı sırasında Tansu Çiller terör faaliyetleri için kullanmıştır.

Demirtaş'ın siyasi şiirlerinden biri de dünya siyaseti ile ilgilidir. "Yesenin'in Şiirleri" başlıklı şiirde Demirtaş, 90'lı yıllarda yıkılan Sovyetler Birliğine ve sonrasında Rusya'da yaşanan Kapitalizme değinmektedir:

*"Yesenin'in ülkesinde
Satıldı Kapitalizmin incik-boncuğuna
Kazanımları bir devrimin."*

Demirtaş, siyasi şiirlerinin birini de 80'li yıllarda gittiği Frankfurt'ta yazdığı "Romer Alanı'nda 1 Mayıs"¹²² şiiridir. Şair coşkuyla geçen 1 Mayıs gününü, aklından

---

¹²⁰ Semah: Alevi ve Bektaşî topluluklarınca müzik eşliğinde oynanan, bir tür törensel halk dansı.

¹²¹ Bu şiirin adı 1996 yılında basılan *Çocuklar, Kediler, Uskumrular* adlı kitapta "Teyzenin İnadı" olarak geçmektedir.

¹²² Bu şiir 1988 yılında *Bir Mendil Gökyüzü'nde* "1 Mayıs 1987" adıyla yayımlanmıştır. Şiir bu başlıkla Broy Dergisi, sayı 32-33 1988'de yayımlanmıştır.

geçen dizeleri, içindeki sevinci anlatır. Üçüncü bölümden itibaren şair Nikaragua Stadında gördüklerini anlatır. Stadın bir tarafında “dünya emek ve barış gönüllüleri” diğer tarafta “Contraların¹²³ katliamlarını gösteren fotoğraflar” vardır. Tüm bu gördüklerine rağmen şairin, Nikaragua için hala umudu vardır:

“Ama tohum çatlamış Nikaragua topraklarında

Usul usul yeşerdi, yeşerecek umut

Güneşle, alinteriyle

Daha da yeşerecek.”

Şair, burada gördüklerinden hareketle:

“Birden anımsadım da karardı sevincim

Taksim Alanı ’nda yatan ölülerimizi.

Yıllar var ki yasakladılar

Zincire vurdular türkülerimizi” dizelerine geçer.

H. Yabancılaşmış Aydınlar İçin Yazılmış Şiirler

Şairin 1968 yılında yazdığı “Ha Bu Nereli?” şiir, kendi yaşadığı bölgeye ait olmayan bir ağız özelliği taşıması bakımından bu zamana kadar yazdığı şiirlerden ayrılır. Şiir anlam özelliği bakımından satirik bir şiirdir. Şairin hedefinde yozlaşmış, yabancılaşmış, devletin ve de dünyanın içinde bulunduğu sıkıntılardan uzak aydın kesim vardır. Bu kişiler “ kolejlerde okumuş, Sartre’yi, Kafka’yı tanımıştır.” Ancak “Türküleriyle Pir Sultan’a tüm yabancı” der. Ayrıca bu kesim , “*Biraz insansever, çok duygulu /İçti mi bir fişeklik ihtilalci*”dir.

Metin Demirtaş aynı yıl, yukarıda söz konusu ettiğimiz şiirle benzer başlıklı ve üsluplu bir başka şiir yazar. “Ha Bu Kim” isimli şiirinde Milli Mücadele’yi destekleyen bazı yazarların “Sekseninde emperyalizme nikah”landığını anlatır. İlk şiirdeki satirik şiir kurgusu bu şiirde de aynen devam etmektedir.

I. Hapishane Şiirleri

Şairlerin şiirlerini kurmada tuttıkları bir yol da çevreyi, olayları, içinde bulunulan durumu duyguların etkisi altında yeniden kurmaktır. Metin Demirtaş, “Görüşme Yeri” başlıklı şiirinde, nezarete olduğu dönemde kendisini görmeye

---

¹²³ Nikaragua'da Sandinista hükûmetine karşı savaşıyan ABD destekli silahlı gruplardır.

gelenlerle yaptığı görüşmeleri, o ortamı, duyguların etkisi ille yeniden ve mutlu bir anın anlatımı şeklinde kurar.

İki bölümden oluşan şiirin birinci bölümünde, görüşme yeri Antalya'nın bir sahilidir. Balıkçı kahvesi, deniz, sokaktan geçen bir kız, kıyıya çekilen ya da suda kayıklar, balık ağları, Paşabahçe bardaklarla içilen çay eşliğinde edilen sohbet anlatılır. Daha sonra bu sohbete İspanya iç savaşı ve Lorca'nın şiirleri de katılır.

İkinci bölümde ise gerçeğin yüzü en çarpıcı şekilde kendisini gösterir:

“Ayırıyor insanı

Bir cigara içimlik düşlerinden”

Hapishanede olduğu dönemde yazdığı bir diğer şiir “Voltada Bir Türkü” başlığını taşımaktadır. Hapishanede olmasına rağmen şair, oradan çıktıktan sonra yaşayacağı geçim sıkıntısını düşünmektedir. Şaire göre dört duvar arasında kalmaktan ziyade, görünürde özgür ama işsiz olarak yaşamak “en büyük hapishanedir.” İşsizlik şairin şimdiden canını sıkıyor “Çünkü birşeyler almak çarşılarından evlere/Çünkü çocuklar dur bilmez.”

“Günün dolar bir gün sen de

Özgürlüğü bir gelin gibi takıp koluna

Çıkarsın

Başlar yeni maceran güneşte

Başlar işsizlik

O en büyük hapishane”

Demirtaş'ın şiirlerinin gerçek hayattan ayrı olmadığından bahsetmiştik. “Gözaltında¹²⁴” isimli şiiri de bu bahse örnek gösterilebilir. Demirtaş, “Yasak yayın bulundurmak” gerekçesiyle gözaltına alınmıştı. Tarih belirtmeden yazdığı bu şiirde okurlarına o hadiseden bahsetmektedir. Ancak gözaltında oluşu onu umutsuzluğa düşürmez. Aksine geleceğe dair içinde büyüyen bir umut vardır.

Hapiste olduğu dönemde etrafını, bahçede atılan voltaları dahi gözlemliyordu. “Volta” şiiri bu gözlemlerin sonucunda yazılmıştır. Şair, insanları izler. Attıkları

---

¹²⁴ **Yansına Dergisi**, sayı 24, 1973. Bu şiir 1983 yılında Hançer ve Lirik'te “Sorguda” adıyla yayımlanmıştır.

voltalarda bazen sinsilik bazen gurur bazen de kendi kendine edilen bir sohbet sezilmektedir. Şair kendine döner. Hapiste volta atarken bile akli ve benliği kırlarla, rüzgarla beraberdir:

*“Bense attım voltamı hep güneşlerde
Nasıl geçerse rüzgarlar kırlar üstünden
Usulca geçtim duvar diplerinden”*

Demirtaş’ın hapisane şiirlerinden biri de “Beni Çocuklar Kanatır” isimli şiirdir. Bu şiir, hapisteki, özgürlüğü elinden alınmış kişiler için değil; hapisanenin kapısı önünde ekleyen, özgürlüklerinin anlamını yitirdiği çocuklar için yazılmıştır.

Demirtaş bu şiirin yazılış öyküsünü şöyle anlatır: “*Barış2ın ve Natali’nin telefona karışan sesleri ve başka başka izlenimlerden oluşmuştur. Beni Çocuklar Kanatır şiirimde belki yeni, özgün imgeler yok. Ama ben seviyorum. Bir gün Antalya Hapishanesi önünden ağır aksak geçiyordum, kapıya görüşmeciler yığılmış; çoğu kadınlarımız, analar, ablalar, sevgililer. Ve arada örselenen çocuklar. Bir itişme, kakaşma. Eve döndüm ve biraz da yüreğim terleyerek yazdım o şiiri. Şiirin böyle bir arka öyküsü var.*”¹²⁵

Yazılış öyküsü itibarıyla yukarıda bahsettiğimiz şiire benzer nitelikte yazılmış bir başka şiir de “Barış Kız ve Hüsnüyusuf Çiçeği” isimli şiirdir. Demirtaş bu şiiri , Ataol Behramoğlu’nun kızı Barış için yazmıştır.

*“Balkondaki hüsnüyusuf çiçeği
Dışarıda kalmış, üşüyor.
Netsem ki ?
Sahibine haber mi ?”*

Şiir bu dörtlükle başlar şiirine. Burada, balkonda kalan ve üşüyen hüsnüyusuf çiçeği ile anlatılmak istenen aslında Barış’tır. Şiirin yazıldığı dönemde Behramoğlu hapistedir. Demirtaş, hem baba kızın hasretini hem de bu hasretlik durumu karşısında hissettiklerini dizelere dökmüştür. Behramoğlu’nun yüreğinde kızının saçlarının, teninin renginde “sarışın” bir hasret vardır. Görüş günü , Barış ve hasret çeken bu

---

¹²⁵ Metin Demirtaş, **Sarı Defterim**, 1. Baskı , İstanbul, E Yayınları.

yürek arasındaki tel örgüler tüm sevinçleri, umutları karartıverir. Bu durumdan haberdar olan Demirtaş ise sadece “Netsem?” diyebilmiştir.

Şair, “Görece” başlıklı şiirinde maviye, denize ve gökyüzüne iki farklı açıdan bakış söz konusudur. Mavi, deniz ve gökyüzü hapisteki kişinin gözünden başka, dışarıdaki kişinin gözünden başka görünmektedir.

Demirtaş’ın hayatı boyunca sürgünde, hapiste pek çok dostu olmuştur. “Mektuplar Alırım” başlıklı şiirinde bu mektuplardan bahseder. Her bir dostunun yazdığı mektup farklı duygular hissettirir.

*“Kimi kanadı kırma düşe kalka
Kimi zıpkın gibi yetkin ve güzel!”*

Şair o mektupları okudukça içi daralır. Dostları içerideyken onlardan gelen mektupları okurken gökyüzüne bakmayı utandır. Hapisteki dostlarından aldığı mektuplardan hareketle yazdığı bir diğer şiir “ Bir Mektuptan Dökülenler¹²⁶” dir. Şair, şiire başlamadan önce “Görölmüştür damgalı mektuplarıyla tanıdığım arkadaşlara” notunu düşer.

Şair, önce “duvarda yeşeren tomurcuk”tan bahseder. O tomurcuk ona baharı müjdelere. O esnada içinde bir bozkır özlemi beliriverir. Zihni doğa ile meşgulken “bir çığlık sarsar koridorları, dövölen gencecik bir kız olmalı.” İşkenceye maruz kalan bu kız şaire “çalı dibindeki sünböllerini” hatırlatır. Tüm izlenim ve gözlemlerin ardından şair “yarın”ı düşünür:

*“Yarın görüş günü.
Kollarında bohçaları,
Omuzlarında yorgunlukları,
Küfürler , itilip kakılmalar arasından
Geçerler dizi dizi
Annelerimizin yüzleri”*

Aynı duygularla kaleme aldığı bir başka şiir “Bir Mendil Gökyüzü” başlıklıdır. “Bir Mendil Gökyüzü” ile kastedilen bir hapishane penceresidir. Şair dışarıdadır ama

---

¹²⁶ Broy Dergisi, toplu sayı.

aklı ve kalbi hapisteki dava arkadaşlarıyla beraberdir. Birçoğu ile “oturup çay içmişliği” dahi olmasa da Nazım Hikmet’in dediği gibi “bir gün yan yana ölebileceklerine” inanır. Şair, zaman zaman kendisini arkadaşlarının koğuşunda gibi hisseder.

Demirtaş’ın hapisane şiirlerinden biri de kendisinin hapiste yattığı dönemi anlattığı “Vefalı Bir Onlar Kaldı”¹²⁷ başlıklı şiirdir. Şair şiire başlamadan önce “Bir mektuptan esin ve esintilerle” notu düşmüştür. Demirtaş, hapistedir ve üzerinde ona özgürlüğü çağrıştıran mavi renkli bir gömlek vardır. Buradaki çelişki Demirtaş’ı gökyüzüne karşı mahcup eder.

Şairin bu başlık altında değerlendirilebilecek bir diğer şiiri “İçerdekilere” başlığını taşımaktadır. Şair dışarıdadır, özgürdür. Ancak onun aklı “İçerdekiler”dedir. Şair, dostlarına ve onların içeride olmasından dolayı “zulmün kararttığı” bahara umutla seslenir:

“Ey dostlar

Kardeşlerim

Acının ve umudun çocukları

Kavgamızın usanmaz savaşçıları

Ey bahar

Zulmün kararttığı bahar

Topallıyorsun

Topallıyarak da olsa

Yürüyorsun”.

K. Kişileri Konu Alan Şiirler

Metin Demirtaş’ın adına şiir yazdığı şahsiyetlerin biri Nazım Hikmet’tir. 1961 Anayasası’nın verdiği imkanlarla genişleyen düşünce hayatı içinde Nazım Hikmet’in şiirlerinin üzerindeki yasak kalkar, şairin şiirleri yeniden basılır. 1960’lı yılların başından itibaren özellikle sosyalist gerçekçi anlayış içinde yer alan şairler Nazım Hikmet’in şiirlerini okur, bu okumaların etkisi ile “toplumsal şiir” olarak adlandırabileceğimiz bir anlayışın şiirini kurarlar.

---

¹²⁷ Bu şiir 1988 yılında *Bir Mendil Gökyüzü*’nde “Bir Onlar Kaldı” başlığıyla yayımlanmıştır.

Metin Demirtaş, sadece Nazım Hikmet'in şiirinin etkisinde kalmaz, onun adına ona karşı olan duygularını dile getiren bir de şiir yazar. "Nazım'a"¹²⁸ başlıklı şiirin ilk iki kıtasında Nazım hakkında duygu ve düşüncelerini anlatır. Üçüncü kıtanın ilk iki mısraında ise onun kendi kuşağı üzerine etkisini dile getirir : "Onunla başlattık şiirin/ Halkçı , devrimci çağını."

Demirtaş'ın Nazım Hikmet için yazdığı bir başka şiir de "Hapiste ve Sürgünde Geçti Yarı Ömrü Nazım'ın" başlıklıdır. İki bent şeklinde yazılmış şiirin birinci bendinde şair, Nazım Hikmet'in hapishane ve sürgündeki hallerinden bahsetmektedir. Şiirin ikinci bendinde ise şair, Nazım Hikmet'in "Kurtuluş Savaşı Destanı" adlı eserindeki betimlemelerden bahseder. Demirtaş şiirin son bölümünde Nazım Hikmet'in bu şiirinden öğrendiklerini anlatmıştır:

*"Ben Nazım'dan öğrendim ovada bir suyun
Haşhaş çiçeklerinden başı dönerek
Eber Gölü'ne doğru yaptığı yolculuğu.
Ve Afyon'da,
Altıngözler Köprüsü diye bir köprü olduğunu."*

Demirtaş'ın gerek yaşayış gerekse edebi anlamda kendisine yakın hissettiği şairlerden biri Attila Jozsef'tir. "Attila Jozsef'le Tanışma" isimli şiirine "*İstanbul'da /Militan'ın basıldığı matbaada / Tanıştım bir şairle*" dizeleriyle başlayarak adeta Jozsef'le yüz yüze tanışmış gibi bir anlatım yapmıştır. Ona göre bu şair, kendi çağının fırtınalı ve seçkin şairlerdendir. Demirtaş, Jozsef'in şiirlerini okur okumaz ona karşı bir yakınlık hissetmiştir. Attila Jozsef'in gerek acıları gerekse sevdikleri Demirtaş'ı ona daha çok yaklaştırmıştır. Demirtaş ile Attila Jozsef arasındaki en önemli ortak nokta ikisinin de annelerine duydukları sevgi ve onlar için yazdıkları şiirlerdir.

Demirtaş'ın şiirlerinde karşımıza çıkan isimlerden biri de Niyazi Tunga'dır. Niyazi Tunga Dünya Sağlık Örgütü tarafından Kongo'ya gönderilen bir doktordur. Demirtaş, Tunga'nın rahatsızlığını öğrenince ona karşı duyduğu vefa duygusunu dile getirmek istemiş ve "Niyazi Tunga'ya Mektup"¹²⁹ başlıklı şiirini yazmıştır. Tunga'ya

---

¹²⁸ Bu şiir 1969 yılında *Görüşme Yeri*'nde "Nazım'a Ağıt" başlığıyla yayımlanmıştır.

¹²⁹ **Broy Dergisi**, sayı 5, 1986.

hitap eden şair, içinde bulunulan siyasi durumun değişeceğine dair umut dolu cümleler kurmaktadır.

Metin Demirtaş sadece şiire, edebiyata değil; resim, müzik gibi diğer sanat dalları ve bu alanlarda eser veren kişilerle de ilgilenirdi. Duvar resmi sanatçısı Orhan Taylan bu isimlerdendir. Orhan Taylan için yazılan şiir “Damdaki Ressam ile Duvara Çizilen Promete” başlığını taşımaktadır.

Promete, sözcük anlamı olarak Yunan Mitolojisi’nde “öngörü ve Titan ateş tanrısı” olarak bilinir. “Prometheus” olarak yazılır ve en çok diğer tanrılara ateşi çalarak meydan okumasıyla tanınır.¹³⁰ Orhan Taylan, mitolojiden aldığı bu kavramı 1976 Antalya Uluslararası Sanat Festivali’nde yaptığı ilk duvar resmine isim olarak verir. 12 Eylül 1980 ‘de yaşanan askeri darbe sonucu bu duvar resmi silinir.

Demirtaş, şiirin ilk bendinde “söylencedeki promete” ifadesiyle mitolojideki Tanrı Promete’yi kastetmektedir. Ayrıca Demirtaş’ın mitolojik unsur içeren tek şiiri de bu şiirdir. İkinci bentte ise şair, Orhan Taylan’ın duvar resmi olan ve darbe sonrası silinen Promete resminden bahseder.

Demirtaş’ın adına şiir yazdığı kişilerden biri de Aziz Nesin’dir. Demirtaş, 1995 yılında vefat eden şair için aynı yıl bir şiir yazmıştır. “Aziz Nesin” isimli şiirde Demirtaş, şairin sahip olduğu siyasi ve dini görüşler nedeniyle zıt görüşlü kimseler tarafından gördüğü tepkileri anlatmıştır.

Metin Demirtaş, kişiler için yazdığı şiirlerin birçoğunda ortak üslup özelliği olarak ilk dizede “o kişilere” hitap eder. “Üç Kavak” isimli şiirde de aynı durum söz konusu olmuş, şair “*Sevgili Nazım*” dizesi ile şiire başlamıştır. Şiirin bütününe bakıldığında Demirtaş, bu şiir ile adeta Nazım Hikmet’e mektup yazmış gibidir.

Demirtaş, sevdiği üç şair için -Nazım Hikmet, Lermontov, Yesenin- evinin önüne üç fidan dikmiştir. Fidanlar büyümüş, ağaç olmuştur ancak Demirtaş, ağaçların bu üç şairin anısına dikildiğinden kimseye bahsetmemiştir. Çünkü “*gelir elinde baltayla biri vandalin*” diye korkmuştur.

Demirtaş’ın bu başlık altında değerlendirebileceğimiz bir diğer şiiri de “Oldu mu Ya...”¹³¹ başlıklıdır. Şair, şiirin ilk dörtlüğünde doğa tasvirlerine yer vermiştir.

---

¹³⁰ <https://tr.wikipedia.org/>

¹³¹ Bu şiir 1988 yılında *Bir Mendil Gökyüzü*’nde “Oldu mu ya Ölüm” adıyla yayımlanmıştır.

İkinci dörtlükten itibaren bu Őiri yazmasının sebebi olan ‘‘Güneyli Ozan’’a hitap etmeye başlar. ‘‘Daha sylenecik Akineli türkülerin vardı.’’ Dizesinden ve Őirin yazıldığı tarihten hareketle Demirtaş’ın bu Őiri vefat eden Şair dostu Abdülkadir Bulut için yazdığı anlaşılmaktadır. Abdülkadir Bulut için yazılan bir diğer Őir de ‘‘Abdülkadir Bulut’u Anarken’’ başlıklı Şiirdir.

‘‘Arkadaşlarla

Abdülkadir’i anıyorduk ki

Birden ortalığı

Kekik ve nane kokusu sardı.’’ dizeleriyle Bulut’un

‘‘Bahçe kapısından baksam

nne yeşil soğan, laz lahanası

İlkyazlarda dikilmiŐ bir eve

Görebilir miyim acaba

AĞaçtan ağaca gerili iplerde

Bir delikanlı hırkası’’ dizelerine telmihte bulunmaktadır.

Demirtaş’ın bir kitabının adı olan ‘‘Hançer ve Lirik¹³²’’ ayrıca bir Şiirinin de adıdır. Hançer Lermontov’un , ‘‘lirik’’ ise Yesen’in Şiirinden alınmıştır. İlk dörtlükte Şair buna değinir. nc bölümde Şair , Lermontov’un ‘‘Mahpus’’ Şiirini hatırlar, Şiirin iki dizesini de alıntılar. ‘‘1837’lerde damda söylenmiş’’ bu Őiri Ataol Behramoğlu Türkçeye evirmiŐtir. Demirtaş, ‘‘Ne garip damdaydı Ataol da/Türkçe söylediği yıl bu türküyü’’ dizesiyle bu çeviriye telmihte bulunmuŐtur.

Kişiler için yazdığı Şiirlerden biri de annesi Ayşe Hanım için yazdığı ‘‘Anneme ve Benzer Annelere’’ başlıklı Şiirdir. Şair bu Őiri annesinin rahatsızlığı dönemde yazmıştır. Şiiri, kendi annesinin nezdinde arkadaşı Ataol Behramoğlu’nun annesi ve onlarla ortak acılarda buluŐmuŐ bütün anneler için yazmıştır.

Demirtaş, Şiirde annesine Şair kimliği ile değil ‘‘evlat’’ sıfatıyla seslenir. O, en sıkıntılı günlerini annesinin yuvacığının yoksul sadeleğine sığınarak geçirmiŐtir.

---

¹³² Yaz-Ko Edebiyat, sayı 38, 1983.

Şair babası Salih Demirtaş için de “Babam” başlıklı şiiri yazmıştır. Edebiyatımızda “baba” temasını işleyen şiirler hemen hemen yok gibidir. 1980’li yıllarda vefat eden babası için yazdığı bu şiirin üçüncü bölümünde Demirtaş da “*Babalar pek anılmaz şiirlerde.*” Dizesi ile bu konuya değinmiştir.

Demirtaş, bu şiiri yazarken her türlü söz sanatından, imgeden uzak kalmıştır. Karşımızda bir şairden ziyade, balyoz sallamaktan “elleri kurumuş ağaç kabuğuna” benzeyen babasını kaybetmiş olmanın acısını dile getiren bir evlat vardır.

Metin Demirtaş’ın bu başlık altında değerlendirdiğimiz şiirlerin çoğu vefat etmiş kişiler için yazılmıştır. Ancak “Mektup” şiiri bu şiirlerin dışındadır. Demirtaş’ın öğretmeninin oğlu Hulusi Aksakal, 1980 darbesi döneminde hapse girmiştir. Demirtaş, Hulusi Aksakal’a yazdığı bu şiir ile ona eşinden , köyünden haber verir. Şiir adından da anlaşıldığı gibi mektup üslubuyla yazılmıştır.

Demirtaş’ın şiir yazdığı kişiler arasında İlhan Erdost’un ayrı bir yeri vardır. 1980 yılında vefat eden İlhan Erdost için yazılan şiirlerden ilki “İlhan’a Ağıt” başlıklıdır. Şiirin son üç dizesinde Erdost’un kızları Türküler ve Alaz’ın, eşi Gül Hanım’ın adı geçmektedir.

Metin Demirtaş, Erdost için yazdığı şiirlerde aslında 12 Eylül döneminde ölmüş olan bütün insanlar anlatılır. “*İlhan şiirlerinde 12 Eylül faşizmin canını aldığı tüm insanlarımızın acularından bir şeyler vardır. İlhan bir simgedir.*”

“İlhancık”, “İlhan Erdostlu Resimler”, “Kan Sızıyor Güzün Yanağından”, “Yoksa Bugün”, “İlhan Erdost”, “Merhaba İlhan” İlhan Erdost için yazılmış diğer şiirlerdendir.

Demirtaş’ın anısını yaşatmak istediği kişilerden biri de Behçet Aysan’dır. “Bir Anı Edinin” başlıklı şiirini Behçet Aysan için yazmıştır. Demirtaş, Ankara’ya her gidişinde Behçet Aysan’ı ziyaret ederdi, anıları bu sohbetlerden ibaretti. “Çay içimi bir zaman aralığında” ettikleri sohbetlerden şairin aklında kalan Aysan’ın “gözlerindeki sevecen gülümseme”dir. Aysan’a ait az ama anlamlı anılardan hareketle Demirtaş, şair dostlarına bir öneride bulunur: Benden şair dostlara...”

Metin Demirtaş’ın şiirlerinde adı geçen şairlerden biri de Can Yücel’dir. “Can Yücel’e Güzelleme” isimli şiirinde şair, kendi gözündeki Can Yücel’i tasvir eder. Can

Yücel, Demirtaş'a bir noktada Donkişot'a, bir noktada Nasreddin Hoca'yı hatırlatır.
Demirtaş için Can Yücel;

*“Sözcükleri dikenli
Okları zehirli
Karışımı, biraz Nesimi,
Nazım kırmızısı ile
Orhan Veli mavisini”*dir.

Şairin Can Yücel için yazdığı bir başka şiir de “Can Evi” başlıklıdır. Demirtaş, Can Yücel'in vefatının ardından onun Datça'daki evine gitmiştir. Orada bulunan kişilerle beraber Can Yücel'in ardından Nazım Hikmet şiirleri okunmuştur.

Demirtaş'ın kişiler üzerine kaleme aldığı şiirlerden biri de “Esrik Söylenmiş Hüzünlü Bir Türkü¹³³” başlıklı şiirdir. Şair, şiire kendisinden kendi hüznünden bahsederek başlar. Demirtaş, içindeki “yumuşak hüzün”le yürürken kendisini adeta Utrillo'nun bir sokak resminde yürür gibi hissetmektedir. Yürüdükçe gördüğü nesnelere genişler. Dalda öten kuşun sesini, Verlaine'in mavi türküsü gibi dinler. Yürüdüğü bu sokakta daha önce Metin Altıok ile de yürümüşlerdir. Bu hatıra üzerine Demirtaş biraz hüzün biraz pişmanlık hisseder. Bu duygularını “Metin'le yakın bir arkadaşlığım olmadı./ Yaşasaydı olacaktı.” diyerek dile getirir. Ayrıca Metin Altıok'u hatırlamak, Demirtaş'a ölümü düşündürür. Sivas'ta yakılarak öldürülen Metin Altıok'u ve ölümü üzerinde zihninde beliren sorular vardır.

Şairin “ağabeyim”, çocuklarının “Enver dede” dediği Enver Gökçe de Demirtaş'ın hakkında şiir yazdığı şairlerdendir. “Fotoğraf” şiiri, Enver Gökçe'nin vefatından sonra yazılmıştır. Demirtaş bir gün, 1980 yazında Enver Gökçe ve kendi ailesiyle birlikte çekildikleri bir fotoğraf bulur. Bu fotoğraf Demirtaş'ı fotoğrafın çekildiğine güne götürür ve zihninde canlanan şaire bu şiiri yazdırır:

*“Karım az kıyısında kalmış fotoğrafın.
Her zamanki gibi ağırbaşlı, durgun.
Biz gülüyoruz.
Gülüyor Enver Abi.*

---

¹³³ Adam Sanat Dergisi, sayı 115, 1995.

Ve usuldan tutturuyor

Hüzünlü bir Eğin türküsü.”

Demirtaş'ın şiirlerinde ismi geçen bir başka şair de Ceyhun Atuf Kansu'dur. “Cumhuriyet Mitinglerinde Ceyhun Atuf Kansu'yu Anımsamak” başlıklı şiirde Demirtaş, Kansu'nun “Zile'ye Düşüm” şiirinin üç mısrasına yer vermiştir. Demirtaş önceleri, Kansu'ya ait olan “Bağları güzel olurmuş Zile'nin baharda,/Ama eski tat yok ki kirazlarda,/Bir kere halkım yitirmiş neşesini.” Mısralarını hüzünlü söylerken Cumhuriyet Mitingleri'nde aynı mısralar “neşeli bir türküyeye” dönüşmüştür. Bunun sebebinin Demirtaş şiirinin son iki mısrasında şöyle anlatır:

“Eski tat geldi kirazlara

Çünkü halk buldu yitirdiği neşesini.”

Metin Demirtaş'ın bu başlık altında değerlendirilen bir diğer şiiri de “Uzun Usul Bir Şair¹³⁴” başlıklıdır. Demirtaş, bu şiiri Antalya'ya ziyarete giden Sunay Akın için yazmıştır.

Demirtaş, halk edebiyatı ve şairlerine ilgi duymaktaydı. Bu ilginin kanıtlarından biri olarak “Derd-i Şarabın İçtim Dermanın Yağma Olsun” başlıklı şiiri gösterilebilir. Şiirin adı Yunus Emre'nin “Canlar Canını Buldum”¹³⁵ şiirinin üçüncü beyitinin son dizesinden gelmektedir. Şair, şiirin ilk bölümünde Cemal Süreya'nın Sevda Sözleri'nde Yunus Emre için yazdığı bende yer vermiştir.

Demirtaş'a göre Yunus Emre'nin “Bilgeliği tunca yansımıştır.” Şiirin son iki dizesinde Yunus Emre'nin Tabduk Emre'nin dergahı için odun taşıma hadisesine telmihte bulunulmuştur:

“Taşdığı odun sanılır

İnsanlığın acılarıdır.”

Demirtaş'ın Yunus Emre ile ilgili yazdığı bir şiir daha vardır. “Yunus Ki Yobazlardan Yakına” şiirinde Yunus Emre'nin dizelerine yer vermiş, Yunus Emre'yi ve onun dünya görüşünü anlatmaya çalışmıştır:

---

¹³⁴ Adam Sanat Dergisi, sayı 114, 1995.

¹³⁵ <https://yunusemre.net/siirler/89-canlar-canini-buldum.htm>

“İkilikten usandı, birliğe inandı.

Toprağı öptü,

Yerden aldı göğe döktü.

Gök duruluğu, toprak yalınlığı

Şiirler döküldü dilinden.”

Bu başlık altında değerlendirdiğimiz şiirlerden bir diğeri “Bir Şiire Anıştırma” başlığını taşır. Demirtaş bu şiiri sevdiği şairin şahsına yönelik değil, o şairin bir şiirine telmihte bulunmak için yazmıştır. Şiirin başlığı da bu amacı ortaya koymaktadır.

Demirtaş’ın telmihte bulunduğu şair Ahmet Haşim, şiir de “O Belde”dir. O Belde şiirinde “Melali anlamayan nesle aşına değiliz.” Dizesi yer almaktadır. Ahmet Haşim, bu dize ile hüznü, kederi anlamayan nesle alışık olmadığından bahsetmektedir. Demirtaş bu dizeden hareketle, tek derdi tüketim olan nesli kastederek şu şekilde şiirini bitirir:

“Hayatı tüketime indirgeyen

Yeni dünya düzeni nesline

Aşına değilim bu yüzden.”

Demirtaş’ın burada değerlendirilebileceğimiz bir başka şiir, kime yazıldığı söylenmeden yazılmıştır. Şiir “Bir Dostu Özlemek” başlığını taşımaktadır. Tıpkı “Ağlasun Sonbahar Çeşitlemeleri” şiirinde olduğu gibi bu şiirde de şair, şiiri iki bölüm şeklinde yazmış; bölümleri I ve II şeklinde ayırmıştır.

“Şimdi anılarda yaşayan bir arkadaşı /Andım, ağladım.” Dizelerinden hareketle şairin bu şiiri vefat etmiş bir dostu için yazdığı anlaşılmaktadır. Şiirin II. Bölümünde şair, yaşayan birine duyulan özlemle ölen birine duyulan özlem arasında karşılaştırma yapmaktadır:

“Birinde,

Bir gün,

Bir daha,

Kucaklaşabilme umuduna ilişkin

Umarsız,

İnce bir sızı gizlidir.”

Orhan Taylan ve Van Gogh'un dışında Ressam Marc Chagall da Demirtaş'ın şiirinde adı geçen kişilerdendir. Odasında bulunan Chagall'a ait olan bir tablonun kendisinde bıraktığı etkiden hareketle şair "Chagall'ın Bir Resmi Önünde" şiirini yazmıştır. Şiirin yazılış öyküsünü Demirtaş şöyle anlatmaktadır: "Yavuz,12 Mart'ın fırtınasını yaşayan, o fırtınadan sağ salim onuruyla çıkmış bir arkadaşım, kardeşimdir. Yıllarca Antalya'da aynı sokakta oturduk. Armağanı olan Chagall'ın resmi Claude Monet'in La Pie tablosuyla duvarda yan yana durur. Uykumun kaçtığı geceler, bir duble rakı ve klasik müzik eşliğinde iki resmi değişik ışıklar altında saatlerce seyrederim. Zihnimde dizeler uçuşur. Yavuz'u ve benzer serüvenleri yaşayan arkadaşlarımı düşünür, kederlenirim. Yazıma başlık olan, 'Chagall'ın Bir Resmi Önünde' şiirimde, ilgisi yok gibi görünse de, böylesi duygu ve duygulanımların şiire yüklediği duygular vardır."(Demirtaş, 2011: 122)

Demirtaş'ın şiirinde adı geçen kişilerden biri de Sevim Belli'dir. "Sergende Bir Kitap"¹³⁶ başlıklı şiiri Demirtaş, Sevim Belli'nin "Boşuna mı Çiğnedik?" adlı hatıra türündeki eseri için yazmıştır. Şair, şiirin ilk dördlüğünün son dizesinde "hüzünlü bir fotoğraf"tan bahseder. Bu fotoğraf Sevim Belli'ye aittir ve kitabın kapağında bulunmaktadır. Şair iki ve üçüncü bentte gördüğü fotoğrafı anlatır:

*"Nice fırtınalardan sonra
Durgun, durulmuş
Bir kadın , bir anne
Namuslu bir insan yüzü:
Sade, içten , onurlu.
Saçlarının alnına düşen bölümünde
Bir tutam kırağı.
Bildiğim kadarıyla doğuştan:
İlk tanıdığım yıllarda
Cezayir'e uğurlarken de vardı."*

---

¹³⁶ Bu şiir 1996 yılında yayımlanan *Çocuklar, Kediler, Uskumrular* kitabında "Bir Kitap" adıyla yayımlanmıştır.

Bu başlık altında incelediğimiz şiirlerde karşımıza çıkan bir başka isim de Metin Altıok olmuştur. “Metin Altıok ve Bir Anı” şiirinde Demirtaş, Antalya’ya gelen Metin Altıok ile geçirdikleri bir günü anlatmaktadır.

“Metin Göktepe İçin” başlıklı şiir 1996 yılında ölen Muhabir Metin Göktepe için yazılmıştır. Metin Göktepe’nin ölümü şaire, İlhan Erdost’u ve 12 Eylül döneminde ölenleri hatırlatmıştır. Şair daha önce yaşanan ölüm hadiselerine sessiz kaldıklarını dile getirir. Bugünse susup oturmamak gerektiğini söyler. Çünkü “cellatların sopası altında can veren, can verdiğiyle kalmamalıdır.”

Kendisine sevgiyle ve samimiyetle yazılmış bir mektup Demirtaş’a “Kardeş Mektubu” şiirini yazdırmıştır. Frankfurt’ta taksici olan Selçuk Ülger, Demirtaş’ı şiirlerinden tanımaktadır. Bir gün Demirtaş’a bir mektup yazar ve bu mektubun şaire hissettirdikleri “Kardeş Mektubu” şiirini meydana getirir. Demirtaş, şiirin yazılış öyküsünü şöyle anlatır:

“‘Kardeş Mektubu’, şiirime esin veren mektup dosyaların birinde unutulmuş duruyordu. Mektubu yeniden okurken satırlar beni bir şiir iklimine indirdi. O gün de şiirsel bir esrime yaşatmış olmalı ki, bir yaprağa dizeler düşüp, mektuba iliştiğim. Hayatın telaşları içinde bir daha dönüp bakamamışım. Şiir açmağa hazır bir tomurcuk iken kendi içine yumulup kalmış. Ama mektubun bende bıraktığı izlenimler bir tohum olarak patlamağa hazır. ‘Kardeş Mektubu’ seslenişimdeki kardeşliğin bir duygu, düşünce ve ruh kardeşliği olduğunu söylemeliyim.” (Demirtaş, 2011: 133)

Demirtaş’ın hakkında şiir yazdığı kişilerden biri de Göçmen İbrahim’dir. Meyhanede beraber sarhoş olduğu, şiir okuduğu kişiler arasında yer alan Göçmen İbrahim aynı zamanda bir toprak su emekçisidir.

Şiirin ilk dört bölümünde Demirtaş, Göçmen İbrahim’e ait olan anılara yer vermektedir¹³⁷. Göçmen İbrahim’in yanında hazır bulunan Yeni Rakı’dan, pkuduğu Eylül Şiiri’nden, beraberken andıkları Botev ve Vaptzarof’tan bahseder. Beşinci bölümün ilk dizesinden itibaren ise anlatılan Göçmen İbrahim’in cenaze törenidir:

“Üçkapılar Camisi’nde kılındı namazın

Bir yılda bu kaçınıcı üzücü haber

---

¹³⁷ Yaz-Ko Edebiyat, sayı 29, 1983.

Yaram taze, sızlar bir yandan.

Yürüdüm arkadaşlarla tabutunun ardı sıra.”

Demirtaş’ın “Bir Anne İçin Çiçek Toplamak” başlıklı şiiri hem öyküsü olan hem de bu başlık altında değerlendirilebilecek bir başka şiirdir. Şair bu şiiri, öğretmeninin oğlu Hulusi Aksakal’ın annesi için yazmıştır. Hulusi Aksakal şiirin yazılış öyküsünü şöyle anlatmaktadır: “Bir gün Metin abiden telefon geldi. Ne yapıyorsun Hulusi, diye sordu. Anneme keklik çiçek topluyorum, dedim. Hulusi, bu sözlerin şiir kokuyor, dedi. Bir Anne İçin Çiçek Toplamak şiiri bu şekilde ortaya çıktı.” (Hulusi Aksakal, Temmuz, 2022)

Hulusi Aksakal için yazılmış bir başka şiir de “Böyledir Bu İşler” başlığını taşımaktadır. Hulusi Aksakal bir dönem hapse girmiştir. Hapisten çıktıktan sonra babasıyla meydanda yürüdüğünü gören köy halkı onlara farklı bir tavır takınır. Demirtaş yazdığı bu şiirde köy halkının tavrını eleştirmektedir.¹³⁸

“Baba-oğul yürüyorlar suskun, onurlu.

Pul şakırtıları sustu.

Kimi yere indirdi gözlerini.

Ayağa kalkıp saygıyla selamlayanlar da var.

Arsız ve sırtkan ihbarcılar.”

L. Antalya ve Tabiat Şiirleri:

Demirtaş tabiata özellikle de yaşadığı coğrafyanın doğal güzelliklerine hayran olan ve bu hayranlığını şiirlerinde dile getirmiş bir şairdir. Bu bağlamda yazılmış şiirlerden biri “Kaleiçi’nde Kederli Bir Yürekle” isimlidir. Şiir, coşku ve kitaplar şairin hayatından bir bir çekilip gitmiştir. Demirtaş’a ise “ödenecek bonoların telaşı” kalmıştır. Şair bu telaşın yüreğinde bıraktığı kederle dolaşır Kaleiçi’ni Önce yoksul evlerin sundurmalarındaki hüsnüyusufuları görür. Ardından “şapıdık terlikleriyle” önünden geçen kızları görür. Gördüğü kızlar, kızların fiziki özellikleri şaire doğayı hatırlatır.

Demirtaş Kaleiçi’ne farklı bir gözle bakar. Ona göre burası barışçıl ve sadedir. Kaleiçi’nden yukarı doğru çıkıldıkça sadelikten uzak ve gürültülü hayatlar çıkacaktır

---

¹³⁸ Hulusi Aksakal, 2022.

şairin karşısına. Zihni bu düşüncelerle doluyken karşısında Toros Dağları'nı görür. İlk kar düşmüştür dağın tepesine. Bu görüntü Demirtaş'a Antalya'nın sağanaklarını hatırlatır. Yine o sağanakları bekler şair. İlk yağan yağmurlardan bir beklenen vardır çünkü :

*“Ünlü sağanakları yakındır Antalya'nın
Ve sanırım ilk yağmurlarla çıkar postadan
Beklediğim şiir kitabı :*

- Ne Yağmur Ne Şiirler...”

Antalya ile ilgili yazılan şiirlerden biri de “Yol İzlenimleri” başlığını taşır. Şiirin adından da anlaşıldığı gibi Demirtaş, yolculuğu sırasında gördüklerini , izlenimlerini dizelere döker. Gördüğü “cırık kuşları” onu çocukluk anılarına götürür. Bentler arası geçişte genelden özele doğru bir geçiş söz konusudur. Son bentte şair doğayı selamlamaya başlar. Köylülere selam verirken 1977 yılını o yıl dövu len insanları hatırlar ve onları da selamlar.

Demirtaş'ın Antalya için yazdığı bir diğer şiir “Antalya, Dostlar, Yaseminler” başlıklıdır. Antalya'nın o zamana kadar karlı dağlarına, denizine, portakal bahçelerine yazılan şiirler olmuştu. Ancak kimse yaseminler ve Antalya'nın evleri için şiir yazmamıştı.

Şair için Antalya'ya şiir yazmanın bir şartı vardır:

*“Bir Antalya şiiri için
Mavilere bürünmüş
Bahçelerde dolanmış
Portakal çiçeği kokan
Bir imge gerekli ilkin.”*

“Antalya Şiiri” yukarıdaki bölümle başlar. Fakat “Ne portakal ağacı ne portakal bahçesi” kalmıştır.

*“Neyse ki
Deniz kurtarabilmiş kendini
Işıl ışıl göz kırpıp duruyor*

Mavi bürümcüğü içinde

İnsanı baştan çıkarmak için.”

Metin Demirtaş'ın bu başlık altında yer alan şiirlerden biri de “Akçaylı Elmacıların Türküsü”¹³⁹ başlığını taşır. Şair, bahar mevsiminin gelişiyle birlikte Akçaylı elmacıların yaşadıklarını anlatmıştır.

Bu başlık altında değerlendirilecek bir diğer şiir de “Çoban Dağları¹⁴⁰” başlıklıdır. Antalya'da bulunan Bey Dağları'nı Demirtaş, Çoban Dağları olarak adlandırır. Bu şiirde bundan bahseder ve haritacılar seslenerek bu dağların isminin Çoban Dağları olmasını ister.

Şairin, yazdığı pek çok şiirin yazılış öyküsü vardır. Tabiat temalı şiirlerinden olan “Daktilodaki Bahar” şiirinin yazılış öyküsünü Demirtaş şöyle anlatmıştır: “*Köy evimin küçücük bir bahçesi var, toplam 150 metrekare, aklıma gelen bütün ağaçları dikmek istiyorum. Bir tane de vişne fidanı aldım, babam ‘Oğlum, vişne bahçeyi batırır, dikme.’ dedi. Bu batırır, ilkin anlayamadım. Meğer her yere saçak atıp filiz sürermiş. Olsun, dedim. Vişne sözcüğünün de ötüşü güzeldir. Neyse, bir de baktım, bizim küçümen baharın ilk günleri pıtır pıtır çiçeğe durmuş. Yukarıdaki şiiri o yazdırdı bana.*” (Demirtaş, 2011: 96)

Demirtaş, “Kız ve Kiraz” isimli şiirinde tabiatı ve tabiatın kendisinde çağrışımlarını birleştirmiştir. Şiirde şair, dallarda gördüğü kirazlar ile kızlar arasında ilişki kurar. Şair, şiir hakkında şu açıklamayı yapmıştır: “*Kız ve Kiraz şiirimi ben de seviyorum. Hoş bir şiirdir. Bir kere ‘kiraz’ sözcüğünün ‘azzz’ diye ötüşünden bir puan kazanır. Bir de yeşil dallar ve yapraklar arasında kızarmış kirazların imgesinden oluşan renk, tat vs. kazanımları vardır. ‘Kız’ sözcüğünün içine ergenlik karışmış bir de koku imgesi vardır.*” (Behramoğlu ve Demirtaş, 1997: 387)

Doğa, zaman zaman Demirtaş'ın sığınağı olmuştur. “Kırda” isimli şiirinde şair; insanlardan kaçmış, doğaya sığınmıştır. Şair, belirgin betimlemelerle gördüklerini anlatır. Daha sonra ahlatlardan bahseder. Onu çocukluk yıllarına götüren ahlatlara önce selam verir, ardından “yaslar başını ve dinlenir.” Çünkü ahlatlara şaire göre “karnını doyuran ana”dır.

¹³⁹ Yaz-Ko Edebiyat, sayı 30, 1983.

¹⁴⁰ Yaz-Ko Edebiyat, sayı 35, 1983.

Demirtaş, bugün ve geçmiş arasında sık sık ilişkiler kuran ve kurduğu ilişkileri dizelere döken bir şairdir. “Çocukluğun Coğrafyasında” başlıklı şiir kurulan bu ilişkilerden hareketle yazılmıştır. Şiirin ilk dördlüğünde şair, bir yol tarifi verir. Okuyucu ilk bölümü okurken betimlemelerden hareketle Korkuteli’ni geçip Begiş Ovası’na gitmiş olduğu hissine kapılır. Ovada “salınan başaklar, uçuşan kargalar” şaire Van Gogh’un tablosunu anımsatır.¹⁴¹ Çocukluğunun geçtiği bu coğrafyada durmak şairi duygulandırır. Canlanan anılarla beraber “*Mor mor gülen çakdikenleri/ Sızlatır içinde bir yerleri.*” Anıları hatırlamak canını acıtsa da şair, şiirin son iki dizesinde çocukluğuna duyduğu özlemi dile getirir:

“Yüzü temreli çocukluğum

Seni nasıl özlemişim!..”

Şairin tabiat temalı şiirlerinden biri de “Ağlasun Sonbahar Çeşitlemeleri” şiiridir. Şair şiiri üç bölüm halinde yazmıştır. I. Bölüm üç, II. Bölüm dört, III. Bölüm üç dizeden oluşmaktadır. Ağlasun Burdur’da bulunan bir ilçedir. Şiir adını hem buradan hem de üçüncü bölümden anlaşıldığı üzere Hasan Hüseyin Korkmazgil’in “Ağlasun Ayşafağıyla” isimli şiir kitabından almaktadır:

“Hasan Hüseyin’i

Ağlasun ayşafağıyla

Beni sonbaharıyla delirtti.”

Hem Antalya hem de tabiat temalı bir başka şiir “Yeni Gelin” başlıklıdır. Demirtaş, yeni evlenmiş bir kızın evine konuk olur. Evi gözlemlemeye başlar. Gördüğü her ayrıntı, her eşya şaire doğadan bir parça hatırlatır. Sedirin üstünde sıra sıra dizilmiş yastıkların üstündeki güller ve kuşlar canlıymış gibi coşku verir şaire. Ardından şairin gözü kilimdeki desenlere ilişir. Desenleri, akıp gidecek dereye benzetir. Şair, evinde konuk olduğu, suyunu içip üzümünü yediği “elleri taze kına kokan” geline veda ederek şiiri bitirir:

“Ekmeğini yiyip, suyunu içtim.

Mutluca kal

Yüzü güleç gelin.”

---

¹⁴¹ Vincent van Gogh, “**Buğday Tarlası ve Kargalar**”, 1890.

M. Struga İzlenimlerine Dayanan Şiirler:

Demirtaş, 1978 yılında Ohri’de olduğu döneme ait iki şiir yazmıştır. Şiirlerden ilki “Struga’da Yunan Ozanlarıyla¹⁴²” başlığını taşımaktadır. Demirtaş, bir sorgulama içindedir. Aynı bölgede yaşayan iki milletin şairlerinin birbirlerinden uzak oluşları Demirtaş’ı düşündürür. Şair, Ataol Behramoğlu’na yazdığı bir mektupta¹⁴³ şiirin yazılış hikayesini şöyle anlatmıştır: “*Karşı yakadaki barıştan, kardeşlikten yana olan dostlara bu yakadan bir gül. Uzunca bir şiir.*” Şairin bu tema altında değerlendirilecek ikinci şiiri “Struga’da Şiir Akşamlarından İzlenimler¹⁴⁴” başlığını taşır. Struga’da gördükleri, yaşadıkları şiirde dizelere dökülmüştür. “*Struga’da ışıklı bir köprü üstüneyken aklımda Nazım Hikmet ve onun hasret şiirleri vardır.*” Orada gördüğü her şair, Demirtaş’a başka ülkeleri hatırlatır. Yanından geçen Karadereli bir şairle Afrika’yı anımsarken Şe Lan Vien onu Vietnam’a götürür. Meyhanede oturup “erik rakısı” içtiği şair ise Demirtaş’a Filistin’i hatırlatır. Demirtaş, gördüğü her şair ile bir bağ kurmuştur; çünkü dilleri değil ama acıları, umutları, sevinçleri ortakdır.

“Dillerimizi bilmiyoruz.

Ama konuşmadan da anlatabildiğimiz

Ne çok şey var aramızda:

Ezilen halkların acıları, umutları, gözyaşları

Ve son sözleri kavgada düşüp ölenlerin

Ortak sevinci ve kederidir şiirlerimizin.”

N. Devrim ve Devrimciler İçin Yazılmış Şiirler:

Devrim ve devrimciler, bu uğurda verilen mücadeleler de şairin şiirlerinde işlenmektedir. Demirtaş’ın bu başlık altında değerlendirilebilecek en önemli ve en tanınmış şiiri “Che Guevara” başlıklıdır. Şair bu şiiri, “güzel insan” olarak nitelendirdiği Che Guevara’nın ölümü üzerine yazmıştır. Demirtaş, Che Guevara’ya militanca bir tavırla seslenmektedir. Şair dört bendin ilk mısralarında sırasıyla; dağlardan, halktan, ozanlardan, delikanlılardan söz eder. Dağlar satılmamış, halk

¹⁴² Yaz-Ko Edebiyat, sayı 32, 1983.

¹⁴³ 06.12.1982

¹⁴⁴ Sanat Emeği Dergisi, sayı 25, 1980.

“bütün ulusların halkı gibi”dir. Ozanların yüreği barışa yönelmiş, delikanlılar yokluktan gelmiştir. Şair şiirin son bendinde tüm bu anlattıklarını Vietnam’a bağlamaktadır:

*“Çünkü Vietnam hepimizin Vietnam’ı
Kongo hepimizin Kongo’su
Bir kez özsu yürümüştür dallara
Patlayacaktır ağır sancılarla karanlıklar
Varmak için o güzel yarınlara
Bizim de dağlarımız vardır Che Guevara.”*

2007 yılında Demirtaş’a Londra’dan bir mektup geldi. Mektupta, Che Guevara için hazırlanan bir antolojiden¹⁴⁵ ve bu antolojide Demirtaş’ın Che şiirine de yer verilmek istendiğinden bahsedilmekteydi.¹⁴⁶ Bu istek doğrultusunda Che Guevara şiiri İngilizceye çevrilerek antolojide yayımlandı.¹⁴⁷

Demirtaş’ın devrimciler için yazdığı bir başka şiir de “Onlar Öldü” başlıklıdır. Şair, isim isim ayırmadan tüm devrimcileri kastederek bu şiiri yazmıştır. Şaire göre ölüm bu insanlar için “verilmiş bir sözdür.”

Şairin, devrim ve devrimciler için yazdığı şiirlerden bir diğeri de “Sinan’lara” başlıklıdır. Şiir, Sinan Cemgil için yazmıştır. “Kürecik Radar Üssüne yapacakları baskın öncesinde Sinan Cemgil ve arkadaşları, İnekli Köyü muhtarının ihbarı üzerine kuşatılır. 31 Mayıs 1971de askerlerle çıkan çatışmada atış menzili dışına çıkmış olan Sinan Cemgil, yaralı arkadaşı Alparslan Özdoğanı kurtarmak için geri döner. Sinan Cemgil, Alparslan Özdoğan ve Kadir Manga ile birlikte vurularak öldürülür.”¹⁴⁸ Demirtaş şiirinde Sinan Cemgil ve arkadaşlarının ölüm hadisesini anlatır:

*“Kurşunlara gelmişler
Göyneksiz yatarlar yerde.
Ekinler başağa gelmeden sararmış.
Türkülerde göğeren meşeler*

---

¹⁴⁵ CHE IN VERSE

¹⁴⁶ Metin Demirtaş’ın 2007 yılında Selçuk Ülger’ e yazdığı mektuptan.

¹⁴⁷ Metin Demirtaş’ın Selçuk Ülger’e gönderdiği mektuptan öğrenmekteyiz.

¹⁴⁸ <https://yasamoykusu.com/biyografi/sinancemgil>

Burada kararıp kalmış.”

Demirtaş'ın bir kitabına da isim olan “Türkülerde Gezer Adları” şiirini şair, devrim mücadelesi uğruna ölen tüm devrimciler için yazmıştır. “*Özetle Türkülerde Gezer Adları derken, biraz da gönlümün istediğini dile getirmişimdir. İlerde, ekmek gül günlerinde hepsi anımsanacak. Asıl o günlerde dillerde ve türkülerde gezecektir tüm ölmüş, öldürülmüş arkadaşlarımızın adları.*”¹⁴⁹

Şairin , ölen tüm devrimcilerin anısı için yazdığı bir diğer şiir “Gidenlere” başlıklıdır. Şair, ölümlerini anlatmak için uzun sözlere ihtiyaç duymaz. Hatta “bu ölüm yalın sözlerle anlatılmalı” der. Şaire göre her devrimcinin zaten ölüme verilmiş bir sözü vardır:

*“Her devrimci yaşarken zaten biraz
Hayata nişanlı, ölüme sözlü.”*

Demirtaş'ın bir devrimciye hitaben yazdığı bir diğer şiiri “Kuşatılmış Koyakta¹⁵⁰” başlıklıdır. Şiir, “İşte ilk mektubun geldi.” Dizesi ile başlar. Demirtaş, okuduğu mektuptan hareketle bu kişinin durumunu yorumlamaya başlar. Giysileri kanla kararan, teslim olmamak için direnen kişi “ölümcül yaralarına rağmen ayaktadır. Demirtaş, bu hadiseye ideolojik anlayış uğruna verilen mücadele olarak bakmaz. Şaire göre bu devrimci her yazısıyla “dosta merhem” sürmekte, “düşmana hançer” saplamakta ve “her kelimesiyle onurun, yiğitliğin ve inancın meydan savaşını” vermektedir:

*“Yazılar yazıyorsun
Tırnaklarından sızan kanla
Hücrenin duvarlarına
Yazılar
Dosta merhem
Düşmana hançer
Burda, Yunanistan'da, Şili'de
Birdir alfabesi*

---

¹⁴⁹ Kar Dergisi, 2010.

¹⁵⁰ İki dağ ya da tepe arasında kalan çukur yer ya da dere.

*Vermiştir her kelimesi
Onurun, yiğitliğin
Ve inancın meydan savaşını.”*

Demirtaş’ın bu temada yazılmış bir başka şiiri “Türkü¹⁵¹”dür. Nazım Hikmet’in de aynı isimle bir şiiri vardır:

*“İnsanların türküleri kendilerinden güzel,
kendilerinden umutlu,
kendilerinden kederli,
daha uzun ömürlü kendilerinden.
Sevdim insanlardan çok türkülerini.”*

Nazım Hikmet bu şiirde, insanlardan ziyade onları anlatan türküleri sevdiğini söylerken Demirtaş:

*“Dövülmüş acıların örsünde
Gürültüsüz türkü söyleyenleri seviyorum.”* der.

Demirtaş burada inandıkları dava uğruna mücadele eden devrimcileri kastetmektedir. Bu kişiler bazen “ezilmiş, horlanmış”tır. Ancak her şeye rağmen “kavgada yumruğunu saklamamış”tır. Şair onları “kan içinde çarpışan gelincikler” olarak betimlemektedir. İnandıkları ve yürüdükleri yol bazıları için dar ağacında bitmiştir. Şair “Asılanlara” şiirini o kişiler için yazmıştır. Şair, asılan devrimcileri yurt kahramanları olarak adlandırmakta ve onlara şöyle seslenmektedir:

*“Siz yurdumun kahraman çocukları
Verip kurtuluşun en amansız kavgasını
Ölecek!
Öldürüleceksiniz!
Bağlanıp kanlı bir mendil diye gözlerinize
Bağımsız Türkiye!...”*

Demirtaş, doğaya düşkün bir şairdir. Gördüğü bir çiçek şairde doğanın ötesinde hisler uyandırır. “Yalnız Yiğit” şiirinin ilk bölümünde şair, camların arkasında,

---

¹⁵¹ Yansıma Dergisi, sayı 18, 1973.

saksılarda kalan çiçekten bahseder. Cam ve saksı bu çiçeğin güzelliğine engel değildir. Şair bu çiçeğe “bakar, geçer.” Diğer tarafta özgürce, “yiğitçe kokusunu halka uçuran” çiçek vardır ve şair bu çiçeği sever.

Bu şiirde çiçeklerin iki durumu üzerinden bir karşılaştırma yapılmıştır. Bir tarafta inandığını içinde tutup güçlüye boyun eğen biri, diğer tarafta mücadeleden vazgeçmeyip bu uğurda dağlarda mücadele veren bir militan yer almaktadır. Şairse militanların yanındadır:

*“Bir de doruklarda
Karayel, kırağı, ayaza
Yalnız, yiğitçe katlanır da
Uçurur kokusunu halklara
Çiçek seni severim”*

Şair, bu şiirde savunduğu anlayışı slogansal bir üsluba dönüştürerek ve “Uzun Sözün Kısası” şiirini yazmıştır. Şair, halka seslenir. Bir araya gelinmeli, “bilinçli kalabalıklar” çoğalmalıdır. Şair, öfkesini “Vietnam direnciyle bilemekte”dir. Bu uğurda halk;

*“Dayaksa korkumuz
Yemeli
Hapisse yatmalı
Ölmekse ölmeli”* dir.

Demirtaş’ın devrimci bir üslupla yazdığı bir başka şiir “Hasretimiz” başlıklıdır. Şair, ülke, halk ayrımı yapmaksızın “ezilen halklar”ı bir bütün olarak görmektedir. Şair, şiirin son dizesinde “Çombelerin kelepçelerine” ifadesiyle ile Moiz Çombe¹⁵²,ye atıfta bulunmaktadır.

O. Köprüleri Anlatan Şiirler

Demirtaş’ın köprü temasını işlediği ilk şiir “Köprüleri Severim” başlıklıdır. Şair şiirin ilk üç bendinde mimari yapı olan köprülerden, onlara olan sevgisinden bahseder.

---

¹⁵² <https://www.dersimiz.com/bilgibankasi/moiz-combe-kimdir-hakkinda-bilgi-6778>

Son bentte ise evrenselliği, insanlığın ortak duygularını işleyen şiirleri köprü imajıyla anlatmış ve o şiirlere duyduğu sevgiden bahsetmiştir.

Şairin köprüler için yazdığı bir başka şiir “Mirabeau Köprüsü’nden Geçerken” başlıklı şiirdir. Şair bu şiiri Paris’te yazmıştır. Mirabeau Köprüsü üzerindeyken şairin aklına Apollinaire gelir. Çünkü Apollinaire Mirabeau Köprüsü için şiir yazmıştır. Köprü kadar, köprünün altından akan Seine Irmağı da Demirtaş için çağrışım yüklüdür. Seine Irmağını izlemek Demirtaş’a, o sulara intihar eden Paul Celan’ı hatırlatır. O esnada zihninde “solgun bir anne yüzü” canlanır.

Şair, Paul Celan’ın Akçakavak şiirinden iki dizeyi de bu şiire eklemiştir:

*“Akçakavak yaprağınla ak – pak bakarsın karanlığa
Ak düşmemişti hiç annemin saçlarına.”*

“Galata Köprüsü Söyleniyor Kendi Kendine” isimli şiirin ilk bölümü Galata Köprüsü’nün diliyle şair, sevdiklerine karşı kendi sitemini dile getirmektedir. İkinci bölümde ise “o sakallı esrik şair” ifadesiyle Can Yücel kastedilir. Şiirin tamamı köprünün diliyle yazılmıştır. Şiirde Orhan Veli’nin şiirine telmih vardır. Şiirin son üç bölümü Can Yücel’in Galata Köprüsü şiiri ile ilgilidir.

Demirtaş’ın sevdiği köprüler için yazdığı şiirlerden biri de “Sinan’ın Köprüleri” başlıklıdır. Şaire göre “Tarihin suskun tanıklarındır/Sinan’ın köprüleri.” Şairin şiirin ikinci bendinde Malabadi, Edirne ve Mostar köprülerini¹⁵³ birtakım benzetme ve yorumlarla anlatır. Mostar Köprüsü’nün mimarı, Mimar Sinan’ın öğrencisi olan Mimar Hayreddin’dir.¹⁵⁴ Demirtaş, usta-çırak ilişkisine duyduğu saygıdan ötürü Mostar Köprüsü’nün mimarı olarak Mimar Sinan’ı kabul ediyor olabilir. Diyarbakır’da bulunan Malabadi Köprüsü de şekil bakımından Mostar’la benzerlik göstermektedir.

“Taş köprülerin en yaşlısı Malabadi.

Daya kulağını taşlarına

Ayak seslerini duyarsın kervanların.

Edirne Köprüsü eğrile doğrula uzar gider

¹⁵³ Bu köprülerden hiçbiri Mimar Sinan’a ait değildir.

¹⁵⁴ <https://islamansiklopedisi.org.tr/mostar-koprusu>

Ve yorgundur kemerleri.

Mostar Köprüsü gökte asılı ay dilimi.”

Bendin son mısraında yer alan “gökte asılı ay dilimi” benzetmesi, köprünün şeklinden ileri gelmektedir.

1980’li yıllarda Frankfurt’a giden Demirtaş, orada gördüğü Demir Köprü için de şiir yazmıştır. “Main Irmağı Üstünde Var Bir Demir Köprü” başlıklı şiirde şair; “gurbetçi kardeşim” olarak adlandırdığı Selçuk Ülger ile köprüde yaptıkları yürüyüşü anlatır. Yürüyüşleri sırasında dillerinde Nazım’ın hasret şiirleri vardır.

“Yıllar önce gurbetçi kardeşim Selçuk’la,

Sonbaharı şaraba,

Şarabı sonbahara batıra batıra

Ve yudumlaya yudumlaya Nazım’ın hasret şiirlerini,

Yürümüşük karşı yakaya.”

Demirtaş’ın bu başlık altında değerlendirilebilecek bir başka şiiri “Nazım Hikmet Köprüsü Diye Geçtim”, başlıklıdır. Şair ilk dizede “Dört gözlü bir köprüden geçtik az önce” diyerek Macaristan’da bulunan Chain Bridge Köprüsü’nden bahseder. İki yanında da aslan bulunan köprünün adını bilmeyen şair, “Köprünün adı nedir bilmem/ Ben/Nazım Hikmet Köprüsü diye geçtim üstünden.” Der. Buradan geçerken hissettikleri ona 1978 yılında Struga’da geçtiği köprüleri ve o köprülerden geçerken hissettiklerini hatırlatır:

“1978 Ağustosunda Makedonya’da,

Struga Şiir Akşamları’nda,

Benzer duygularla geçmişim

Yine böyle bir köprüden.”

Demirtaş’ın köprüler için yazdığı şiirlerden biri de Antalya’daki Kadınyarı Köprüsü’nü anlatır. “Sardunya Kokulu Köprü” adını verdiği bu şiirde şair, bi tarftan yürümekte bir taraftan da etrafı izlemektedir. Önce yağmur yağmış, ardından gökkuşağı belirmiştir. Kadirne kuşları altından geçmektedir. Gökyüzü mavidir hem de şaire göre “Nazım’ın hapiste yazdığı şiirler gibi mavi”dir. Şair tüm bu gözlemlerin ardından “Amerikan nükleer denizaltıları” hatırlar:

*“Bu güzelim güz gününde
Ürkütücü görüntüleriyle
Zehirliyor Akdeniz’in sularını
Amerikan nükleer denizaltıları.”*

P. Eskişehir İçin Yazılmış Şiirler

Şairin “Türkülerde Gezer Adları” başlıklı şiir kitabında “Bir Kent İçin Prelüdlar” başlıklı bir bölüm yer alır. Bu bölümde bazı kentler ve yapılar hakkında şiirler bulunmaktadır.

Bu bölümde Demirtaş Eskişehir için yazılmış dokuz şiire yer vermiştir. Bölümle aynı başlıklı “Bir Kent İçin Prelüdlar” şiiri Prof. Yılmaz Büyükerşen’e ithaf edilmiştir. Şair iki bölümde kısaca ve kendi gözünden Eskişehir’i tanıtır. Ardından isimlerini vermeden meslekleriyle tanıttığı üç arkadaşıyla olan anısından bahseder. Şaire göre “insana bir kenti sevdiren biraz da böylesi anılardır.”

Demirtaş’ın, bu başlık altında kabul edilebilecek bir diğer şiir “Durgun Sular Üstünde Dizi Dizi” başlıklıdır. Bu şiirden hareketle de Demirtaş’ın Eskişehir’i bizzat gidip gördüğü anlaşılmaktadır. Şair, Doktor Okan isimli arkadaşıyla Porsuk köprülerinde yürümüş, beraber “ağaçlardan sulara düşen sonbaharın sesini” dinlemişlerdir.

“Porsuk Köprüleri Gökkuşığı Güzelliğinde” isimli şiirde şair, ilk üç mısırda köprüyü anlatır:

*“Gökkuşığı güzelliğinde Porsuk Köprüleri.
Altından kayıklar, yeşil başlı ördekler,
Üstünden yalnızca insanlar geçiyor.”*

Şiirin son bendi, Eskişehir Büyükşehir Belediye Başkanı Prof. Dr. Yılmaz Büyükerşen için yazılmıştır:

*“Zaten bu kentte ,
Yaratılan her güzellikte,
Var bir felsefe.
Önce insan diyor,*

Bu kenti güzelleştiren

O güzel insan !”

Demirtaş, “Cemal Süreya ve Eskişehir” başlıklı şiirinde Eskişehir’e Cemal Süreya’nın hayatı ve şiiri üzerinden bakar. İlk iki dizelerde Cemal Süreya’nın 50’li yıllarda Eskişehir’de memur olduğundan bahseder. Ardından Cemal Süreya “Eskişehir Şiiri”ni “İrmak boyunca gezinirken yazmış olmalı” diye düşünür. Demirtaş, Cemal Süreya’nın Eskişehir Şiiri’nin ilk dörtlüğüne şiirde yer vermiştir. Ardından Demirtaş, Cemal Süreya’nın şiirin sonuna eklediği, nişanlısına ait olan adresi incelemeye başlar. Şaire göre adres şiirsel bir özellik taşımaktadır. Hatta bu şiirsellik, Cemal Süreya’ya nişanlısını daha çok sevdirmiştir:

“Eliyle yazmış ‘Eskişehir Şiiri’nin altına,

Nişanlısının adresini:

Vişnelik Mahallesi, Zambak Sokak. No: 7.

Ağzı sulandıran şiirsel bir tat imgesi.

Zambağa gelince ,

Kan dolmuştur kalemine

Uyandırdığı imelerden

Nişanlısını belki,

Adresinin şiirselliğinden ötürü

Daha çok sevdi.”

Demirtaş’ın Eskişehir’le ilgili yazdığı şiirlerden biri de “Kent Yontularla Bezeli” başlıklıdır. Şair bu şiirde Eskişehir’de çok bulunan yontuların varlığından bahsetmektedir. Demirtaş, bu yontulardan ikisiyle ilgili ayrı şiirler de yazmıştır. “Köyümüze Dönelim” başlıklı şiir bunlardan bir tanesidir. Eskişehir şehir merkezinde, köyden kente göç sorununu anlatan bir yontu bulunmaktadır. Yontunun alt kısmında da “Köyümüze dönelim artık” yazmaktadır.¹⁵⁵ Demirtaş şiirin ilk bendinde, gördüğü bu yontuyu tasvir eder:

“‘Köyümüze Dönelim Artık’

Bir yontunun altında okudum bu sözleri.

Bankta, uyuklayan bir köylü,

---

¹⁵⁵ <https://www.eskisehir.net/foto-galeri/eskisehirin-konusan-heykelleri>

Dirseğinin altında bavulu

Yanında tavuğu...”

Demirtaş şiiri, Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın “Kızılırmak Kıyıları” şiirinden aldığı üç mısra ile bitirir:

“Öyle dalmış ki yüzyıllar süren uykusuna,

Uyandırmazsan

Uyanacak değil.”

Eskişehir’de bulunan bir başka yontu da Demirtaş’a “...Tatlı Şeydir” başlıklı şiirini yazdırmıştır. Eskişehir merkezde dedikodu yapan iki kadın yontusu yer almaktadır.¹⁵⁶ Demirtaş şiirini bu yontu üzerine yazmıştır:

“İki kadın,

Bir başka bankta,

Çal çene yarenlikte.

Biri başörtülü.

Alnına düşmüş kakülü.

Çenesinin altına öyle, güzel bağlamış ki,

Yumulu bir gül gibi,

Baş örtüsünün düğümü.

Yontunun adı: ‘Tatlı Şeydir’”

---

¹⁵⁶ <https://www.eskisehir.net/foto-galeri/eskisehirin-konusan-heykelleri>

XIII. SONUÇ

Bu çalışmada 1960 kuşağı Toplumcu Şairlerinden Metin Demirtaş'ın biyografisi verilmiş ve şiirlerinin tematik incelemesi üzerinde durulmuştur. Şairin biyografisi kronolojik sıralamaya dikkat edilerek hazırlanmıştır. Biyografi incelendiğinde şairin edebi zevkinin öğrencilik yıllarında okuduğu kitaplar sayesinde oluşmaya başladığı görülmektedir.

Demirtaş, yaşamı boyunca iş ve sanat hayatını bir arada yürütmek zorunda kalmıştır. Gerek bu yaşam tarzı gerekse sahip olduğu sol ideoloji şiirlerine yansımıştır. Demirtaş, sahip olduğu ideolojiyi her ne kadar şiirlerinde işliyor olsa da onun şiirleri ideolojik slogan niteliği taşımamaktadır.

Demirtaş'ın şiirlerinin oluşumunda yaşadıkları, tanıdıkları, tanık oldukları ve hissettikleri önem arz eder. Okuduğu, takip ettiği pek çok şairden beslenerek kendi şiir anlayışını oluşturmuştur.

Çalışmada, hem şairin biyografisini kurabilmek hem de şiirlerin tematik değerlendirmesini yapabilmek amacıyla kaynak tarama yöntemine başvurulmuştur. Kaynaklar taranırken öncelikle Demirtaş'ın günlük tarzında yazdığı, otobiyografik özellik taşıyan eserler, dergilerde kendisiyle yapılan söyleşiler, şairin yakınlarına yazdığı ve onlardan gelen mektuplar incelenmiştir. Ayrıca Antalya'ya gidilerek yapılan saha çalışmasında, şairi yakından tanıyan kişilerle görüşüldü. Bu görüşmeler neticesinde şairin; ailesine, biyografisine, şiir anlayışına, Antalya'daki edebiyat çevresine ve bazı şiirlerinin yazılış öyküsüne dair bilgiler elde edildi.

Şairin şiirleri incelenirken aynı şiirlerin farklı kitaplarda başlıkları değiştirilerek yayımlandığı görüldü. Bu şiirler; değişen başlıklar, yayımlandıkları kitap isimleri ve basım tarihleri belirtilerek dipnotlarda gösterildi. Ayrıca şairin dergilerde yayımlanmış bazı şiirleri tespit edildi ve bu şiirlerin yayımlandığı dergilerin adları sayıları ve yayım tarihleri dipnot olarak verildi. İncelenen şiirler 15 başlık altında temalarına ayrıldı.

XIV. KAYNAKÇA

KİTAPLAR

AROLAT, O.S. (2017). **50 Yıl Öncesinin Başkaldıran Dört Şairine Yeni Sorular**, Ankara, Efil Yayınevi, 1. Baskı.

ATAŞ, A.E. (2018). **Metin Demirtaş'a Armağan "Göklere Bakan Şair"**, İstanbul, Artshop, 1. Baskı.

BEHRAMOĞLU, A., & DEMİRTAŞ, M. (2011). **Şiirin Kanadında Mektuplar**, İstanbul, Evrensel Basım Yayın, 1. Baskı.

BEHRAMOĞLU, A., & DEMİRTAŞ, M. (1997). **Şiirin Kanadında Mektuplar**, İstanbul, Toplumsal Dönüşüm Yayınları, 1. Baskı.

DEMİRHAN, S. (2023). **Şiirinizin Tadına Geç Vardım**, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları, 1. Baskı.

DEMİRTAŞ, M. (2014). **Bizim de Dağlarımız Vardır Che Guevara Seçilmiş Şiirler**, İstanbul, Kaynak Yayınları, 1. Baskı.

DEMİRTAŞ, M. (2013). **Yasaklı Nasrettin Hoca Şenlikleri**, İstanbul, Kaynak Yayınları, 1. Baskı.

DEMİRTAŞ, M. (2011). **Sarı Defterim**, İstanbul, E Yayınları, 1. Baskı.

DEMİRTAŞ, M. (2009). **Türkülerde Gezer Adları**, İstanbul, Evrensel Basım Yayın, 1. Baskı.

DEMİRTAŞ, M. (2004). **Hazırol Kalbim**, İstanbul, Can Yayınları, 1. Baskı.

DEMİRTAŞ, M. (2000). **Dağın Satırlar İçinden Şiir Geçen Yazılar**, İstanbul, Cumhuriyet Kitap Kulübü, 1. Baskı.

DEMİRTAŞ, M. (1996). **Bir Mendil Gökyüzü**, Ankara, Onur Yayınları, 3. Baskı.

DEMİRTAŞ, M. (1996). **Çocuklar, Kediler, Uskumrular**, Ankara, Onur Yayınları, 1. Baskı.

- DEMİRTAŞ, M. (1988). **Hançer ve Lirik** , Ankara, Onur Yayınları, 2. Baskı.
- DEMİRTAŞ, M. (1969). **Görüşme Yeri** , Ankara, Memleket Yayınları,1.Baskı.
- KARACA, A. (2013). **İkinci Yeni Poetikası**, Ankara, Hece Yayınları, 3. Baskı.
- KILIÇ, M.B. (2012). **Saklı Rönesans** , Ankara, NotaBene Yayınları, 2. Baskı.
- NECATİGİL, B. (2022). **Sevgilerde** , İstanbul, Yapı Kredi Yayınları, 1. Baskı.
- YILMAZ, F. (2017). **Dünyayla Söyleşen Şair Atıol Behramoğlu**, İstanbul, Tekin Yayınevi, 1. Baskı.

ANSİKLOPEDİLER

- KORKMAZ, R., & ÖZCAN, T. (2007). “1960-1980 Şiirinde İdeolojik Yönelimler”, **Türk Edebiyatı Tarihi**, IV. Cilt , Ed. Talat Sait Halman, Osman Horata, İstanbul, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, s.91.

DERGİLER

- AKSAKAL, M. H. (1984). Halkının Acısını Paylaşan, Gönül Alan Ozan İnsan Metin Demirtaş, **Dönem Dergisi**, 7, 22-24.
- ATAŞ, A. E. (2011). Atardamar, **Kıyı Dergisi**, 273, 25-47.
- DEMİRTAŞ, M. (2008). Akdeniz Duyarlılığı, **Afrodisyas-Sanat Dergisi**, 10, 4-7.
- DEMİRTAŞ, M. (1995). Otobiyografi, **İnsan Dergisi Özel Bölüm: Metin Demirtaş**, 8, 15-21.

MAKALELER

- AYDOĞDU, Y. (2021). Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatında Toplumcu Gerçekçi Şiirin Serüveni II (1960-1980), **Turkish Academic Studies**, cilt 2, sayı 2, ss. 30-52.
- DEMİR, R., & ANBARPINAR, E. (2020). Mağara Alegorisi ve Gölge Arketipi Bağlamında Çağdaş Sanat Nesnesi Olarak Işık-Gölge Enstalasyonu, **Uluslararası Disiplinlerarası ve Kültürlerarası Sanat**, 5(11), ss. 219-231

ELEKTRONİK KAYNAKLAR

URL-1 <https://tr.wikipedia.org/>

URL-2 <https://www.gzt.com>

URL-3 “Devrimci Mücadele ve Kitleler”

https://sosyolojivefelsefe.files.wordpress.com/2011/10/068_kitlesel_mucadeleler_ve_devgenc.pdf

URL-4 “Eskişehir’in Konuşan Heykelleri” <https://www.eskisehir.net/foto-galeri/eskisehirin-konusan-heykelleri>

URL-5 “Moiz Çombe Kimdir?” <https://www.dersimiz.com/bilgibankasi/moiz-combe-kimdir-hakkinda-bilgi-6778>

URL-6 “Mostar Köprüsü” <https://islamansiklopedisi.org.tr/mostar-koprusu>

URL-7 “Sinan Cemgil” <https://yasamoykusu.com/biyografi/sinancemgil>

URL-8 “Yunus Emre, Canlar Canını Buldum” <https://yunusemre.net/siirler/89-canlar-canini-buldum.html>

ÖZGEÇMİŞ

Ad – Soyad: Şeniz Yalçın

ÖĞRENİM DURUMU:

Lisans: 2019, İstanbul Aydın Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü.

DİĞER YAYINLARI:

DÖNMEZ, S., & YALCIN, Ş. (2022). “Çukça Fıkra Tipi ve Çukça Fıkraları”, **Aydın Türklük Bilgisi Dergisi**, cilt 8, sayı 2, ss. 69-86.